

หนังสือดีเด่น: ตี๋อเตยแพร์

สำนักงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

รัฐสภาสาร

ปีที่ ๕๙ ฉบับที่ ๑๒ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

ISSN 0125-0957

หนังสือดี๑แฉะดี๑เผยแพร่

สำนักงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

รัฐสภาสาร

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ISSN 0125-0957

หนังสือและสื่อเผยแพร่ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

รัฐสภาสาร

ที่ปรึกษา

นายพิฑูร พุ่มหิรัญ
นายคัมภีร์ ดิษฐากรณ์

บรรณาธิการ

นางสาวอัจฉราฉวี นิ่มศิริ

ผู้จัดการ

นางบุษราคัม เชาวน์ศิริ

เจริญญิก

นางสาวสุพัตรา กบิลคาม

กองบรรณาธิการ

นางพรรณพร สิ้นสวัสดิ์
นางสาวอรทัย แสนบุตร
นางสาวอารีย์วรรณ พูลทรัพย์
นางสาวจุฬารัตน์ เต็มผล
นางสาวสทวรรณ เพ็ชรไทย

นายสมยศ วงษ์มา

นายพรชัย แว่นแคว้น

ฝ่ายศิลปกรรม

นายมานะ เรืองสอน
นายนิทัศน์ องค์ศรีชัย
นางสาวทิพย์วิมล อ่อนกลิ่น

ฝ่ายธุรการ

นางสาวเสาวลักษณ์ ธนชัยอภิภัทร
นางสาวดลธิ์ จุลนานนท์
นางสาวอาภรณ์ เนื่องเศรษฐ
นายสุชานรินทร์ อินทาปัจ

พิมพ์ที่

สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

นายวีระพันธ์ มุขสมบัติ

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่การปกครองระบอบประชาธิปไตย
และเพื่อเสนอข่าวสารวิชาการในวงงานรัฐสภา และอื่น ๆ
ทั้งภายในและต่างประเทศ

การส่งเรื่องลงรัฐสภาสาร

ที่บรรณาธิการหนังสือรัฐสภาสาร
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
สำนักประชาสัมพันธ์ กลุ่มงานผลิตเอกสาร
ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐
โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๔๔-๕ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๔๒
e-mail : rattasapasarn@yahoo.com

การสมัครเป็นสมาชิก

ค่าสมัครสมาชิก ปีละ ๕๐๐ บาท (๑๒ เล่ม)
ราคาจำหน่ายเล่มละ ๕๐ บาท (รวมค่าจัดส่ง)
กำหนดออกเดือนละ ๑ ฉบับ

การส่งบทความลงเผยแพร่ในหนังสือรัฐสภาสารจะต้องเป็น
บทความที่ไม่เคยลงพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน การพิจารณา
อนุมัติบทความที่นำมาลงพิมพ์ดำเนินการโดยกองบรรณาธิการ
และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ บทความ ข้อความ
ความคิดเห็น หรือข้อเขียนใดที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้เป็น
ความเห็นส่วนตัว ไม่ผูกพันกับทางราชการแต่ประการใด

บทบรรณาธิการ

เนื่องในวันที่ ๕ ธันวาคม เป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งในปีนี้มีคามพิเศษเนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติในโอกาสมหามงคลนี้ รัฐสภาฯได้นำบทความร้อยเรียงความประทับใจในพระราชกรณียกิจพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่เขียนโดย ประธานรัฐสภา นายกรัฐมนตรี ประธานวุฒิสภา รองประธานสภาผู้แทนราษฎร รองประธานวุฒิสภา และผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ที่พร้อมใจกันร้อยเรียงบทความอันแสดงถึงความประทับใจในพระราชกรณียกิจและการปฏิบัติหน้าที่ตามแนวพระราชดำริ และตามรอยพระยุคลบาท เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อปวงชนชาวไทย

นอกจากนี้ ยังมีบทความเทิดพระเกียรติ เรื่อง **เย็นศิระเพราะพระบารมีแห่งในหลวง** ที่มีเนื้อหาแบ่งเป็นสองส่วน คือ ส่วนแรก กล่าวถึงนักพัฒนาผู้แสวงหาหนทางแห่งความสุขเพื่อปวงประชา ซึ่งในหลวงทรงเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศ รวมถึงการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่ออุ้มชูประชาชนให้พ้นจากความทุกข์ยากตามลักษณะธรรมชาติของประเทศไทยที่ยังคงความเป็นประเทศเกษตรกรรม ไม่ว่าจะเน้นการพัฒนาความเจริญไปทางใดก็ตาม และส่วนที่สอง ชี้ให้เห็นว่าถึงเวลาแล้วหรือยังที่คนไทยจะดำเนินตามรอยพระยุคลบาทของในหลวงในการดำเนินชีวิตอยู่ในประเทศไทยนี้ โดยนำหลักคิดและหลักปฏิบัติอันสำคัญที่ในหลวงทรงมอบให้แก่พสกนิกรของพระองค์ทั้งทางตรงและทางอ้อมมาพิจารณา

บทความในเล่มอีก ๔ เรื่อง ได้แก่ **พระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของคณะกรรมการธิการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ กับวิถีปฏิบัติราชการทางปกครอง** กล่าวถึงความสำคัญของพระราชบัญญัติคำสั่งเรียก

ของคณะกรรมการฯ ที่จะช่วยส่งเสริมการทำงานของคณะกรรมการให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เนื่องจากคำสั่งเรียกของคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติดังกล่าวถือเป็นการออกคำสั่งทางปกครองที่มีผลบังคับตามกฎหมาย และมีบทลงโทษแก่ผู้ที่ขัดขวางและไม่ให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการ โดยคาดหวังว่าการทำงานของคณะกรรมการจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าในอดีตที่ถูกเปรียบเสมือน “เสือกระดาษ”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกับการนำหลักปกครองแบบนิติรัฐที่ยึดหลักนิติธรรม ที่ผู้เขียนได้อธิบายถึงหลักการในมาตรา ๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. ๒๕๕๐) ว่าเป็นได้ทั้งหลักนิติธรรมและหลักนิติรัฐ ซึ่งหมายถึง การที่รัฐจะกระทำการใด ๆ โดยที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้นต้องมีกฎหมายให้อำนาจ (หลักนิติรัฐ) และรัฐต้องกระทำโดยเสมอภาคเท่าเทียมกันในทางกฎหมาย (หลักนิติธรรม)

ค่าใช้จ่ายทางการทหารกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไทย เขียนโดยอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ที่ได้ศึกษาถึงผลกระทบของค่าใช้จ่ายทางการทหารต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยพบว่าค่าใช้จ่ายทางการทหารมีผลกระทบในเชิงลบทั้งทางด้านการผลิตและด้านการใช้จ่าย โดยในด้านการผลิตทำให้ประเทศไทยมีความเจริญเติบโตลดลงค่อนข้างมาก ส่วนด้านการใช้จ่ายทำให้การบริโภคของประชาชนลดลง และค่าใช้จ่ายสวัสดิการสังคมของรัฐบาลก็ลดลงด้วย และบทความเรื่องสุดท้าย **เจาะใกล้เกลี่ยไม่เกลี่ยกล่อม** ให้ความรู้และเทคนิคการเจรจาเพื่อลดความขัดแย้ง และเกิดความพึงพอใจร่วมกันของทุกฝ่าย

กองบรรณาธิการหวังว่าบทความที่ได้คัดสรรมานี้จะให้แง่คิด และมุมมองใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน... แล้วกลับมาพบกันใหม่กับรัฐสภาสารในปี ๒๕๕๕

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความร้อยเรียงความประทับใจในพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๑๐

โดย นายสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์ ประธานรัฐสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร
นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี
พลเอก ชีรเดช มีเพียร ประธานวุฒิสภา
นายเจริญ จรรย์โกมล รองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง
นายวิสุทธิ ไชยธรรม รองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่สอง
นายนิคม ไวยรัชพานิช รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง
นางพรทิพย์ โล่ห์วีระ สันทรรัตน์ปริดา รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง
นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

เย็นศิระเพราะพระบารมีแห่งในหลวง ๒๗

ดร.นพภูด สุทธกรนท์

พระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของคณะกรรมการกิจการของสภาผู้แทนราษฎร ๕๓
และวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ กับวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

ศตพล วรรณญาตระกูล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกับการนำหลักปกครองแบบนิติรัฐ ๗๔
ที่ยึดหลักนิติธรรม

ผศ. สิทธิกร ศักดิ์แสง

ค่าใช้จ่ายทางการทหารกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไทย ๘๘

รศ.ดร.สุชาติ ธาดาทวีรวงษ์

เจรจาไกล่เกลี่ยไม่เกลี้ยกล่อม ๑๐๔

ชลัท ประเทืองรัตน

หนังสือดี๑แฉะดี๑เผยแพร่

สำนักงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

๘๔ พรรษา

ทรงพระเจริญ

พระทรงครองแผ่นดินโดยธรรม
พระทรงนำประโยชน์สุขในทุกสถาน
เย็นศิระเพราะพระบริบาล
สนองพระราชปณิธานดำรงทรง
ครบเลิศรอบนักษัตรวิวัฒน์ทวี
สรรพสิ่งมีงศ์รีสัมฤทธิ์ประสงค์
ถวายใจจงรักภักดีดำรง
ขอพระองค์ทรงพระเจริญเทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า นายพิฑูร พุ่มหิรัญ เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
พร้อมด้วยข้าราชการและพนักงาน
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
(นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ร้อยกรอง)

แปดสิบสี่พรรษาศุภมั่งคดลาภวิฐาน ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

ยังมีมิ่งมหาอาณาจักร	ผองพลกษัตริย์ไทยศุภมั่งคด
นับแต่เยาว์ชันษาประชาชนนันท	ต่างกตัญญูสืบทอดประเพณี
แม้พระราชสมภพพิริยเทศ	แลภูเบศร์ทรงศึกษาพิชิตาสมัย
หากเมื่อทรงศึกษาตบิณิตชัย	นิวัตเป็นปิ่นไผ่พร้อมไพรบุลย์
ทุกสิบห้าปีทองทรงครองราชย์	ทุกก้าวบาทหวังดับภัยให้สิ้นสูญ
ทรงตระหนักอธิปไตยในธรรมนุญ	พระเพิ่มพูนคุณธรรมนำไพร
แปดสิบสี่พรรษามหาราช	เปล่งโอภาสจรัสวัตรนิตติชัย
พระเลิไท่ท่อมองค์พระทรงชัย	โลกซึ่งในผองพระราชกรณิ
กว่าสี่พันพระราชทานโครงการหลวง	เพื่อพลกษัตริย์ปวงเป็นสุขศรี
ทศพิธราชธรรมนำชีวี	เปล่งพระปรีชาญาณอันเกริกไกร
ทรงเป็นนักปกครองครองธรรมนิติ	ยุติธรรมดับวิกฤตพิบัติสมัย
เป็นกษัตริย์รัฐประชาอธิปไตย	ดำรงไทยเกิดธรรมเด่นดำรง
พระทรงญาณชาญเกรียงศรีสุกิจ	ทรงสัมฤทธิ์ทุกฐิติสูงส่ง
แผน “เกษตรผสมผสาน” อันยั่งยืน	เกษตรคงคู่ถิ่นแผ่นดินไทย
ทรงเป็นนักธรรมาภิบาลเชี่ยวชาญ	ประเมิณการติน้ำล้ำวิสัย
ทั้งลมฟ้าอากาศาตุวิสัย	ลบแล้งได้ด้วยฝนหลวงร่วงเมฆา

ทรงเชี่ยวชาญการช่างนักประดิษฐ์ เนืองพินิจนับแต่กาลเยาว์ขึ้นษา
เคยสร้างสรรค์เรือใบได้มาตรา ทรงใช้แข่งกีฬาทำน่วย
ทรงประดิษฐ์วิทยุด้วยพระหัตถ์ ทรงสั่งทัดโทรคมนาคมสมัย
ช่วยเหลือสาธารณการจัดพิบัติภัย ดับพิสัยแก้วกฤตเป็นนิจมา
ทรงเป็นปราชญ์การอักษรวรรณศิลป์ เสื่องระบิลแปลผลงานผ่านภาษา
พระอัจฉริยะดนตรียิ่งปรีชา ทั้่งนาฏจิตรกรรมประติมากรรม
สมพระราชสมัญญา “อัครศิลปิน” ยิ่งภูมิรินทร์ไพรัชจรต์หล้า
ทั้งรางวัลสิทธิบัตรหลากหลายตรา เหยียญ “สูงสุดการพัฒนาศ” เหนือค่าใด
พระผู้ทรงทศธรรมธำรงฉัตร ฐ ประศาสน์ประชารัฐนิติศัย
จักรพรรดิขัตติยาทุกไมท ผลองชัยเน้นประวัติวรราชกาล
อัญเชิญสร้อยวรรณกานท์พิศาลศิลป์ ทิพวาทีนคนธรรพเทพขัณฑ์
ดุริยศัพท์ข้อประโคนบรมโลมลาน เณลิมศรีพระภูบาลตระการไกร
อัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์สิริสวัสดิ์ พระไตรรัตน์พิพัฒน์เพิ่มเนลิมสมัย
เป็น “พลังแห่งแผ่นดิน” ปิ่นฉัตรไชย ปกเกล้าไทยไปตราปกาดนรินทร์เทอด

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า กองบรรณาธิการรัฐสภาสาร
(นายประยอม ของทอง ศิลปินแห่งชาติ ร้อยกรอง)

บทความร้อยเรียงความประทับใจ ในพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

โดย นายสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์ ประธานรัฐสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับพระบรมราชาภิเษกเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ ในพุทธศักราช ๒๔๘๙ พระองค์ได้มีพระปฐมบรมราชโองการไว้ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” นับแต่บัดนั้น เป็นต้นมา พระองค์ได้ทรงอุทิศกำลังพระวรกายกำลังพระสติปัญญาเพื่อทรงงานโดยมิรู้เหน็ดเหนื่อย เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของปวงชนชาวไทย โดยมีได้เลือกเชื้อชาติ ชนชั้น วรรณะ และศาสนา จึงทรงได้รับการขนานนามจากชาวโลกว่า เป็น “พระมหากษัตริย์นักพัฒนา” พระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนพสกนิกรที่ยากไร้ด้อยโอกาสทั่วทุกภูมิภาค ทรงสดับตรับฟังปัญหาทุกข์ยากของราษฎร และทรงพระกรุณาพระราชทานแนวทางการดำรงชีพ เพื่อให้ประชาชนของพระองค์สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน เช่น พระราชทานปรัชญาของ “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งแนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นความสมดุล องค์กรวม และยั่งยืน โดยเน้นหลักการความพอประมาณและการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอที่จะต้านทานและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากกระแสโลกาภิวัตน์ อันจะยังผลให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข ไม่ว่าสถานการณ์ของโลกจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดก็ตาม ซึ่งหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น หากเปรียบเทียบกับหลักธรรมะแล้วก็จะดำรงคงอยู่หรือที่เรียกว่าเป็นอกาลิโกตลอดไป

การที่จะกล่าวถึงความประทับใจในพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นับแต่เสด็จขึ้นครองราชย์นั้น ข้าพเจ้าคงไม่สามารถกล่าวถึงความประทับใจเฉพาะพระราชกรณียกิจอย่างใดอย่างหนึ่งได้ เนื่องจากในใจ

ของข้าพเจ้านั้นได้สำนึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในทุกพระราชกรณียกิจที่ได้ทรงปฏิบัติมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พระราชกรณียกิจของพระองค์นั้นล้วนแต่เป็นที่ประจักษ์และตราตรึงอยู่ในจิตใจของประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่า ทั้งนี้ เพราะพระองค์ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจได้สมตามพระปฐมบรมราชโองการอย่างแท้จริง นอกจากนี้ พระบรมราโชวาทที่ได้พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ นั้น มีทั้งที่ทรงแนะนำ ทรงสนับสนุน และทรงตักเตือนชี้แนะ ซึ่งประชาชนทุกหมู่เหล่าย่อมตระหนักดีว่าพระองค์ได้ทรงมีจุดมุ่งหมายให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประเทศชาติและประชาชน ดังนั้น ทุกคนบนผืนแผ่นดินไทยจึงควรน้อมนำมาศึกษาวิเคราะห์ให้เข้าใจโดยถ่องแท้บริบูรณ์แล้วนำไปปฏิบัติตามซึ่งจะเป็นมงคลแก่ตัวเองและบ้านเมืองสืบไป

ข้าพเจ้ารู้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นที่ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔ นับเป็นมงคล

สูงสุดแห่งชีวิตที่จะได้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนปวงชนชาวไทย โดยการมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่อันสำคัญตามหลักกฎหมายและความถูกต้องชอบธรรม อันเป็นการเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาทด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อให้ประเทศชาติเจริญรุ่งเรือง ประชาชนมีความสมัครสมานสามัคคีและอยู่เย็นเป็นสุข อันเป็นการเพิ่มพูนความจงรักภักดีให้มากยิ่งขึ้นและสืบไปขอพระองค์ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

บทความร้อยเรียงความประทับใจ ในพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

โดย นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี

นับแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระปฐมบรมราชโองการ “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ เป็นพระราชสดุดียาธิฐานที่พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยทั้งมวล และนับจากวันนั้นจวบกระทั่งถึงปัจจุบัน เป็นเวลากว่า ๖๐ ปี ที่พสกนิกรทุกหมู่เหล่าได้ประจักษ์แจ้งในพระราชปณิธานอันแน่วแน่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชกรณียกิจในทุกด้าน และโครงการในพระราชดำริทุกโครงการล้วนแล้วแต่จะก่อกำเนิดขึ้นเพื่อเป่าปัดความทุกข์ยากของอาณาประชาราษฎร์และขจัดปัญหาของประเทศ เพื่อประโยชน์สุขของพสกนิกรอย่างแท้จริง

ภาพการเสด็จพระราชดำเนินไปทั่วประเทศทุกพื้นที่แม้ท้องถิ่นทุรกันดารห่างไกลเป็นภาพแห่งความประทับใจของผู้คนทั่วทั้งโลก ที่ได้เห็นพระมหากษัตริย์พระองค์หนึ่งทรงละทิ้งความสะดวกสบายส่วนพระองค์ ฝ่าแดด ฝ่าฝน ฝ่าฝุ่นละออง แม้ทรงตรากตรำพระวรกายเพียงใด ก็มีทรงย่อท้อต่อความเหนื่อยยากและปัญหาอุปสรรคใด ๆ ด้วยมีพระราชประสงค์จะเสด็จพระราชดำเนินไปสัมผัสใกล้ชิดราษฎรเพื่อนำความกินดีอยู่ดีไปสู่ประชาชนของพระองค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้พระราชทานปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตแก่ราษฎรและเป็น
ภูมิคุ้มกันในการสร้างความเจริญอย่างยั่งยืนและมั่นคงให้แก่ประเทศชาติ

ดิฉันมีความภาคภูมิใจที่ได้เกิดมาเป็นคนไทยภายใต้ร่มพระบรม
โพธิสมภาร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นพระมหากษัตริย์ที่เหนือมหาราชใด
ในโลก เมื่อดิฉันได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ดำรง
ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ดิฉันถือว่าเป็นมงคลของชีวิตและเป็นเกียรติแก่

วงศ์ตระกูล เหนือสิ่งอื่นใด ดิฉันจึงจะขอโอกาสนี้

ดำเนินการตามรอยเบื้องพระยุคลบาท

จะปฏิบัติหน้าที่บริหารบ้านเมืองโดยยึดถือ

ประโยชน์สุขของพี่น้องประชาชน และ

ผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ

ตลอดจนจะมุ่งมั่นสร้างความปรองดอง

ในสังคมเพื่อให้ประเทศไทยมีความสุข

และเจริญก้าวหน้าอย่างเป็นปึกแผ่น

มั่นคงตลอดไป

บทความร้อยเรียงความประทับใจ ในพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

โดย พลเอก ธีรเดช มีเพียร ประธานวุฒิสภา

พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีมากมาย นานัปการ ซึ่งพระราชกรณียกิจทุกด้านแสดงให้เห็นถึงพระราชประสงค์ที่จะทอดพระเนตรเห็นพสกนิกรมีความสุขในทุก ๆ ด้าน โดยการยกระดับสภาพความเป็นอยู่ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งในด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการแพทย์ ด้านศาสนา ด้านความมั่นคง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ด้านศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนด้านการกีฬา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปยังท้องที่ต่าง ๆ พร้อมทอดพระเนตรสภาพปัญหาในท้องที่เหล่านั้นด้วยพระองค์เอง พระองค์ทรงใช้เวลาส่วนใหญ่ในแต่ละปี เสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานไปประทับ ณ พระตำหนักตามภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งผมได้มีโอกาสถวายอารักขาในฐานะราชองครักษ์เวรตามเสด็จอย่างต่อเนื่องเป็นเวลารวมเกือบ ๒๐ ปี จึงทำให้ได้เห็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนราษฎรในภูมินาณั้น ๆ อยู่เสมอ จนมีคำกล่าวที่ว่า ไม่มีพื้นที่แห่งใดในประเทศไทยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่เคยเสด็จพระราชดำเนินไปถึง

ผมรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เกิดมาบนผืนแผ่นดินไทย ที่มีพระมหากษัตริย์ที่ทรงเปี่ยมไปด้วยทศพิธราชธรรม พระองค์ทรงทุ่มเทกำลังพระวรกาย พระสติปัญญา ความสามารถ และพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจอยู่เป็นนิจนานัปการ ด้วยหวังให้พสกนิกรชาวไทยถึงพร้อมด้วยประโยชน์สุข ซึ่งเป็นสิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ตั้งพระราชหฤทัยไว้

เมื่อเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ ดังพระปฐมบรมราชโองการที่ได้พระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ว่า “เราจักครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

ตลอด ๖๕ ปี ที่ผ่านมา เป็นช่วงเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงงานหนักอย่างไม่เคยว่างเว้น และทรงประกอบพระราชกรณียกิจที่ถึงพร้อมด้วยความบริสุทธิ์ตั้งมั่นอยู่ในทศพิธราชธรรม จึงเป็นช่วงเวลาที่พสกนิกรชาวไทยอยู่ได้อย่างร่มเย็นเป็นสุขภายใต้ร่มพระบรมโพธิสมภาร พระราชกรณียกิจทั้งหลายที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงบำเพ็ญ นับเป็นพระมหากุณานิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ที่พระองค์ทรงมีต่อประเทศชาติและประชาชนชาวไทย นับเป็นบุญของผมอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสปฏิบัติงานถวายในฐานะราชองครักษ์เวร ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๑๗ ถึงพุทธศักราช ๒๕๓๙ และในฐานะราชองครักษ์พิเศษ ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๓๙ ถึงปัจจุบัน และยังได้รับพระมหากุณานิคุณโปรดเกล้า

โปรดกระหม่อมให้ดำรงตำแหน่งประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน กับประธานวุฒิสภาอีกด้วย ซึ่งนำความปลาบปลื้มยินดีมาอย่างผมและครอบครัวเป็นอย่างยิ่ง พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงเป็นสิ่งล้ำค่าที่ผมเทิดทูนไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อมและยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติและประชาชนสืบต่อไป

บทความร้อยเรียงความประทับใจ ในพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

โดย นายเจริญ จรรย์โกมล รองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง

ตลอดระยะเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชสมบัติ พระองค์มีพระราชกรณียกิจมากมาย ทรงคิดค้นและพัฒนากลยุทธ์เพื่อใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหา ทรงพระวิริยอุตสาหะตรากตรำพระวรกายเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรในทุกหนแห่งของประเทศ ทรงใช้พระอัจฉริยภาพในด้านต่าง ๆ พระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่มีมากกว่า ๔,๐๐๐ โครงการ ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านพลังงาน ด้านการศึกษา ด้านการเกษตร เป็นต้น ในด้านการเมืองการปกครอง พระองค์ทรงยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ พระองค์ทรงเป็นหลักของแผ่นดินไทย เป็นมิ่งขวัญและศูนย์รวมใจของคนไทยทั้งชาติ ทรงดำรงสถานะของพระมหากษัตริย์ตามจารัตินิยมของสังคมไทย ทรงเป็นแบบอย่างในการใช้ศัพทราชาศัพท์ในการปกครอง ทรงเป็นกลางทางการเมือง ทรงส่งเสริมคนดีให้เข้ามาปกครองบ้านเมือง ทรงเข้ามาแก้ปัญหาวิกฤติการณ์การเมืองจนบ้านเมืองมีความสงบเรียบร้อย ซึ่งเห็นได้จากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ และเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในทุกด้านคือความประทับใจของข้าพเจ้าและพสกนิกรทุกคน แสดงถึงสัตยาธิษฐานปฏิญาณสมเด็จพระปฐมบรมราชาเฝ้าเกล้าที่พระองค์ได้มีพระราชดำรัสความว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓

ข้าพเจ้าในฐานะรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยภูมิ ที่ได้รับความไว้วางใจให้ทำหน้าที่ผู้แทนปวงชนชาวไทย สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น ขอน้อมนำยึดถือพระราชดำริหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และพระราชดำริในเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ และขอทำหน้าที่อย่างมีคุณธรรม สำนึกในความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ มีความซื่อสัตย์สุจริตบนหลักการของความถูกต้อง ใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ ตลอดจนขอต้งปณิธานอันแน่วแน่ที่จะทำงานเพื่อประชาชนและประเทศชาติตามรอยพระยุคลบาทตลอดไป

เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ ข้าพเจ้าขอถวายพระพรชัยมงคล ขอพระองค์ทรงพระเกษมสำราญ มีพระราชหฤทัยชื่นบาน พระพลานามัยแข็งแรง และเป็นมิ่งขวัญของพสกนิกรชาวไทยตราบ จิรัลฤดีกาล

บทความร้อยเรียงความประทับใจ ในพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

โดย นายวิสุทธิ ไชยณรงค์ รองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่๘๑๖

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงงานหนักตลอดระยะเวลาที่ทรงครองราชย์ กระทั่งถึงปัจจุบันเป็นเวลายาวนานกว่า ๖๐ ปี ทรงตรากตรำพระวรกาย ปฏิบัติพระราชกรณียกิจนานัปการเพื่อแก้ปัญหาให้กับพสกนิกรชาวไทย ทรงเสด็จพระราชดำเนินไปทั่วทุกถิ่นทุรกันดารในทุกพื้นที่ของประเทศ เพื่อช่วยดูแลบรรเทาทุกข์ความเดือดร้อนให้กับประชาชนชาวไทยของประเทศ เพื่อความสุขของพสกนิกรอย่างแท้จริง

ทุกปัญหาของพสกนิกร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานความช่วยเหลือดูแล ทั้งมีแนวทางแก้ไขและป้องกัน ทรงพระราชทานโครงการพระราชดำรินานัปการทั้งโครงการเพื่อสร้างความกินดี อยู่ดี และมีคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ปวงชนชาวไทย พระราชทานแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตแก่ราษฎรและเป็นภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึงการจัดองค์ประกอบของการดำเนินงานให้มีสภาพพร้อมรองรับต่อผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอก และภายในเพื่อเป็นการสร้างความเจริญอย่างยั่งยืนและสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศชาติ

กระผม มีความภาคภูมิใจอย่างที่สุดที่ได้อยู่ภายใต้ร่มพระบรมโพธิสมภารแห่งพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเหนือสิ่งอื่นใด

เมื่อกระผมได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ดำรงตำแหน่ง
รองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่สอง กระผมจึงขอดำเนินตามรอย
เบื้องยุคลพระบาทน้อมนำพระราชกรณียกิจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
มาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต โดยมีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตนเป็นแบบ
อย่างในการดำรงชีวิตพอเพียง เช่น การปลูกผักรับประทานเอง และการ
แบ่งปันให้กับเพื่อนบ้าน กระผมเห็นว่าหลักของความ
พอเพียงจะเป็นหลักภูมิคุ้มกันจิตใจให้เราได้สติ
ไม่ประมาท และจะบรรลุปเป้าหมายของการมีกิน
มีอยู่ และมีเพื่อนบ้านที่ดี จะส่งผลทำให้มีความสุข
อย่างแท้จริง

บทความร้อยเรียงความประทับใจ ในพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

โดย นายนิคม ไวยรัชพานิช รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง

ถ้าจะกล่าวถึงพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ปฏิบัติเพื่อพสกนิกรไทยทั้งมวลนั้น เราจะพบว่ามียากมายและปรากฏในหลากหลายด้าน ทั้งทางด้านการชลประทาน การเกษตร ซึ่งรวมถึงการยกระดับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ด้านการศึกษา ด้านศาสนา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านกีฬา และด้านการแก้ไขปัญหาการจราจรในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในแต่ละด้านได้สร้างประโยชน์อันอเนกอนันต์แก่ประชาชนไทยอย่างหาที่สุดมิได้

พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ผมมีความประทับใจที่สุด คือ การแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ พระองค์ทรงพระปรีชาสามารถในเรื่องการบริหารจัดการน้ำเป็นอย่างยิ่ง พระองค์ได้พระราชทานแนวพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลได้อย่างมีประสิทธิภาพจากการที่กรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ลุ่มต่ำ เมื่อมีภาวะน้ำท่วมทำให้การระบายน้ำออกจากพื้นที่เป็นอย่างล่าช้า ประกอบกับคูคลองที่มีอยู่มีความตื้นเขิน มีวัชพืชปกคลุม จนทำให้เกิดน้ำท่วมใหญ่ใน พ.ศ. ๒๕๒๖ พ.ศ. ๒๕๓๘ และ พ.ศ. ๒๕๔๙ การแก้ไขปัญหา น้ำท่วมพื้นที่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลตามพระราชดำริแก้มลิง ได้ทำให้ส่วนราชการต่าง ๆ สนองพระราชดำริ ดำเนินการใช้ลำคลองหนองบึงธรรมชาติ หรือพื้นที่ว่างเปล่านำมาใช้เป็นบ่อพักน้ำ และระบายน้ำออกจากบ่อพักน้ำตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ โครงการแก้มลิงฝั่งตะวันออก รับน้ำในพื้นที่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา นับตั้งแต่จังหวัดสระบุรี

พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี นนทบุรี และกรุงเทพมหานคร มาตามคลองสายต่าง ๆ โดยใช้คลองชายทะเลที่ตั้งอยู่ริมทะเลด้านจังหวัดสมุทรปราการทำหน้าที่เป็นปล่อยน้ำหรือรับน้ำ และโครงการแก้มลิงฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา รับน้ำพื้นที่ในพื้นที่ฝั่งตะวันตก ตั้งแต่จังหวัดอ่างทอง พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี นครปฐม กรุงเทพมหานคร และสมุทรสาคร โดยใช้คลองมหาชัย - สนามชัย และแม่น้ำท่าจีน เพื่อระบายออกสู่ทะเลด้านจังหวัดสมุทรสาคร การสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ การตัดคลองลัดโพธิ์ ลดระยะทางการไหลของน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาจากระยะทาง ๑๘ กิโลเมตร ให้เหลือเพียง ๖๐๐ เมตร เพื่อระบายน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาให้ไหลลงสู่ทะเลได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น และสร้างประตูน้ำคลองลัดโพธิ์ ทำให้น้ำทะเลที่หนุนเอ่อล้นเข้าแม่น้ำเจ้าพระยาได้ช้าลง ทำให้ปัจจุบันกรุงเทพมหานครไม่ต้องประสบกับปัญหาน้ำท่วมซึ่งเป็นเวลานาน ๆ อีกต่อไป

พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในด้านต่าง ๆ นั้นแสดงให้เห็นถึงพระวิริยอุตสาหะในการทรงงานอย่างจริงจัง ซึ่งผมในฐานะผู้เคยเป็นข้าราชการกรุงเทพมหานคร จนมาดำรงตำแหน่งทางการเมืองในปัจจุบัน ก็ได้ยึดแนวทางการทำงานตามรอยพระยุคลบาทด้วยการทุ่มเททำงานอย่างเต็มสติกำลังความสามารถ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ และจะทำงานด้วยใจรักตลอดไป ให้สมดังพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๖ ความตอนหนึ่งว่า “ความจริงงานทุกอย่างถ้าทำด้วยน้ำใจรัก ย่อมมีทางสำเร็จได้ผลดี เมื่อพบอุปสรรคใด ๆ อย่าเพิ่งท้อแท้จะหมดกำลังใจง่าย ๆ จงตั้งใจให้ดี คิดหาทางที่จะแก้ไขผ่อนคลายอุปสรรคต่าง ๆ ด้วยเหตุผล และหลักวิชา ไตร่ตรองด้วยความสุขุมรอบคอบ และเยือกเย็น งานจะลุล่วงไปด้วยดี การทำงานด้วยน้ำใจรักต้องหวังผลงานนั้นเป็นสำคัญ” ตลอดไป

บทความร้อยเรียงความประทับใจ ในพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

โดย นางพรทิพย์ ไส้หิวัระ จันทรรัตน์ปริดา รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง

คงไม่เป็นการกล่าวเกินความจริงว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสถิตอยู่ในหัวใจคนไทยทั้งชาติ เพราะพระเจ้าอยู่หัวทรงรักและเสียสละเพื่อคนไทยมาเป็นระยะเวลานานกว่า ๖๐ ปีแล้ว คนไทยทุกคนก็รักพระเจ้าอยู่หัวและเห็นพ้องต้องกันว่า เป็นบุญอย่างหาที่เปรียบมิได้ที่ได้เกิดมาเป็นพลชนิกรชาวไทย เป็นข้าแผ่นดินของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้ทรงเป็นทั้งบิดา ทุราชา เทวราชา และธรรมราชา เราทุกคนภูมิใจที่มีพระเจ้าอยู่หัวผู้ทรงพระปรีชาสามารถในทุกสาขาวิชา เช่น งานช่าง งานวิศวกรรม งานชลประทาน งานศิลปะ วรรณกรรม ดนตรี และแม้กระทั่งการกีฬา อย่างยากที่จะหาผู้ใดเทียบได้ ทุกครั้งที่มีการกล่าวขวัญถึงพระองค์และประเทศไทยด้วยความชื่นชมและประทับใจ ดิฉันและคนไทยทุกคนต่างรู้สึกอย่างเดียวกัน คือ ปลาบปลื้มและภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะทุกคนตระหนักเป็นอย่างดีว่า ไม่มีพระมหากษัตริย์พระองค์ใดในโลกที่ทรงรักและห่วงใยประชาชนได้มากเท่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่มีประเทศใดในโลกที่มีพระมหากษัตริย์ทรงงานหนักแต่เข้าจดคำโดยไม่วันหยุดพักผ่อนด้วยความเสียสละเพื่อประชาชนได้เท่าพระองค์ ไม่มีผู้ใดที่จะรู้จักพื้นที่ทุกตารางเมตรและประชาชนทั่วทุกภาคของประเทศไทยได้เช่นพระองค์ ภาพที่พระองค์ทรงงานด้วยแผนที่ กล้องถ่ายรูป กล้องส่องทางไกล และสมุดบันทึก เมื่อเสด็จพระราชดำเนินไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย จึงเป็นภาพที่ชาวไทยและชาวต่างประเทศเห็นกันได้ทั่วไปและประทับใจอย่างไม่มีวันลืมเลือน

ดิฉันและคนไทยทุกคนต่างรู้สึกประทับใจและซาบซึ้งในพระเมตตาต่อประชาชนทุกหมู่เหล่า ทุกเชื้อชาติศาสนา และทุกฐานะทางเศรษฐกิจ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเสียสละประโยชน์สุขส่วนพระองค์เสด็จฯ ไปบำบัดทุกข์ของราษฎร บรรเทาความยากจน ปรับปรุงคุณภาพชีวิตของราษฎรให้ดีขึ้น และสามารถพึ่งพาตนเองได้ รู้จักใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ทั้งยังคุ้มครองและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลายเพื่อให้ผืนแผ่นดินไทยค้ำชูความอุดมสมบูรณ์และเอื้ออำนวยประโยชน์สุขได้อย่างยั่งยืน พระเจ้าอยู่หัวทรงใช้พระวิริยอุตสาหะพระสติปัญญาความรู้ พระปรีชาสามารถ และพระอัจฉริยภาพในศิลปวิทยาการทุกด้านทุ่มเทกำลังพระราชหฤทัย พระราชทรัพย์ และกำลังพระวรกาย ในการแก้ปัญหาและพัฒนาทุกด้านเพื่อให้ราษฎรได้อยู่ดีกินดี โครงการต่าง ๆ อันเนื่องมาจากพระราชดำริมากกว่า ๓,๐๐๐ โครงการ กระจายไปทั่วประเทศด้วยสายพระเนตรอันยาวไกลนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองแผ่นดินโดยทศพิธราชธรรม ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็นเป็นสุข ดังพระปฐมบรมราชโองการที่พระราชทานว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ดิฉันคิดว่าเราทั้งหลายควรจะร่วมกันแสดงความจงรักภักดีและตอบสนองพระมหากรุณาธิคุณโดยการประพฤติปฏิบัติตามรอยพระยุคลบาทด้วยการดำเนิน

ชีวิตอย่างพอเพียง ปฏิบัติงานตามความรับผิดชอบด้วยความเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ มีความรักสมัครสมานสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในอันที่จะทำนุบำรุงรักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์อันเป็นที่รักยิ่งของเราทั้งหลายให้คงอยู่สืบไป ไม่กระทำการสิ่งใดให้เป็นที่ระคายเคืองเบื้องพระยุคลบาท เพื่อให้พระองค์ทรงพระเกษมสำราญยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ที่มายุโก โหตุ พระมหาราชฯ ขอจงทรงพระเจริญ
ยิ่งยืนนาน

บทความร้อยเรียงความประทับใจ ในพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

โดย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเมื่อพุทธศักราช ๒๔๘๙ คราปัจจุบันเป็นเวลาถึง ๖๔ ปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงอุทิศกำลังพระวรกาย กำลังพระปัญญา และกำลังพระราชทรัพย์ ตลอดจนทรงสละประโยชน์สุขส่วนพระองค์บำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานัปการโดยมิเคยย่อท้อ เพื่ออำนวยประโยชน์สุขแก่อาณาประชาราษฎร์สมดังพระปฐมบรมราชโองการที่พระราชทานไว้ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกที่ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” พสกนิกรทุกหมู่เหล่าต่างแซ่ซ้องสดุดีและเทิดทูนพระมหากษัตริย์คุณไว้เหนือเศียรเกล้า

พระปรีชาสามารถ พระอัจฉริยภาพ และสายพระเนตรที่กว้างไกลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก่อให้เกิดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้งด้านบริหารจัดการและการพัฒนา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีน้ำพระราชหฤทัยเปี่ยมด้วยพระเมตตากรุณาเอื้ออาทรทวยราษฎร์ ทรงพระวิริยอุตสาหะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมพสกนิกรทั่วทุกภูมิภาค เพื่อทรงสดับตรับฟังปัญหาของราษฎร และทรงพระกรุณาพิจารณาหาทางแก้ไข ทรงประจักษ์ว่าการช่วยให้ราษฎรพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนเป็นวิถีทางที่สามารถขจัดความยากจน และยกระดับความเป็นอยู่ของราษฎรให้เหมาะสมแก่อัตภาพ จึงทรงพัฒนาอาชีพโดยเฉพาะด้านเกษตรกรรม ทรงวิจัยและทดลองเพื่อปรับปรุงดิน

โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สร้างเขื่อน ฝาย และแหล่งน้ำที่เหมาะสม พระราชทานฝนหลวง แนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ และแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแนวทางการดำรงชีวิตที่สามารถรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ทั้งยังพระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมากกว่าสี่พันโครงการเพื่อพัฒนาประเทศและยังความผาสุกร่มเย็นแก่พสกนิกรของพระองค์ทั่วพระราชอาณาจักร

ราษฎรในพื้นที่ต่าง ๆ ได้น้อมนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปปฏิบัติ ช่วยให้อยืนหยัดอยู่ได้ด้วยลำแข้งของตนเอง ได้อย่างยั่งยืน ส่งผลให้มีความเป็นอยู่และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดในฐานะนักพัฒนามนุษย์ น้อมนำให้พระเกียรติคุณเป็นที่ประจักษ์ ขจรขจายไปทั่วโลก

พสกนิกรชาวไทยรวมทั้งข้าพเจ้าต่างปลาบปลื้มปิติสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชกรณียกิจและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจาก

พระปรีชาสามารถ พระอัจฉริยภาพ และสายพระเนตรอันกว้างไกล กอปรกับพระราชจริยวัตรอันงดงาม และน้ำพระราชหฤทัยเปี่ยมด้วยพระเมตตา การุณย์ทำให้บทสรรเสริญพระบารมีที่ว่า “เย็นศิระเพราะพระบริบาล” เป็นความจริง โดยแท้ที่ข้าพเจ้าและปวงชนชาวไทยล้วน ประจักษ์ชัดแจ้งและจักเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท ในการร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้ารุ่งเรือง และเพื่อให้พี่น้องชาวไทยมีความผาสุกร่มเย็นได้ร่วมพระบารมีตลอดไป

หนังสือดี๑แฉะดี๑เผยแพร่

สำนักงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เย็นศิระ... เพราะพระบารมีแห่งในหลวง

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

ดร.นพปฎล สุทธนนท์ *

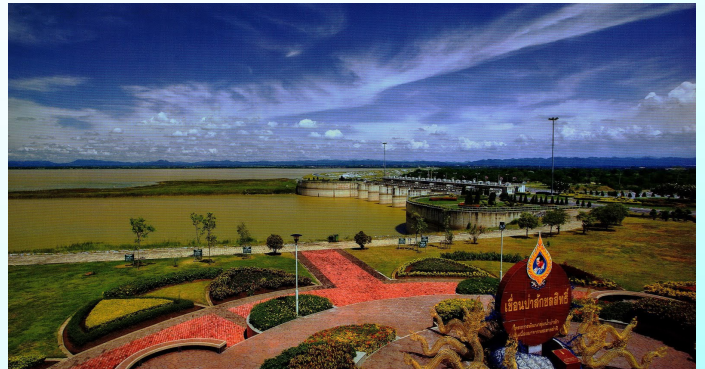
ผู้เขียนขออัญเชิญพระปฐมบรมราชโองการข้างต้น ซึ่งในหลวงทรงประกาศพระราชปณิธานในการปกครองประเทศในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกตามโบราณราชประเพณี ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ เพื่อสะท้อนให้เห็นว่ากว่า ๖๐ ปี แห่งการครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือในหลวงของปวงชนชาวไทยได้ทรงมุ่งมั่นพระราชหฤทัยที่จะปกครองประเทศโดยธรรม เพื่อให้อาณาประชาราษฎร์ทั่วทั้งแผ่นดินมีความสุขโดยทั่วหน้ากัน จึงเป็นพระบรมราชโองการที่ศักดิ์สิทธิ์ และสถิตอยู่ในหัวใจของคนไทยทุกคนตลอดมา ยิ่งเมื่อเป็นที่ประจักษ์ว่า พระราชจริยาวัตรอันงดงาม รวมทั้งพระราชกรณียกิจต่างๆ ที่พระองค์ทรงปฏิบัติอย่างมิทรงเหน็ดเหนื่อยนั้นเป็นไปตามพระปฐมบรมราชโองการที่ทรงรับสั่งไว้ ยิ่งทำให้อาณาประชาราษฎร์ต่างชื่นชมพระบารมี และถวายความจงรักภักดีต่อพระองค์อย่างมิเสื่อมคลาย (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, ๒๕๕๑, หน้า ๒๑) ผู้เขียนจึงได้อัญเชิญพระปฐมบรมราชโองการนี้มาทุกครั้งเมื่อเขียนบทความเกี่ยวกับในหลวง เหตุเพราะ

ขออัญเชิญพระนาม “ในหลวง” หมายถึง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มากล่าวเป็นหลักในบทความนี้

* รองคณบดี และผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยบริหารรัฐกิจและรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นจริงได้ตลอดเวลาว่าพระองค์ทรงปฏิบัติตามพระปฐมบรมราชโองการดังกล่าวมาโดยตลอด

บทความนี้เขียนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อเกิดพระเกียรติและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของในหลวงที่มีต่อปวงชนชาวไทย และเพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๘๔ พรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งประชาชนชาวไทยมีความปลื้มปิติเป็นอย่างยิ่งและอยากให้ในหลวงของปวงชนชาวไทยมีพระชนมายุยิ่งยืนนาน เพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยไปตราบนานเท่านาน ถึงแม้ว่าในขณะที่เขียนบทความนี้ ประเทศไทยกำลังประสบอุทกภัยครั้งร้ายแรงอาจจะมากที่สุดในประวัติศาสตร์สมัยใหม่ที่มีการบันทึกไว้ อย่างน้อยมีผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้กล่าวว่า อาจจะร้ายแรงมากกว่าอุทกภัยครั้งใหญ่ที่เคยเกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งหลายคนคงเคยเห็นภาพถ่ายประวัติศาสตร์ที่ผู้คนพายเรือกันในบริเวณพระบรมมหาราชวัง สนามหลวง และถนนราชดำเนินไปจนถึงพระที่นั่งอนันตสมาคม เป็นต้น ทำให้ผู้เขียนยิ่งระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของในหลวงเป็นล้นพ้น ถึงแม้ว่าคนไทยกำลังประสบภัยพิบัติครั้งยิ่งใหญ่ก็ตาม แต่หากไม่ได้ในหลวงทรงงานอย่างหนักกว่า ๖๐ ปี แห่งการครองราชย์ วันนี้ประชาชนอาจจะเจอภัยพิบัติที่รุนแรงมากกว่านี้อีกหลายเท่า ยกตัวอย่างให้เห็นในขั้นต้นว่า หากในหลวงไม่ทรงมีพระราชดำริให้สร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ รวมถึงคลองลัดโพธิ์ น้ำคงท่วมกรุงเทพมหานครอย่างรุนแรงและหนักมากมาหลายปีก่อนหน้านี้แล้วอย่างแน่นอน

ดังนั้น เนื้อหาในบทความนี้ แบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ **ส่วนแรก** กล่าวถึง นักพัฒนาผู้แสวงหาหนทางแห่งความสุขเพื่อปวงประชา ซึ่งในหลวงทรงเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศ รวมถึงการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่ออุ้มชูประชาชนให้พ้นจากความทุกข์ยากตามลักษณะธรรมชาติของประเทศไทยที่ยังคงความเป็นประเทศเกษตรกรรม ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาความเจริญไปทางใดก็ตาม จากนั้นใน**ส่วนที่สอง** ชี้ให้เห็นว่าถึงเวลาแล้วหรือยังที่คนไทยจะดำเนินตามรอยพระยุคลบาทของในหลวงในการดำเนินชีวิตอยู่ในประเทศไทยนี้ โดยนำหลักคิดและหลักปฏิบัติอันสำคัญที่ในหลวงทรงมอบให้แก่พสกนิกรของพระองค์ทั้งทางตรงและทางอ้อมมาพิจารณา เพื่อมุ่งหวังสะท้อนให้เห็น

ว่าถึงเวลาแล้วหรือยังที่ประชาชนชาวไทย โดยเฉพาะผู้นำหรือผู้บริหารที่ต้องรับผิดชอบต่อสาธารณกิจ (public affairs) จะได้น้อมนำสิ่งที่ในหลวงทรงให้ไว้มาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะ (public interest) อย่างแท้จริงเสียที เพื่อไม่ให้ทุกอย่างสายเกินแก้ไปกว่านี้ เพราะประเทศร่มเย็นเป็นสุขมาได้ถึงปัจจุบันนี้ก็ด้วยพระบารมีของในหลวงโดยแท้ ซึ่งจะกล่าวให้เห็นเป็นประจักษ์ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ ๑ นักพัฒนาผู้แสวงหาหนทางแห่งความสุขเพื่อปวงประชา

ในส่วนแรกนี้ ขอกล่าวถึงในหลวงในแง่มุมการพัฒนา ซึ่งพระองค์ถือได้ว่าเป็นแบบอย่างของนักพัฒนาที่ยิ่งใหญ่ เหตุเพราะว่า ในหลวงเป็นนักพัฒนาที่แสวงหาหนทางเพื่อให้ประชาชนของพระองค์มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข และครั้นเกิดภาวะวิกฤต พระองค์พยายามแสวงหาหนทางแก้ปัญหาเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้ราษฎรเสมอมา ในที่นี้จะขอเสนอประเด็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งถือว่าเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ เพราะคนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากที่สุดของแต่ละประเทศ ต่อจากนั้นจะกล่าวถึงการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

โดยอาศัยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันน่าจะเป็นวิธีการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับสังคมและคนไทย ซึ่งในหลวงได้พยายามวางรากฐานที่มั่นคงให้กับประเทศและพสกนิกรของพระองค์เสมอมา สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าที่แม้แต่นานาชาติยังให้การยกย่อง ถวายรางวัลและพระเกียรติคุณในงานพัฒนาของพระองค์ที่ทรงทำให้แก่ชาวไทย และมีอันส่งผลไปสู่สังคมโลกอย่างมากมาย ดังจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

คุณภาพของคน คือ รากฐานการพัฒนาประเทศ

เรื่องการพัฒนา ในหลวงทรงประกอบพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศเป็นอเนกปริยาย ทั้งด้านการศึกษา ศาสนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ศิลปวัฒนธรรม เกษตรกรรม สิ่งแวดล้อม การแพทย์ การสาธารณสุข และอื่นๆ อาจเรียกว่าครบทุกด้าน...แม้ในหลวงจะทรงเจริญพระชนมพรรษาในช่วงต้น และได้รับการศึกษาในท่ามกลางอารยธรรมของยุโรป อันอาจกล่าวได้ว่าทรงเป็นบุคคลสมัยใหม่หรือบุคคลทันสมัย แต่ทิวทัศน์หรือทัศนคติเกี่ยวกับการพัฒนาของในหลวง หาดตรงกับแนวทางของอารยธรรมตะวันตก (western civilization) ไม่ แต่แตกต่างกันถึงรากฐานอาจเรียกได้ว่าเป็นทัศนคติที่ไม่ใช่ตะวันตกด้วยซ้ำ (ประเวศ วะสี, ๒๕๔๙, หน้า ๘) กล่าวคือ พระองค์ทรงนำวิทยาการสมัยใหม่มาประยุกต์ให้เหมาะกับบริบทของสังคมและคนไทยนั่นเอง

ในฐานะประเทศกำลังพัฒนา และเป็นประเทศเกษตรกรรมอย่างเช่นประเทศไทย มีปัญหาพื้นฐานที่สำคัญไม่แตกต่างจากประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ โดยเฉพาะปัญหาความยากจน (poverty) อันนำมาสู่วงจรที่ไม่พึงประสงค์ทางเศรษฐกิจและนำมาซึ่งปัญหาเรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชนในหลายด้าน อันได้แก่ ปัญหาขาดการศึกษา การสาธารณสุขหรือสุขภาพ ภาวะทุพโภชนาการ การอยู่อาศัยต่ำกว่ามาตรฐานอยู่กันอย่างแออัดและไร้คุณภาพ รายได้รวมถึงกำลังการซื้อต่ำ เป็นต้น (Martinussen, 1997) กล่าวคือประเทศกำลังพัฒนายังขาดซึ่งความจำเป็นพื้นฐาน (basic needs) ในการดำรงชีวิต ซึ่งถือว่าเป็นคุณภาพพื้นฐานที่ประชาชนในประเทศพึงมีและพึงได้รับ ภาษาชาวบ้านอาจเรียกได้ว่าพยายามหลีกเลี่ยงให้ไกลจากปัญหา “โง่ จน เจ็บ” คือ ให้ความสำคัญต่อการศึกษา การแก้ปัญหาความยากจน และการสาธารณสุข ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาในหลวงทรงพยายามนำวิทยาการสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาประเทศ ต่อสู้กับความยากจนโดยเน้นการสร้างความเป็นพื้นฐานดังกล่าวให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนของพระองค์พ้นสภาวะ “โง่ จน เจ็บ” เพราะถ้าไม่พ้นหรือลดสภาวะดังกล่าว ประเทศชาติจะพัฒนาไปข้างหน้าอย่างยั่งยืนได้ยาก

ด้วยเหตุนี้ หลักคิด “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ในหลวงทรงใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศมาช้านาน และได้พยายามถ่ายทอดวิธีคิดนี้ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้ประชาชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น รัฐบาลหรือข้าราชการได้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

(sustainable development) ไม่ทำในลักษณะเหมือนกับ “ไฟไหม้ฟาง” คือ ทำเป็นครั้ง ๆ หรือ ทำเป็นฤดูกาลหรือทำเมื่อเกิดปัญหา คือ แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าให้พ้น ๆ ไป หรือเน้นแต่ความทันสมัยตามแนวคิดของตะวันตก คือ เน้นวัตถุเป็นหลักเท่านั้น (นพปฎล สุคนธ์นท, ๒๕๕๓)

การเน้นให้ความสำคัญกับวัตถุ อาจทำให้ประเทศชาตินั้นดูทันสมัยทัดเทียมกับอารยประเทศ ไม่ว่าจะเป็นระบบคมนาคม การติดต่อสื่อสารสมัยใหม่ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งในระบบสังคมโลกที่ต้องมีการติดต่อสื่อสารด้านเศรษฐกิจระหว่างกันถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็น ซึ่งในหลวงมิได้ทรงปฏิเสธเรื่องเหล่านี้ เพียงแต่พระองค์นำความเจริญก้าวหน้าด้านวัตถุ โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของตะวันตกที่มีความทันสมัยกว่ามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศและพลเมือง จนออกมาเป็นโครงการตามแนวพระราชดำริ รวมถึงนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา ตัวอย่างเช่น กังหันน้ำชัยพัฒนา เป็นต้น

ในหลวงได้เพียรพยายามสอนพสกนิกรของพระองค์ว่า การรับเอาความทันสมัยมานั้นเป็นเรื่องที่ปฏิเสธได้ยาก แต่ทันสมัยอย่างไรถึงให้ประเทศพัฒนาอย่างถูกต้องทางและสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยนั้น เป็นเรื่องที่ประชาชน และผู้เกี่ยวข้องต้องขบคิด และใคร่ครวญให้จงดี มิฉะนั้นแล้ว ประเทศจะกลายเป็น “ทันสมัย แต่ไม่พัฒนา”

สิ่งที่ต้องพัฒนาเป็นอันดับแรก คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในอดีตที่ผ่านมารัฐบาลมักจะให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ (economic development) เป็นหลักตามแนวคิดของตะวันตกที่เน้นให้ความสำคัญกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (economic growth) เป็นลำดับแรก เพื่อให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า ภาวะทันสมัย (modernization) และคาดหวังว่าสิ่งเหล่านั้นจะทำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น ซึ่งรัฐได้ดำเนินการทำแผนและปฏิบัติตามแผน ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือเรียกว่า “สภาพัฒน์” โดยแผนพัฒนาฯ ในระยะเริ่มแรก (พ.ศ. ๒๕๐๔) เน้นเฉพาะการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และมาเพิ่มเป็นพัฒนา

สังคมในเวลาต่อมา อย่างไรก็ตาม ยังเน้นการนำเอาการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัคนำ จวบจนมาถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๔) ซึ่งอยู่ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจของไทย ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ แผนพัฒนาฯ ได้หันมาให้ความสำคัญกับการนำคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา (people-centered development) เป็นครั้งแรกของการกำหนดแผนพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นมาที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยตรง ทั้งนี้ เพื่อสร้างดุลยภาพระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคนในสังคม เพื่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี และลดภาวะความยากจนลงจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในขณะนั้น

เมื่อเข้าสู่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (sufficiency economy philosophy) ของในหลวงถูกบรรจุเข้าไปเป็นแนวทางหลักในการพัฒนาประเทศ โดยบูรณาการการพัฒนาคนต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ ด้วย ซึ่งแนวทางของในหลวงได้นำมาบรรจุไว้อย่างต่อเนื่องมาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ที่กำลังจะสิ้นสุดในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ นี้ รวมถึงการเริ่มต้นของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ในปีหน้า คือ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ ก็ได้ขยายผลแนวคิดของในหลวงมาอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ การพัฒนาคนเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เป็นทั้งคนเก่ง และคนดี รวมถึงมีจิตสาธารณะ เป็นประชาชนที่มีคุณภาพพร้อมรับกับสถานการณ์ทั้งปกติและในภาวะวิกฤต ซึ่งเห็นได้ชัดจากวิกฤตการณ์อุทกภัยครั้งร้ายแรง พ.ศ. ๒๕๕๔ ที่เกิดขึ้นขณะนี้ประชาชนจำนวนไม่น้อยมีจิตสาธารณะช่วยเหลือซึ่งกันและกันในยามลำบาก และอยู่ในภาวะสับสน แต่ก็มีคนอีกจำนวนหนึ่งที่แสวงหาผลประโยชน์อันไม่ชอบในช่วงเวลาวิกฤตนี้ คือ ขี้เฒ่ากันเองในยามที่ผู้คนเดือดร้อน นี่ยังไม่รวมถึงปัญหาอาชญากรรม และการทะเลาะกันเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เช่น การทำลายพืชน้ำ เพราะกลัวว่าน้ำจะท่วมบ้านตนเอง แต่ไม่สนใจบ้านคนอื่นที่มีอยู่จำนวนมากจะเป็นเช่นไร ปรากฏว่าการทำลายพืชน้ำดังกล่าว ไม่มีใครได้ประโยชน์อะไรเลยแม้แต่

ตนเอง เพราะสุดท้ายน้ำก็ท่วมจนเกิดความเสียหายด้วยกันทั้งหมดและกลับรุนแรงมากกว่าเดิม ด้วยความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนโดยแท้ เป็นต้น พฤติกรรมดังกล่าวกลับตรงกันข้ามกับบางประเทศที่ประสบภัยธรรมชาติร้ายแรง อย่างเช่น ประเทศญี่ปุ่นที่เกิดคลื่นยักษ์สึนามิ เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ประชาชน รวมถึงผู้นำประเทศของเขาร่วมแรงร่วมใจกันแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างแข็งขัน และสามัคคีกัน แทบไม่เห็นภาพความขัดแย้งระหว่างประชาชนด้วยกัน รวมถึงประชาชนกับรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา ต่างฝ่ายต่างมีความเชื่อมั่นว่าจะต้องฝ่าฟันวิกฤตไปด้วยกัน ประชาชนมีระเบียบวินัย ไม่เห็นภาพการแย่งชิงสิ่งของหรืออาหารที่นำไปแจกจ่าย มีการเข้าแถวรอรับกันอย่างเป็นระเบียบ ไม่มีการลักขโมยทรัพย์สินของชาวบ้าน ไม่มีการขึ้นราคาสินค้าและบริการเกินกว่าเหตุ อีกทั้งรัฐบาลมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ทั้ง ๆ ที่ได้พยายามแก้ไขปัญหาภัยธรรมชาติอย่างดีที่สุด แต่นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นได้แสดงเจตจำนงจะร่วมแก้วิกฤตการณ์ให้เบาบางลงแล้วจะขอลาออกจากตำแหน่ง ทั้ง ๆ ที่เขาอาจจะไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบโดยการลาออกเลยก็ได้ เพราะได้พยายามทำดีที่สุดแล้ว และภัยธรรมชาติเป็นเหตุสุดวิสัย แต่เนื่องจากมีความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจำนวนมาก ผู้นำรัฐบาลจึงแสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ถือว่าเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองและการบริหารของประเทศญี่ปุ่นที่น่ายกย่อง อันสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล (good governance) ในการบริหารภาครัฐสมัยใหม่ ที่ประเทศไทยก็รับกระแสความคิดดังกล่าวนี้มาด้วยเช่นกัน

จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในหลวงทรงตระหนักและให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนมาโดยตลอด โดยเฉพาะการต่อสู้กับความยากจน เพื่อให้ประชาชนของพระองค์มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทรงทั้งสอนและลงมือปฏิบัติเพื่อให้ประชาชนได้เห็นว่าจะพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพและความเป็นอยู่ที่ดีได้อย่างไร พระองค์ทรงริเริ่มโครงการตามแนวพระราชดำริมากมาย นอกจากจะช่วยให้ผู้คนในภูมิภาคต่าง ๆ มีงานทำแล้ว ยังเป็นการพัฒนาอาชีพให้กับประชาชนสามารถนำไปทำเอง เพื่อเป็นอาชีพในการสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว ลดการพึ่งพาจากคนอื่นหรือการกู้หนี้ยืมสิน อยู่แบบวิถีพอเพียง ซึ่งน่าจะเป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับวิถีความเป็นอยู่ของคนไทย ดังจะได้กล่าวในลำดับต่อไป

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : วิถีแห่งไทย

ในที่นี้ ขอชี้ให้เห็นถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ในหลวงพระราชนิพนธ์ไว้เพื่อประกอบสาระที่กล่าวมาข้างต้นอีกครั้งโดยสังเขป กล่าวคือ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ “ความพอเพียง” หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, ๒๕๕๑, หน้า ๑)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงข้างต้น เป็นแบบจำลองทางเศรษฐกิจ (economic model) ที่สะท้อนความเป็นจริงของเศรษฐกิจแห่งประเทศไทยในปัจจุบันซึ่งมีความถูกต้องและชัดเจนที่สุด เป็นทฤษฎีพัฒนาการเศรษฐกิจ (economic development theory) ซึ่งอภิวินิจฉัยมาจากทฤษฎีหลัก (general theory) โดยปรับให้สอดคล้องกับสภาพของประเทศไทยขีดความสามารถในการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยีมีอยู่จำกัด โดยให้ภูมิคุ้มกันอย่างเพียงพอ

สำหรับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร, ๒๕๔๙, หน้า (๕)-(๖)) นอกจากนี้ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นแนวทางการพัฒนาที่ตั้งบนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต โดยเน้นการพัฒนาประเทศตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือ ความพอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานความมั่นคงพร้อมสมควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป ที่สำคัญจะต้องมี “สติ ปัญญา และความเพียร” ซึ่งจะนำไปสู่ “ความสุข” ในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง (จุไรรัตน์ แสนใจรักษ์, ๒๕๕๓, หน้า ๑๙)

ด้วยเหตุนี้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแบบจำลองที่เหมาะสมกับสังคมไทยเป็นอย่างมาก แต่น่าเสียดายที่รัฐบาลเกือบทุกรัฐบาล ไม่ได้ให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่องเท่าที่ควร อาจยืนยันไม่ได้แน่ชัดว่าผู้นำรัฐบาลบางยุคบางสมัย แม้แต่รัฐบาลปัจจุบันเข้าถึงแก่นแท้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างที่ในหลวงพระราชทานไว้ให้มากนักน้อยเพียงใด แต่อย่างน้อยที่สุดแนวทางของในหลวงได้ถูกบรรจุไว้แล้วในแผนพัฒนาประเทศ จากนั้นก็ขึ้นอยู่กับรัฐบาล รวมถึงกลไกของระบบราชการจะตระหนักในการน้อมนำพระบรมราโชวาทพระราชดำรัส รวมถึงศึกษาพระราชกรณียกิจ โครงการพระราชดำริมากมาย ซึ่งสอดคล้องกับสังคมไทยมาน้อมนำไปปฏิบัติ และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศอย่างจริงจัง เป็นรูปธรรม และต่อเนื่อง เพื่อให้สังคมไทยสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริงเสียที

หลายประเทศที่ต้องการการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development) สนใจแนวทางการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง ซึ่งถือว่าเป็นแนวคิดหรือทฤษฎีการพัฒนากระแสทางเลือก ที่จะสร้างความสุขมวลรวมประชาชาติ (gross national happiness) ให้กับประชาชนในประเทศได้ แทนที่จะเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (economic growth) ที่เน้นแต่รายได้ประชาชนเป็นหลัก อันนำไปสู่การรวยกระจุก จนกระจายเกิดความไม่เท่าเทียมกันทางรายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในชาติ ทำให้ประเทศพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนได้ยาก ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ ราชอาณาจักรภูฏาน เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ความสำคัญกับความสุขมวลรวมภายในประเทศ (gross domestic happiness)

มากกว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (gross domestic product) โดยนำแนวคิด/ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงไปประยุกต์ใช้กับวัฒนธรรมและแบบแผนการดำเนินชีวิตของคนในประเทศเขาจนประสบความสำเร็จ ในขณะที่แม่แบบ คือ ในหลวง อยู่ในประเทศไทย อาจจะเข้าสู่สภาพที่ “ใกล้เกลือกินด่าง” หรือไม่ เป็นประเด็นที่คนไทยน่าจะควรคิดไตร่ตรอง

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า สิ่งที่ในหลวงทรงงานมาโดยตลอดกว่า ๖๐ ปี ทำเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต บำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับพสกนิกรของพระองค์ เพราะในหลวงเชื่อมั่นว่าหากประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี ปราศจากความยากจนแล้ว คุณภาพของคนจะดีทั้งกายภาพ จิตใจ รวมถึงจิตสำนึก การพัฒนาประเทศต่อไปในเบื้องหน้าก็ไม่ใช่เรื่องยาก เพราะประชาชนไม่ต้องห่วงกังวลเรื่องภาวะการครองชีพหรือความเป็นอยู่ มีการศึกษาที่ดีพอควร สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงแล้ว ก็เชื่อได้ว่าทุกคนน่าจะพร้อมที่จะเสียสละเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือส่วนรวมได้โดยไม่ยาก ดังนั้น สิ่งที่ประชาชนทุกหมู่เหล่าควรจะเรียนรู้คือการเดินตามรอยพระยุคลบาทของในหลวง อย่างศรัทธา มุ่งมั่น และตั้งใจ ดังจะได้กล่าวในลำดับต่อไป

ส่วนที่ ๒ ตามรอยพระยุคลบาท

ในส่วนนี้ ขอกล่าวถึงการดำเนินตามรอยพระยุคลบาทของในหลวง กล่าวให้ง่าย ๆ คือ คนไทยจะนำสิ่งที่ในหลวงทรงคิด ทรงงาน รวมถึงพระราชจริยวัตรอันดีงามของพระองค์ มาเป็นแบบอย่างในการคิดและปฏิบัติเพื่อประโยชน์ของตนเอง ครอบครัว รวมถึงประเทศชาติได้อย่างไร ในที่นี้ ขอกล่าวถึง ๒ ประเด็น คือ (๑) หลักธรรมการดำเนินชีวิต ซึ่งในหลวงทรงเป็นแบบอย่างของผู้นำที่ดี โดยยึดหลักทศพิธราชธรรม ซึ่งประชาชนทุกคนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน และการดำเนินชีวิตเพื่อตนเอง และผู้อื่นได้เป็นอย่างดี และ (๒) ตามรอยเท้าพ่อแห่งแผ่นดิน ในหลวงทรงงานให้กับแผ่นดินอย่างมากมาย ซึ่งหลักการทรงงานของในหลวง ถือว่าเป็นต้นแบบอันทรงคุณค่าที่ประชาชนชาวไทยควรเดินตามรอยเท้าหรือเจริญรอยตามหลักการการทำงานที่ในหลวงทรงทำพระองค์เป็นแบบอย่างให้เห็นมาเป็นเวลาช้านาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

หลักการดำเนินชีวิต

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

ขออัญเชิญพระปฐมบรมราชโองการข้างต้นมาอีกครั้ง เพื่อสะท้อนให้เห็นว่ากว่า ๖๐ ปี แห่งการครองราชย์ของพระองค์ทรงมุ่งมั่นพระราชหฤทัยที่จะปกครองประเทศโดยธรรม เพื่อให้อาณาประชาราษฎร์ทั่วทั้งแผ่นดินมีความสุขโดยทั่วหน้ากัน จึงเป็นพระบรมราชโองการที่ศักดิ์สิทธิ์ และสถิตอยู่ในหัวใจของคนไทยทุกคนตลอดมา และยิ่งเมื่อเป็นที่ประจักษ์ว่า พระราชจริยวัตรอันงดงามก็ดี รวมทั้งพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ที่พระองค์ทรงปฏิบัติอย่างมิทรงเหน็ดเหนื่อยก็ดี เป็นไปตามพระปฐมบรมราชโองการที่ทรงรับสั่งไว้ ก็ย่อมทำให้อาณาประชาราษฎร์ต่างชื่นชมพระบารมี และถวายความจงรักภักดีต่อพระองค์อย่างมิเสื่อมคลาย (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, ๒๕๕๑, หน้า ๒๑)

ในหลวงทรงดำรงพระองค์มั่นอยู่ในพระราชธรรมต่าง ๆ เสมอมา อาทิ จักรวรรดิธรรม ราชสังคหวัตถุ ทศพิธราชธรรม เป็นต้น (สถาบันบันลือธรรม, ๒๕๕๑, หน้า ๑๘๘) ทรงยึดถือปฏิบัติพระราชจริยวัตรมาช้านานแล้ว ก่อนมีคำว่า “ธรรมาภิบาล” หรือ “good governance” ที่เป็นกระแสการบริหารสาธารณะสมัยใหม่ที่กล่าวขานกันอยู่ในปัจจุบันเสียด้วยซ้ำไป

ในที่นี่ ขอหยิบยกหลักราชธรรม ๑๐ หรือทศพิธราชธรรม ซึ่งอธิบายหน้าที่ของผู้ปกครองไว้ชัดเจน และเป็นหลักการทั่วไปน่าจะใช้ได้กับทุกระบบการปกครอง ไม่ใช่เฉพาะระบอบราชาธิปไตยเท่านั้น หลักทศพิธราชธรรม หมายถึง ธรรมของพระราชาภิวัตร์ที่พระเจ้าแผ่นดินควรประพฤติ คุณธรรมของผู้ปกครองบ้านเมือง (พุทธทาสภิกขุ, ๒๕๔๙, หน้า ๒๒; วิทยากร เชียงกูล, ๒๕๕๑, หน้า ๑๒๒) เพื่อแสดงให้เห็นว่าหลักทศพิธราชธรรมเป็นแนวทางที่ในหลวงทรงยึดถือปฏิบัติเป็นกิจวัตรมาโดยตลอด จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักที่พระองค์ใช้ในการครองตน ครองงาน สามารถนำมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตสำหรับทุกคนได้เป็นอย่างดี ประกอบด้วยหลักสำคัญ ๑๐ ประการ สรุปให้เข้าใจโดยสังเขป ดังต่อไปนี้ (วิทย์ บัณฑิตกุล, ๒๕๕๒, หน้า ๒๒-๒๕; สุเมธ ตันติเวชกุล, ๒๕๔๙, หน้า ๗๘-๘๔)

ประการแรก **ทาน** หรือการให้ เป็นการช่วยเหลือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ อันเนื่องมาจากความขัดข้องแร้นแค้นบนผืนแผ่นดินแลแผ่นดินฟ้าเดียวกัน อาทิ โครงการด้านการแพทย์ สาธารณสุข การสร้างตึกที่โรงพยาบาลศิริราชโดยใช้ทรัพย์สินส่วนพระองค์ โครงการชลประทาน ฝนหลวง ฯลฯ ทั้งนี้ ทานไม่จำเป็นต้องเป็นทรัพย์สิน อาจจะเป็นกำลังใจ กำลังกาย รวมถึงการให้แนวคิดก็ได้

ประการที่สอง **ศีล** คือ ความประพฤติที่ดีงาม ยึดธรรมเป็นใหญ่ ปกครองบ้านเมืองด้วยกฎหมายและศาสนา อาทิ การฆ่าสัตว์ที่ทานไม่ทรงคัดค้าน แต่ก็ไม่เห็นด้วย รวมทั้งทวงไฉนซึ่งพระราชอำนาจในการพิจารณาฎีกาของผู้ที่ต้องโทษซึ่งผ่าน ๓ ศาล โดยเป็นพระราชอำนาจพิเศษ ผู้ที่จะทูลเกล้าฯ ถวายจะต้องโทษมาแล้วหรือต้องถูกจำคุกมาแล้ว แต่กรณีทีหนีไปที่อื่นนั้นทำไม่ได้ และต้องเป็นญาติพี่น้องผู้ใกล้ชิดเป็นผู้ขอ

ประการที่สาม **การบริจาคหรือเสียสละ** (บริจาคจะ) เป็นการเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ทำในสิ่งที่ได้ประโยชน์น้อยไปสู่ประโยชน์มาก รับสั่งสอนไว้ทำอะไรก็ต้องให้มันได้กลับมาคุ้มทุน คุ้มค่ามากกว่า นอกจากนี้ ยังมีความจริงใจยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ในหลวงได้เสด็จพระราชดำเนินไปที่ต่าง ๆ เพื่อรับทราบปัญหา นอกจากนี้ ยามที่เกิดวิบัติภัยต่าง ๆ พระองค์ก็จะทรงบริจาคทรัพย์สินส่วนพระองค์เพื่อช่วยเหลือและเยี่ยมเยียนเพื่อปัดเป่าความทุกข์ของราษฎร

ประการที่สี่ **ความซื่อตรง** (อาชชวะ) จะเห็นว่าทรงรักษาสัจจะพระปณมบรมราชโองการไว้ และตลอดระยะเวลาที่ทรงครองราชย์ ในหลวงทรงปฏิบัติภายใต้รัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งข้าราชการต่าง ๆ จะปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญโดยเคร่งครัด ใช้อำนาจตามที่กฎหมายกำหนด แต่หากเรื่องที่ไม่เห็นด้วยจริง ๆ ก็จะส่งกลับ

ประการที่ห้า **ความอ่อนโยน** (มัททวะ) ทรงมีสัมมาคารวะ มีความอ่อนน้อม ไม่เคยแสดงอาการเย่อหยิ่งหรือยกตนเหนือคนอื่น ซึ่งเป็นที่น่าเสียใจที่นักการเมืองหรือข้าราชการหลายคนโดยเฉพาะข้าราชการผู้ใหญ่หรือผู้บริหารพอเป็นใหญ่มีอำนาจมากขึ้นกลับขาดสิ่งเหล่านี้ไป

ประการที่หก **ความเพียร** (ตบะ) คือ การข่มกิเลสค้นหาหรือความเพียรเพื่อเพื่อกิเลส กล้าทำในสิ่งที่ควรทำ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ นอกจากนี้ ต้องเพียรและให้สำเร็จด้วย เวลามีปัญหาอะไรต้องร่วมมือกันและเอาชนะให้ได้ อย่าหนีปัญหา กระโดดเข้าไส้มัน ฝึกลูกให้ชิน เพื่อท้าทายความสามารถของตนเอง

ประการที่เจ็ด **ความไม่โกรธ** (อภิกโรธ) หากในหลวงจะกล่าวตักเตือนผู้ใดมักจะแฝงอารมณ์ขันให้คิด แต่บางคนก็คิดไม่ออก ทั้งนี้ตลอดชีวิตยังไม่เคยเห็นพระองค์ทรงกริ้วใคร อาจมีบางครั้งที่ไม่พอใจก็จะตรัสว่า “แนใจแล้วหรือ” เท่านั้น

ประการที่แปด **ความกรุณา** (อวิหิงสา) หรือความไม่เบียดเบียน คือ ความไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนทั้งทางตรงและทางอ้อม เห็นได้จากโครงการพระราชดำริที่ประชาชนไม่เห็นด้วยพระองค์ก็ไม่ดำเนินการต่อ ทั้งนี้ในสังคมที่เจริญแล้วคนที่รู้มากมักจะเบียดเบียนคนที่รู้น้อยกว่า คนที่รวยมากก็มักจะรังแกคนที่รู้น้อยกว่า เสมือนหนึ่ง “ปลาใหญ่กินปลาเล็ก”

ประการที่เก้า **ความอดทน** (ขันติ) ในหลวงทรงมีความรอบคอบในการพิจารณา คำนวณกล่าวใด ๆ เพื่อพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ด้วยความเป็นธรรม พระองค์จะพิจารณาคำบอกกล่าวหรือคำกราบบังคมทูลอย่างรอบคอบ บางครั้งเมื่อมีคนกราบบังคมทูลแล้วตรัสกลับว่า แนใจหรือว่าถูก เราก็เข้าใจดีว่าในหลวงมีการข่าวที่ดีกว่าเรา

ประการที่สิบ ซึ่งเป็นประการสุดท้าย คือ **ความเที่ยงธรรม** (อวิโรธนะ) การตั้งมั่นในธรรม ไม่มีความเอนเอียงหวั่นไหว ยึดหลักประเพณี ศีลธรรม กฎหมาย โดยเห็นได้จากที่พระองค์ไม่เคยดำรงพระกรณียกิจที่ละเมิดรัฐธรรมนูญ และมีความเป็นกลางทางการเมือง โดยตามกฎหมายแล้วในหลวงมีบ้านเลขที่ แต่พระองค์ก็ไม่ใช้สิทธิเลือกตั้ง นอกจากนี้ ยังทรงพิจารณาคดีจากผู้ต้องขังและประชาชนปีละหลายคดี ทรงอ่านด้วยความละเอียดรอบคอบ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมภายใต้การใช้พระราชอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดให้ดีที่สุด

ในหลวงทรงทศพิธราชธรรม มีธรรมของผู้ปกครอง ๑๐ ประการที่พระพุทธเจ้าสอนไว้ ฉะนั้น ในหลวงจึงเป็นกษัตริย์ที่ทรงครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม ตามพระปฐมบรมราชโองการของพระองค์ พระมหากษัตริย์แต่อดีตนอกจากจะทรงครองแผ่นดินโดยธรรมแล้ว ยังเป็นพุทธมามกะ พระมหากษัตริย์ทรงรับนับถือพระพุทธศาสนา แม้จะทรงอุปถัมภ์ศาสนาต่าง ๆ แต่ว่าทรงเป็นพุทธมามกะ การที่

ทรงเป็นพุทธมามกะ กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้เป็นที่มาเฉพาะตั้งแต่สมัย พ.ศ. ๒๔๗๕ ที่มีรัฐธรรมนูญ แต่ก่อนหน้านั้น พระมหากษัตริย์ก็ทรงเป็นพุทธมามกะ นับถือพระพุทธศาสนา ทุกพระองค์ (พระธรรมโกศาจารย์, ๒๕๕๓, หน้า ๑๓-๑๔) ทศพิธราชธรรม ยังเป็นธรรมะ สำหรับมหาชนดำเนินตามรอยพระยุคลบาท เพื่อให้เกิดความมีผีมีตัว แล้วก็มีความถูกผี ถูกตัว ถูกกันอย่างยิ่งกว่าฟ้าและดินไปเสียอีก ทั้งหมดนี้เป็นไปเพื่อความมีศีลธรรมอันสูงสุด เป็นที่ตั้งแห่งความสุขสวัสดิ์ เป็นสันติสุขของบุคคล เป็นสันติภาพของสังคม กระจกของโลก ในที่สุด (พุทธทาสภิกขุ, ๒๕๔๙, หน้า ๑๔๙) ในหลวงทรงปฏิบัติเป็นแบบอย่างให้ชาวไทย ได้เห็นมาเป็นเวลาช้านาน จึงอาจกล่าวได้ว่า ในหลวงทรงเป็นแบบอย่างแห่งการดำเนินชีวิต ที่ดีงาม มีจริยธรรมและคุณธรรม แม้นานาชาติยังให้การยกย่องว่าในหลวงเป็นกษัตริย์ แห่งกษัตริย์ทั้งปวง (King of the Kings) คนไทยจึงโชคดีมีหนักราชที่มีแบบอย่างที่ดีอยู่ใกล้ตัว สมควรที่คนไทยจะนำมาพิจารณาเป็นแบบอย่างเจริญรอยตามสิ่งที่ในหลวงทรงคิด ทำ ให้เห็นมาโดยตลอด ดังจะได้กล่าวรายละเอียดในลำดับต่อไป

ตามรอยเท้าพ่อแห่งแผ่นดิน

ในหลวงทรงเป็นทั้งนักคิด และนักปฏิบัติ ทำให้เกิดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริปัจจุบันมีมากกว่า ๓,๐๐๐ โครงการ ในหลากหลายประเภท สาขา และมีพื้นที่ดำเนินการครอบคลุมเกือบทุกจังหวัดของประเทศ นอกจากนี้ รูปแบบของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินับว่าโครงการยังได้พัฒนาเป็นมูลนิธิที่จดทะเบียนดำเนินการตามกฎหมายอีกด้วย อาทิ มูลนิธิอานันทมหิดล มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ มูลนิธิโครงการหลวง มูลนิธิชัยพัฒนา เป็นต้น โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ แบ่งโครงการออกเป็น ๔ ลักษณะ ได้แก่ (๑) โครงการตามพระราชประสงค์ (๒) โครงการหลวง (๓) โครงการตามพระราชดำริ และ (๔) โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์ (ชนินดา ชิตบัณฑิตย์, ๒๕๕๐, หน้า ๕-๖) ซึ่งมีลักษณะ และวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป แต่ที่เหมือนกันคือ จัดตั้งขึ้นมาเพื่อพัฒนาประเทศและสร้างความผาสุก และกินดีอยู่ดีให้กับพสกนิกรของพระองค์นั่นเอง

นับตั้งแต่ต้นรัชกาลของในหลวง พระองค์เริ่มต้นหลักคิดจากการสำรวจความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วทุกภูมิภาค เสด็จพระราชดำเนินไปทุกหนทุกแห่ง โดยเฉพาะถิ่นทุรกันดารที่ประชาชนอยู่กันลำบาก เพื่อนำมาวางแผนการพัฒนาประเทศและประชาชน (อาจกล่าวได้ว่าในแผ่นดินนี้ไม่มีใครรู้จักแผนที่ประเทศไทยและวิถีชีวิตชาวบ้านมากเท่าพระองค์) ในระยะแรกทรงพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ประสบปัญหาจากโรคภัยนานปีการด้วยสาเหตุอันเนื่องมาจากการขาดการเรียนรู้ที่จะรักษาตนเอง ประกอบกับในระยะนั้นงานบริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐานของประเทศยังอยู่ในระยะเริ่มต้นของการพัฒนา ดังนั้นแนวคิดแรกที่พระองค์ทรงดำเนินการคือ การพระราชทานความช่วยเหลือเน้นในด้านการแพทย์และการสาธารณสุขเป็นส่วนใหญ่ ต่อมาเมื่อปัญหาดังกล่าวเริ่มคลี่คลายในทางที่ดีขึ้นเป็นลำดับแล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทำการพัฒนาขั้นพื้นฐานด้านต่าง ๆ ให้แก่ประชาชน เพื่อช่วยค้ำจุนให้ราษฎรสามารถพึ่งตนเองได้ในเบื้องต้นและให้ดำรงชีพอยู่ต่อไปด้วยความมั่นคง อาทิ การสร้างถนน และอ่างเก็บน้ำ ซึ่งจะช่วยปูทางในการประกอบอาชีพของราษฎรให้มีความผาสุก มั่งคั่งสมบูรณ์ขึ้น สมดังพระราชประสงค์ที่จะให้พสกนิกรของพระองค์มีความพออยู่ พอกิน สามารถช่วยตนเองได้ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่สังคมไทย และช่วยให้เกิดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ อันนำไปสู่ความมั่นคงทางการเมืองของประเทศต่อไป จะเห็นได้ว่าหลักคิดของพระองค์นั้นได้พิจารณาตามความเป็นจริง และค่อย ๆ แก้ปัญหาเป็นขั้นเป็นตอนไป ที่สำคัญจะต้องสามารถนำไปสู่การปฏิบัติให้เห็นเป็นจริงจังและเกิดผลได้

เห็นได้ว่าในหลวงไม่เคยทอดทิ้งประชาชนของพระองค์เลย จะคอยติดตามข้อมูลข่าวสาร และหากพิจารณาแล้วเห็นว่าเกินกำลังความสามารถของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจะบูรณาการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นเองได้ พระองค์จะทรงเป็นตัวกลางในการประสานงาน และมีพระราชกระแสรับสั่งให้ดำเนินการ ทุกคนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็จะรีบดำเนินการโดยไม่รอช้า สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องแปลกแต่จริงในสังคมไทยมาช้านาน ทั้งที่หน่วยงานต่าง ๆ มีหน้าที่ที่ชัดเจนในการดำเนินการหรือแก้ไขปัญหา นั้น ๆ อยู่แล้ว แต่ขาดการบูรณาการหรือการใช้หลักคิดหลักร่วมกันทำงานที่ชัดเจน พระองค์ทรงเป็นประมุขของประเทศ ทรงงานทุกวันตลอด ๒๔ ชั่วโมง มาเป็นเวลากว่า ๖๐ ปี มีคนไทยหรือคนในโลกนี้หรือไม่ที่จะกระทำเฉกเช่นในหลวง นอกจากนี้ พระองค์ทรงทราบดีว่าเมื่อถึงสถานการณ์ใดควรจะต้องทำอย่างไร

ในหลวงทรงศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ รอบด้าน และถ่องแท้ ทำให้พระองค์ทรงทราบภูมิหลัง ประวัติศาสตร์ และปรากฏการณ์สำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อการวางแผน และการตัดสินใจในการดำเนินงานต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นได้จากพระราชดำรัส เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ ความตอนหนึ่งว่า (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๑, หน้า ๓๒๓)

“...อย่างที่กรุงเทพฯ นี่ สร้างเมืองก็ไปสร้างเมืองในบึง ไปสร้างเมืองในที่น้ำลุ่ม อันนี้ธรรมชาติก็เรียกว่าแก้ผิดคน ไปปลูกบ้านในที่ลุ่ม ไปปลูกบ้านในบึง เวลาธรรมชาติมีกำลังขึ้นมาก็แก้ผิดคนก็มาท่วมเลย อันนี้เป็นของธรรมชาติ พูดถึงว่าทำไมมันท่วมก็เพราะว่ากรุงเทพฯ ทруд กรุงเทพฯ ทрудนี้ไม่แน่ว่าทрудแค่ไหนไม่ทราบ ทрудเพราะเหตุใดก็ไม่ทราบ บางคนก็บอกว่าเพราะขุดน้ำบาดาลมาก แต่บางคนก็บอกว่าเพราะขุดสันดอนทำให้พื้นดินทรุด แต่ความจริงต้นเหตุของการท่วมนั้น ข้อใหญ่ก็คือไปสร้างบ้านในบึง ไปสร้างบ้านในที่ลุ่มนั่นเอง แต่ทั้งหมดนี้ก็จะพูดว่า มนุษย์เราได้ไปแก้ไข ได้ไปเปลี่ยนแปลง ดัดแปลงธรรมชาติจนทำให้ธรรมชาตินั้นเปลี่ยนออกมาเป็นคนละอย่างอาจจะเรียกได้ว่าเป็นธรรมชาติเหมือนกัน เพราะว่าป็นธรรมชาติของคน คนที่จะต้องขวนขวายหาที่อยู่ ขวนขวายหาความสบาย ขวนขวายที่จะสร้างอะไรที่เป็นประโยชน์แก่ตน แต่ว่าการสร้างสิ่งต่าง ๆ เป็นประโยชน์แก่ตนนั้น หรือทำอะไรที่ดัดแปลงธรรมชาติก็ย่อมอาจจะทำให้ธรรมชาตินั้นเปลี่ยนแปลงไปจริง ๆ โดยที่ไม่อยู่ในควบคุมของผู้ที่ดัดแปลงนั่นเอง...” พระราชดำรัสข้างต้นสอดคล้องกับวิกฤตการณ์อุทกภัยครั้งใหญ่ (พ.ศ. ๒๕๕๔) ที่กำลังเกิดอยู่ในขณะนี้ โดยเฉพาะพื้นที่กรุงเทพมหานครที่เจอศึกอุทกภัยครั้งนี้เป็นด้านสุดท้าย ก่อนน้ำจะออกกลสูทะเลไปพ้นจากแผ่นดินสยาม จริง ๆ แล้ว ในหลวงทรงบอกเรามาแล้ว ว่า เมืองหลวงหรือกรุงเทพฯ เป็นที่ลุ่ม กล่าวคือ เป็นพื้นที่รับน้ำ ไม่วันใดวันหนึ่ง น้ำต้องท่วม ยิ่งมนุษย์ไปดัดแปลงธรรมชาติ โดยสร้างสิ่งต่าง ๆ ที่ทันสมัย เพื่อความสุขของตนเอง ยิ่งทำให้การบริหารหรือการควบคุมน้ำทำได้ลำบาก ซึ่งเห็นปรากฏเป็นจริงตามนั้น น้ำไม่ได้ลงตามทางน้ำหรือคูคลองอย่างในอดีตที่ผ่านมา ทำให้น้ำท่วมขังหาทางระบายออกสู่ทะเลได้ลำบาก ประชาชนจึงเดือดร้อนมาก ดังนั้น คนที่บริหารน้ำจะต้องน้อมนำพระราชดำรัสของในหลวงมาใคร่ครวญเพื่อให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงให้มากที่สุด

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ในหลวงให้ความสำคัญกับการบริหารน้ำ ทรงมีพระราชดำริให้หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการมาโดยตลอดนั้น จุดประสงค์หลักก็คือ เพื่อแก้ไขปัญหาและบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎร รวมไปถึงช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรจากสภาพยากจนให้อยู่ในระดับพอมีพอกิน โดยการจัดหาน้ำช่วยเหลือในพื้นที่เพาะปลูกที่มีปัญหาขาดแคลนน้ำ ทำการระบายน้ำออกจากพื้นที่ที่เกิดปัญหาน้ำท่วมอยู่เป็นประจำ และแก้ไขบำบัดน้ำเสียในกรณีที่พื้นที่นั้นมีปัญหา และนอกเหนือจากการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่เกษตรกรรมแล้ว ในหลวงทรงตระหนักถึงภัยร้ายแรงที่เกิดจากวิกฤตการณ์น้ำท่วมในกรุงเทพมหานครอันถือเป็นพื้นที่ศูนย์กลางธุรกิจด้านต่าง ๆ การปล่อยให้เกิดน้ำท่วมขังในบริเวณเหล่านี้ ล้วนแต่ก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย จึงทรงมีพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาเพื่อผ่อนคลายทุกข์เข็ญของพสกนิกรหลายประการ อาทิ การเร่งระบายน้ำออกสู่ทะเล (เช่น การขุดคลองลัดโพธิ์ - ผู้เขียน) ก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วม ขยายทางน้ำหรือเปิดทางระบายน้ำในจุดเส้นทางคมนาคมสำคัญ ได้แก่ ทางหลวงและทางรถไฟ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างพื้นที่รับน้ำหรือแก้มลิงเก็บกักน้ำไว้ชั่วคราว ก่อนระบายลงสู่ทางระบายน้ำหลัก โดยโครงการแก้มลิงนี้ จะเป็นการจัดให้มีสถานที่เก็บกักน้ำตามจุดต่าง ๆ ในพื้นที่กรุงเทพมหานครเพื่อใช้เป็นบึงพักน้ำที่จะรองรับน้ำฝนไว้ชั่วคราว ก่อนที่จะปล่อยลงสู่ทางระบายน้ำสาธารณะในขั้นต่อไป เพราะฉะนั้น เมื่อมีฝนตกหนัก ปริมาณน้ำฝนจะถูกเก็บกักไว้ในพื้นที่พักน้ำโดยไม่ไหลลงสู่ทางระบายน้ำในทันที แต่จะค่อย ๆ ระบายน้ำออกไปเมื่อปริมาณน้ำฝนที่กักขังอยู่ในพื้นที่หลักค่อย ๆ ลดระดับลง วิธีการนี้เป็นการช่วยลดปัญหาน้ำท่วมขังได้ดี (दनัย จันทรเจ้าฉาย, ๒๕๕๐, หน้า ๒๓๔-๒๓๕)

เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น ขออัญเชิญพระราชดำรัสเกี่ยวกับปรัชญาในการบริหารน้ำของในหลวง พระราชทานไว้เมื่อวันที่๑๑ ธันวาคมพ.ศ. ๒๕๓๔ ความตอนหนึ่งว่า “...การพัฒนาแหล่งน้ำนั้น ในหลักใหญ่ก็คือ การควบคุมน้ำให้ได้ดังประสงค์ทั้งปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือ เมื่อน้ำมีปริมาณมากเกินไปก็ต้องหาทางระบายออกให้ทันการณ์ ไม่ปล่อยให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายได้ และในขณะที่เกิดภาวะขาดแคลน ก็จะต้องมีน้ำกักเก็บไว้ใช้อย่างเพียงพอ ทั้งมีคุณภาพเหมาะสมแก่การเกษตร การอุตสาหกรรม และการอุปโภคบริโภค ปัญหาอยู่ว่าการพัฒนาแหล่งน้ำอาจจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมบ้าง แต่ถ้าไม่มีการควบคุมน้ำที่ดีพอแล้ว เมื่อเกิดภัยธรรมชาติขึ้นก็จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนสูญเสีย

ทั้งในด้านเศรษฐกิจและในชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ทั้งส่งผลกระทบกระเทือนแก่สิ่งแวดล้อมอย่างร้ายแรง...”

จากพระราชดำรัสเกี่ยวกับปรัชญาในการบริหารน้ำข้างต้น ทำให้เห็นว่า หากรัฐเอกชน รวมถึงประชาชน เดินตามรอยพระยุคลบาท ปัญหาที่ประสบทุกภพทุกชาติทั้งประเทศในขณะนี้ คงไม่รุนแรงเยี่ยงนี้ เพราะปรัชญาที่ในหลวงทรงให้ไว้ข้างต้นอย่างน้อยก็ ๑๕ ปีล่วงมาแล้ว (คือ ปีที่เกิดอุทกภัยใหญ่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘) หากทุกฝ่ายร่วมแรงร่วมใจกัน น้อมนำพระราชดำรัสของพระองค์มาลงปฏิบัติและพัฒนาต่อ คงไม่ต้องประสบชะตากรรมกัน ในปัจจุบันนี้ เพราะบางอย่างไม่สามารถจะแก้ไขได้ภายในระยะอันสั้น เช่น การทำแก้มลิง หรือระบบการระบายน้ำ ต้องใช้ระยะเวลาดำเนินการและงบประมาณจำนวนมาก หากรัฐค่อย ๆ ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันนี้ ประเทศไทยอาจจะมีระบบการบริหารน้ำที่ดีที่สุดประเทศหนึ่งของโลกก็ได้ จึงเป็นสิ่งที่น่าเสียดาย ที่คนไทยมีต้นแบบดี ๆ แต่ไม่ได้น้อมนำไปปฏิบัติ โดยเฉพาะภาครัฐผู้มีหน้าที่โดยตรงต่อการบริหารงานสาธารณะ กลับทำงานแบบแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า (collective action) เป็นครั้งคราวไป ไม่ได้ทำงานแบบเชิงป้องกัน (preventive action) หรือวางแผนเชิงรุกไว้ล่วงหน้าอย่างที่ในหลวงทรงคิด และทำให้พสกนิกรของพระองค์เห็นตลอดมา

ดังนั้น ในหลวงทรงเป็นแบบอย่างของผู้หน้าที่ดี มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและลึกซึ้ง ไม่มีอะไรดีไปกว่าการตามรอยพระยุคลบาท ซึ่ง สุเมธ ตันติเวชกุล (๒๕๔๙, หน้า ๒๙-๓๕) เลขาธิการมูลนิธิรัชพัฒน์ ผู้มีโอกาสได้ถวายงานใกล้ชิดในหลวงมาเป็นเวลานาน ได้กล่าวถึงหลัก ๑๐ ประการ ตามรอยพระยุคลบาท ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ได้พยายามประมวลหลักที่ในหลวงได้ทรงทำให้คนไทยมาโดยตลอด เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการเป็นข้าราชการที่ดีควรจะมีอะไรบ้าง ซึ่งคนไทยทุกคนไม่ว่าจะประกอบอาชีพใด สามารถนำหลักคิด หลักปฏิบัติของพระองค์ไปปรับใช้ได้เช่นเดียวกัน จึงขอสรุปหลัก ๑๐ ประการดังกล่าวมาให้เห็นพอเป็นสังเขปได้แก่ (๑) ทำงานอย่างผู้รู้จริง และมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ (๒) ความอดทน มุ่งมั่น ยึดธรรมะ และความถูกต้อง (๓) ความอ่อนน้อม ถ่อมตน เรียบง่าย และประหยัด (๔) มุ่งประโยชน์คนส่วนใหญ่เป็นหลัก (๕) รับฟังความเห็นของผู้อื่น เคารพความคิดที่แตกต่าง (๖) มีความตั้งใจจริงและขยันหมั่นเพียร (๗) มีความ

สุจริต และความกตัญญู (๘) พึ่งตนเอง ส่งเสริมคนดีและคนเก่ง (๙) รักประชาชน และ (๑๐) การเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๕๐) ได้รวบรวมหลักการทรงงานของในหลวงไว้อย่างน่าสนใจ สรุปได้ดังนี้ (๑) ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ (๒) ระมัดระวังจากข้างใน คือ พัฒนาคนในชุมชนให้พร้อมรับมือกับทุกสิ่งก่อนรับสิ่งต่าง ๆ จากภายนอก (๓) แก้ปัญหาที่จุดเล็ก คือ ทรงมองภาพรวมของปัญหา และค่อย ๆ แก้ปัญหาจากจุดเล็ก ๆ ที่คนมักมองข้าม แล้วค่อยขยายผลไปเรื่อย ๆ (๔) ทำตามลำดับขั้น โดยเริ่มต้นจากสิ่งพื้นฐานที่จำเป็นก่อน เพื่อให้ประชาชนพอมีพอกิน แล้วค่อยส่งเสริมความเจริญตามลำดับไป (๕) ภูมิสังคม คือ การพัฒนาใด ๆ ต้องคำนึงถึงภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่าเป็นอย่างไร และสังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอของคนตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันด้วย (๖) องค์รวม (holistic) คือ คิดแบบครบวงจร แก้ไขปัญหาแบบเชื่อมโยงกัน (๗) ไม่ติดตำรา ไม่ผูกมัดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริงของคนไทย (๘) ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด (๙) ทำให้ง่าย (simplicity) (๑๐) การมีส่วนร่วม (๑๑) ประโยชน์ส่วนรวม (๑๒) บริการรวมที่จุดเดียว (one stop services) เช่น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ที่รวมทุกอย่างไว้ในที่เดียวกัน แบบเบ็ดเสร็จ เป็นต้น (๑๓) ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ (๑๔) ใช้ธรรมชาติบำบัด เช่น บำบัดน้ำเสียโดยใช้ผักตบชวา เป็นต้น (๑๕) ปลุกป่าในใจคน คือ ปลุกจิตสำนึกในการรักป่าก่อน (๑๖) ขาดทุนคือกำไร การให้หรือการเสียสละ ก่อให้เกิดกำไร คือ ประชาชนมีความสุข (๑๗) การพึ่งตนเอง (๑๘) พออยู่ พอกิน (๑๙) เศรษฐกิจพอเพียง (๒๐) ความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจต่อกัน (๒๑) ทำงานอย่างมีความสุข (๒๒) ความเพียรแบบพระมหาชนก และ (๒๓) รู้รักสามัคคี

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ทุกพระราชดำรัส และพระบรมราโชวาท แฝงไว้ด้วยคุณค่าอันมากมาย และความหมายที่ดีต่อการดำเนินชีวิตได้อย่างดี (ประเทือง โพธิ์ชะออน, ๒๕๕๓, หน้า ๑๐) หากประชาชนเดินตามรอยพระยุคลบาท บ้านเมืองจะพัฒนาขึ้นไปเรื่อย ๆ อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ค่านิยมที่ในหลวงทรงเตือนสติให้คนไทยละทิ้งเสีย เพราะไม่เป็นที่พึงปรารถนาของผู้ใดก็ตาม และเป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม ได้แก่ ความเกียจคร้าน ความไม่

รักษาสัจจะวาจา ความฟุ่มเฟือย หรูหรา โอ่อ่า รักสบาย ขาดความอดทน เป็นต้น (ภานุศร เครือปัญญาดี, ๒๕๕๓, หน้า ๑๓๐-๑๓๔) ดังนั้น เมื่อรัฐกำหนดนโยบายใดควรจะน้อมนำหลักคิด และหลักการทรงงาน มาน้อมนำใคร่ครวญพิจารณาว่าจะประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สาธารณะหรือส่วนรวม (public interest) โดยไม่ยึดอยู่บนประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องได้อย่างไร ในหลวงประสูติกาลต่างประเทศ โตต่างประเทศ ศึกษาต่างประเทศ แต่เหตุไฉนเสด็จกลับมาพระองค์มีความเป็นไทยที่สุด วิถีชีวิตของไทยที่มีค่าที่เราละทิ้งและถูกด้วยซ้ำไป ไปมุ่งตามกันฝรั่ง globalization (โลกาภิวัตน์) ตามกันฝรั่ง ไม่ใช่สากลอะไร (สุเมธ ตันติเวชกุล, ๒๕๔๙, หน้า ๔๔-๔๗) ไม่ยึดติดตำราเหมือนนักวิชาการ แก้ปัญหาที่สาเหตุและเหมาะสมกับบริบทของสังคมและประเทศไทย ดังนั้น การเดินตามเท้าของพ่อแห่งแผ่นดิน เป็นการเดินอย่างไม่หลงทางของคนที่จะอยู่บนแผ่นดินสยามนี้อย่างแน่นอน

สังท้าย...ด้วยพระบารมีคุ้มเกล้า

บทความนี้เขียนขึ้นเพื่อเทิดพระเกียรติ และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของในหลวงที่มีต่อปวงชนชาวไทยมาโดยตลอดระยะเวลากว่า ๖๐ ปี แห่งการครองราชย์ของพระองค์ รวมถึงเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๘๔ พรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจวบจนถึงปัจจุบัน แม้แต่ประทับรักษาพระวรกายอยู่โรงพยาบาลศิริราช พระองค์ยังทรงห่วงใยพสกนิกรอยู่เสมอ ไม่เคยทอดทิ้งแม้กระทั่งอุทกภัยครั้งใหญ่ที่กำลังประสบอยู่ขณะนี้ (พ.ศ. ๒๕๕๔) ที่มีผลกระทบกว้างขวางกินพื้นที่ทั้งในภาคเหนือ ภาคอีสาน และภาคกลาง รวมถึงกรุงเทพมหานคร ในที่นี้ขอแสดงข้อมูลเบื้องต้นให้เห็นถึงความเสียหายจากกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ข้อมูลเพียง ณ วันที่ ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ มีจังหวัดได้รับผลกระทบ

๖๓ จังหวัด ๖๕๑ อำเภอ มีผู้เสียชีวิต ๓๘๑ คน สูญหาย ๒ คน ประชาชนได้รับความเดือดร้อนประมาณ ๓ ล้านครัวเรือน ประมาณเกือบ ๑๐ ล้านคน และยังไม่รู้ความเสียหายจะไปจบสิ้นที่ตรงไหน แต่ที่แน่ ๆ คงต้องใช้เวลาเยียวยาและฟื้นฟูประเทศอีกนาน ต้องถือว่าเป็นวิกฤตครั้งยิ่งใหญ่และรุนแรงของไทยเกี่ยวกับน้ำที่มีผลกระทบมากกว่า พ.ศ. ๒๕๔๕ เพราะในสมัยนั้นผู้คนยังไม่มาก เศรษฐกิจยังไม่เติบโตมหาศาลเช่นปัจจุบัน จึงเทียบความเสียหายกันไม่ได้ ในหลวงทรงห่วงใยคอยให้ความช่วยเหลือทุกทางที่พระองค์จะทรงทำได้ นอกเหนือจากที่พระองค์ทรงติดตามสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา เพื่อจะคอยประสานงานความช่วยเหลือจากหน่วยงานหรือโครงการของพระองค์กับหน่วยงานราชการต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชนของพระองค์ได้ทัน่วงที

ผู้เขียนเคยกล่าวไว้เสมอว่าหากจะเขียนถึงพระราชกรณียกิจของพระองค์เพียงอย่างเดียว เขียนเท่าใดก็ไม่มีวันจบ จึงได้แต่เพียงยกตัวอย่างมาให้เห็นเพื่อสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และเพื่อสะกิดเตือนใจให้คนไทยได้หันมาศึกษาในหลวงของเราอย่างถ่องแท้ในทุกแง่มุมว่าทรงทำสิ่งต่าง ๆ ให้กับพสกนิกรมากน้อยเพียงใด ครั้งนี้ก็จะกล่าวเช่นนี้อีกเช่นเดิม พระมหากรุณาธิคุณของในหลวงที่มีต่อปวงชนชาวไทยนั้นมีเหลือล้นพันประมาณ หากประชาชนชาวไทยเดินตามรอยพระยุคลบาท เชื่อว่าชีวิตของคนไทยจะพบกับความผาสุกตามวิถีไทยอย่างแน่นอน

อยากจะฝากผู้นำรัฐบาล รวมถึงข้าราชการซึ่งถือว่าเป็นข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ควรน้อมนำพระราชกรณียกิจ พระราชดำริ พระราชดำรัสของพระองค์มาปฏิบัติอย่างจริงจัง เพราะสิ่งที่พระองค์ทรงคิด และทรงงานนั้นทำขึ้นในบริบทของสังคมไทยทั้งสิ้น จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่สุดสำหรับประเทศไทย แม้กระทั่งวิกฤตอุทกภัยครั้งใหญ่ที่ประสบอยู่นี้ หากน้อมนำปรัชญาการบริหารน้ำที่ยกตัวอย่างบางส่วนมาให้เห็นข้างต้น สถานการณ์อาจจะไม่รุนแรงมากขนาดนี้ เพราะในหลวงทรงทำต้นแบบไว้ให้แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการทำแก้มลิง หรือแม้กระทั่งคลองลัดโพธิ์ เพื่อทำทางลัดให้น้ำระบายลงทะเลได้เร็วขึ้นเพื่อลดผลกระทบน้ำท่วมในกรุงเทพฯ แต่ปรากฏว่าสิ่งที่พระองค์ทรงทำไว้ให้ดูเป็นต้นแบบกลับไม่ได้รับการสานต่ออย่างเป็นรูปธรรมมากนัก หากจะมาทำตอนนี้ บางอย่างไม่สามารถทำให้เกิดขึ้นได้ทันที เพราะต้องใช้เวลาการก่อสร้าง รวมถึงงบประมาณจำนวนมาก จะต้องค่อย ๆ ทำไป สมมติเริ่มต้นทำตั้งแต่เมื่อ ๑๐ ปีที่แล้ว ปัจจุบันอาจจะมีโครงการหลายอย่าง

ที่สามารถป้องกันการเกิดน้ำท่วมรุนแรงได้ โดยความจริงแล้วระบบการบริหารงานภาครัฐมีหน่วยงานต่าง ๆ รับผิดชอบทุกด้านในทุกเรื่อง แต่อาจขาดซึ่งการประสานงาน และการร่วมแรงร่วมใจกันเท่าที่ควร การรู้จักสามัคคีกันในหลวงทรงเน้นย้ำมาตลอด ทุกวันนี้คนไทยก็ยังแสวงหาความสามัคคีกันอยู่ ดังนั้น เมื่อเกิดเหตุการณ์ความเสียหายขึ้น หากกันแต่คนรับผิดชอบและโทษกันไปมา แทนที่จะร่วมแรงร่วมใจกันแก้ปัญหา ทำให้เกิดความแตกแยกกันมากขึ้นไม่รู้จักจบสิ้น ประเทศชาติและประชาชนก็เดือดร้อน ความสามัคคีปรองดองของคนในชาติจึงไม่เกิดขึ้นเสียที เพราะผู้ใหญ่ในบ้านเมืองจำนวนหนึ่งไม่ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องของการรู้จักสามัคคี

ถึงเวลาแล้วหรือยัง ที่ประชาชนชาวไทยควรจะผนึกกำลังกันเพื่อช่วยกันผลักดันตัวเอง และภาครัฐ รวมถึงภาคเอกชน น้อมนำหลักคิด หลักทำของในหลวงมาปฏิบัติอย่างจริงจังเสียที ต้องยอมรับว่าคนไทยอยู่สุขสบายในช่วงเวลาที่ผ่านมา เพราะสถาบันพระมหากษัตริย์ได้พยายามทำเพื่อประชาชนเสมอมา ในอดีตยามมีศึกสงคราม พระมหากษัตริย์ทรงออกรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับทหารและประชาชนไม่ว่าจะเป็นสมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช แม้กระทั่งการยืนหยัดต่อสู้เพื่อให้รอดพ้นจากการล่าอาณานิคมของตะวันตกอย่างในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวหรือพระปิยมหาราช จวบจนถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน ซึ่งถือว่าเป็นพระมหากษัตริย์ที่ครองราชย์ยาวนานที่สุด ได้มีพระมหากรุณาธิคุณต่อพสกนิกรชาวไทยเสมอมา

ในหลวงได้สอนและให้ประชาชนได้เรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพียงแต่ว่าใครจะรู้ถึงพระราชประสงค์ของพระองค์ และน้อมนำไปปฏิบัติมากน้อยเพียงใดเท่านั้นเอง แม้กระทั่งการสอนให้มีภาวะผู้นำและวิธีการแก้ปัญหาผ่านวรรณกรรมที่พระองค์ทรงมาแนะนำเพื่อคนไทยให้ได้เรียนรู้เป็นการเฉพาะ ไม่ว่าจะเป็นบทพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ” และ “ติโต” รวมถึงบทพระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” ซึ่งเนื้อหาเน้นถึงความเพียรในการแหวกว่ายอยู่ในกระแสมหาสมุทรถึงเจ็ดวันเจ็ดคืนเช่นเดียวกับคนไทยที่ต้องแหวกว่ายอยู่ในกระแสเศรษฐกิจที่ตกต่ำและการเมืองวิกฤตในระยะเวลาต่อมา จึงสมควรศึกษาปรัชญาทางการปกครองที่สืบได้จากบทพระราชนิพนธ์ดังกล่าว (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, ๒๕๕๓, หน้า ๒-๓) โดยเฉพาะผู้นำรัฐบาลจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษา

พระราชกรณียกิจ และหลักการทรงงานของในหลวงทั้งหมด เพื่อนำมาประยุกต์เป็นแนวทางในการบริหารประเทศ อย่าลืมนำรัฐบาลไทยหากสามารถอยู่ได้ครบวาระก็คือ ๔ ปี (แต่โดยมากมักจะอยู่ไม่ครบวาระ) แต่ในหลวงทรงครองราชย์มายาวนานกว่า ๖๐ ปี ความต่อเนื่องในการมองและการคิดแนวทางแก้ปัญหาจึงชัดเจนและลุ่มลึกกว่ามาก แม้กระทั่งพระองค์จะทรงเข้ารับการผ่าตัด ยังสั่งข้าราชการบริหารนำคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์สื่อสารต่าง ๆ เพื่อพระองค์จะได้ติดตามสถานการณ์น้ำได้อย่างต่อเนื่อง หากจำเป็นจะได้พระราชทานความช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้งที่ ประชาชนชาวไทยจึงต้องสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์อย่างหาที่สุดไม่ได้ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ประชาชนชาวไทยอยู่ได้อย่างร่มเย็นเป็นสุขตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเพราะพระบารมีของในหลวง หรืออาจเรียกได้ว่า “เย็นศิระ เพราะพระบารมีของในหลวง” อย่างแท้จริง เมื่อเป็นดังนี้ คนไทยไม่ควรทำให้ในหลวงทรงห่วงใยหรือไม่สบายพระทัยไปมากกว่านี้ ถึงเวลาแล้วที่คนไทยทุกคนควรทำเพื่อในหลวงหรือพ่อของแผ่นดินได้เห็นว่า คนไทยได้เดินตามรอยพระยุคลบาทอย่างที่เป็นในหลวงทรงมุ่งหวังให้ประชาชนของพระองค์มีชีวิตชีวิตพอเพียงอยู่ดีมีสุขอย่างแท้จริงเสียที

ท้ายที่สุดของบทความนี้ ขออัญเชิญเนื้อหาของบทเพลงสรรเสริญพระบารมี ซึ่งประชาชนทุกคนสามารถร้องได้มาเพื่อเทิดพระเกียรติและสรรเสริญพระบารมีของในหลวงที่มีต่อปวงชนชาวไทย ขอให้พระองค์ทรงพระเจริญมีพระชนมายุยืนนานถึง ๑๒๐ พรรษาอย่างที่เราเคยตรัสไว้ด้วยพระพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรงทุกประการเทอญ

เพลงสรรเสริญพระบารมี

คำร้อง: สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์

ทำนอง: พระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร)

ข้าพระพุทธเจ้า เอามโนและศรัทธา นมพระภูมิมาตมฤดีเรก เอกบรมจักริน
พระสยามินทร์พระยศมิ่งมั่ง เป็นศิระเพราะพระบรมมาต
พลพระคุณ ฐ รักษา ปวงประชาเป็นสุขคานต์
ขอบันดาล ฐ ประสงค์ใด จงสฤษดิ์ดัง หวังวรหฤทัย ตจุถวายชัย ชโย

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (๒๕๕๑). พระราชดำริสู่ชีวิตและธรรมชาติ. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ. (๒๕๕๑). สารานุกรมไทย ฉบับเฉลิมพระเกียรติ ในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี (พิมพ์ครั้งที่ ๓). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ด้านสุทธาการพิมพ์.
- จุไรรัตน์ แสนใจรักษ์. (๒๕๕๓). ชุมชนพอเพียง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไฉไล.
- ชนิดา ชิตบัณฑิตย์. (๒๕๕๐). โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ: การสถาปนาพระราชอำนาจนำในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ดนัย จันท์เจ้านาย. (๒๕๕๐). ตามรอยพระยุคลบาท. กรุงเทพฯ: ดีเอ็มจี.
- นพปฎล สุทธนนท์. (๒๕๕๓ก). “ติโต: คุณค่าต่อการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดิน” รัฐสภาสาร ๕๘:๗ (กรกฎาคม ๒๕๕๓): ๑๕-๔๖.
- นพปฎล สุทธนนท์. (๒๕๕๓ข). “ในหลวง: แบบอย่างแห่งแผ่นดิน” รัฐสภาสาร ๕๘:๑๒ (ธันวาคม ๒๕๕๓): ๙-๓๑.
- ประเทือง โพธิ์ชะออน. (๒๕๕๓). ๖๐ ปี ฟ้าแห่งพระราชดำริสและพระบรมราโชวาท ในพ่อหลวงปวงชนชาวไทย. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- ประเวศ วะสี. (๒๕๔๙). พระเจ้าอยู่หัวกับรหัสพัฒนาใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (๒๕๕๓). ทำไมเรารัก “พระเจ้าอยู่หัว”. กรุงเทพฯ: หจก.เซน ปรี้นติ้ง.
- พุทธทาสภิกขุ. (๒๕๔๙). การตามรอยพระยุคลบาทโดยทศพิธราชธรรม (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- ภานุสร เครือปัญญาดี. (๒๕๕๓). พรวิเศษของพ่อ (เล่ม ๑). กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
- ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. (๒๕๕๑). คำสอนพ่อ: ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ.

วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร. (๒๕๔๙). พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว.

วิทย์ บัณฑิตกุล. (๒๕๕๒). ๑๐๐ เรื่องในหลวงของฉัน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สถาพรบุ๊คส์.

วิทยากร เชียงกุล. (๒๕๕๑). ปฏิวัติประชาธิปไตยเพื่อแก้ไขวิกฤติของชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สายธาร.

สถาบันบันลือธรรม. (๒๕๕๑). ธรรมชาติของพ่อแห่งแผ่นดิน. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (๒๕๕๓, ตุลาคม). การอภิปรายบทความพระราชนิพนธ์: พระมหาชนก.

เอกสารนำเสนอในการประชุมวิชาการการอภิปรายบทความพระราชนิพนธ์:

นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ ดีโต และพระมหาชนก ระยะเวลาที่ ๓ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สุเมธ ตันติเวชกุล. (๒๕๔๙). หลักธรรม หลักทำ ตามรอยพระยุคลบาท (พิมพ์ครั้งที่ ๑๕).

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ด้านสุทธาการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๕๐). หลักการทรงงาน

ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

Foreign Correspondents' Club of Thailand. (2008). *The King of Thailand in World Focus*. Singapore: Editions Didier Millet.

Martinussen, John. (1997). *Society, State and Market: A guide to competing theories of development*. New York: Zed Books Ltd.

The Thai Chamber of Commerce. (2010). *Sufficiency Economy: A new philosophy in the global world*. Bangkok: Amarin Printing and Publishing, PLC.

พระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของคณะกรรมการ ของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ กับวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

ศตพล วรปัญญาตระกูล*

คณะกรรมการธิการของสภา ถือเป็นคณะบุคคลที่สภาตั้งขึ้นเพื่อกระทำการพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาแล้วรายงานต่อสภา หรืออีกนัยหนึ่งก็คือเป็นกลไกที่สภาตั้งขึ้นเพื่อควบคุม (control) การบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร อนึ่ง ในอดีตนั้นการทำหน้าที่ของคณะกรรมการธิการของสภาอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้อย่างกว้าง ๆ และได้มีการกำหนดโทษไว้แก่บุคคลที่ไม่ให้ความร่วมมือแก่คณะกรรมการ ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๘๙ บัญญัติว่า

“สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิก ตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญเพื่อกระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภา แล้วรายงานต่อสภา มติตั้งคณะกรรมการวิสามัญดังกล่าวต้องระบุกิจการหรือเรื่องให้ชัดเจนและไม่ซ้ำหรือซ้อนกัน

* วิทยากรชำนาญการพิเศษ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

คณะกรรมการการตามวรรคหนึ่งย่อมมีอำนาจออกคำสั่งเรียกเอกสารจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใด มาแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาอยู่นั้นได้

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคสองเป็นข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ให้ประธานคณะกรรมการการแจ้งให้รัฐมนตรีซึ่งบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลหน่วยงานที่บุคคลนั้นสังกัดทราบ และมีคำสั่งให้บุคคลนั้นดำเนินการตามวรรคสอง เว้นแต่เป็นกรณีที่เกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน ให้ถือว่าเป็นเหตุยกเว้นการปฏิบัติตามวรรคสอง

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๑๕๘ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย

กรรมการการสามัญซึ่งตั้งจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร

ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๙๑ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนดอัตราส่วนตามวรรคห้า

ในอดีตการทำหน้าที่ของคณะกรรมการไม่ได้เป็นไปตามความมุ่งหมายในการที่จะควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารหรือรัฐบาล เพราะฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลไม่ให้ความสำคัญและความร่วมมือเท่าที่ควร คณะกรรมการจึงเปรียบเสมือน “เสือกระดาษ” แต่ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๕ บัญญัติว่า “สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็นคณะกรรมการการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิก ตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญเพื่อกระทำกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภา แล้วรายงานต่อสภา มติตั้งคณะกรรมการวิสามัญดังกล่าวต้องระบุกิจการหรือเรื่องให้ชัดเจนและไม่ซ้ำหรือซ้อนกัน

คณะกรรมการการตามวรรคหนึ่งมีอำนาจออกคำสั่งเรียกเอกสารจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาอยู่นั้นได้ และให้คำสั่งเรียกดังกล่าวมีผลบังคับตามที่กฎหมาย

บัญญัติ แต่คำสั่งเรียกเช่นนั้นมิให้ใช้บังคับกับผู้พิพากษาหรือตุลาการที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีหรือการบริหารงานบุคคลของแต่ละศาล และมีให้ใช้บังคับกับผู้ตรวจการแผ่นดินหรือกรรมการในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่โดยตรงในแต่ละองค์กรตามรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญหรือตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้วแต่กรณี

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคสองเป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ให้ประธานคณะกรรมการการแจ้งให้รัฐมนตรีซึ่งบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลหน่วยงานที่บุคคลนั้นสังกัดทราบ และมีคำสั่งให้บุคคลนั้นดำเนินการตามวรรคสอง เว้นแต่เป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน ให้ถือว่าเป็นเหตุยกเว้นการปฏิบัติตามวรรคสอง

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๐ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๑๓๐ นี้ด้วย

กรรมการการสามัญซึ่งตั้งจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร

ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๓๔ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนดอัตราส่วนตามวรรคห้า”

ประกอบกับสภาได้ตรากฎหมายที่รองรับการใช้อำนาจ พร้อมทั้งกำหนดโทษแก่ผู้ที่ขัดขวางและไม่ให้ความร่วมมือ โดยมุ่งหมายให้คณะกรรมการการสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สภาจึงได้ตรา “พระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของคณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔” เพื่อเป็นเครื่องมือของฝ่ายนิติบัญญัติในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร

การมีพระราชบัญญัติฯ เพื่อบังคับการใช้อำนาจในการทำหน้าที่ของคณะกรรมการการอาจต้องอยู่ภายใต้กรอบและการตรวจสอบการใช้อำนาจมากขึ้นกว่าเดิม กล่าวคือ ในอดีต (ก่อนมี พ.ร.บ. คำสั่งเรียกฯ) การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเป็นการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ จึงไม่ตกอยู่ภายใต้การบังคับในด้านระเบียบวิธีการปฏิบัติของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และไม่อยู่ในเขตอำนาจ

ของศาลปกครอง แต่เมื่อคณะกรรมการการใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของคณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ นั้น การออกคำสั่งเรียกต้องอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๓ ซึ่งเป็นหลักประกันความเป็นธรรมในการปฏิบัติราชการทางปกครอง เว้นแต่จะเข้าหลักเกณฑ์ข้อยกเว้นตามมาตรา ๔ ของพระราชบัญญัติเดียวกันนี้ ตามนัยดังกล่าว หมายถึง การใดที่พระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของคณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีได้กำหนดวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเรื่องใดไว้เฉพาะและมีหลักเกณฑ์ประกันความเป็นธรรมหรือมาตรฐานในการปฏิบัติราชการต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ให้ใช้วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองตามกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ยกเว้นมิให้ใช้บังคับขั้นตอนและระยะเวลาอุทธรณ์หรือโต้แย้งตามพระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของคณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ ขณะเดียวกันคณะกรรมการของสภาที่ใช้อำนาจตามกฎหมายคำสั่งเรียกของคณะกรรมการของสภาไม่ใช่องค์กรที่ได้รับการยกเว้นตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๔

คณะกรรมการของสภาอาจมีหลายประเภท แต่คณะกรรมการที่สามารถใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของคณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ นั้น คือ คณะกรรมการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา คณะกรรมการวิสามัญของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา และอาจหมายความว่ารวมถึงคณะกรรมการเต็มสภาด้วย (ในกรณีนี้ผู้เขียนคิดว่าคณะกรรมการประเภทนี้ตั้งขึ้นเพราะมีจุดหมายในการเร่งรัดการพิจารณากฎหมายให้ผ่านสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาใน ๓ วาระรวดในคราวการพิจารณาเดียวกัน โดยเฉพาะกฎหมายที่มีมาตราจำนวนน้อยและไม่ซับซ้อน ดังนั้นคณะกรรมการประเภทนี้ จึงไม่มีความจำเป็นที่ต้องใช้อำนาจออกคำสั่งเรียกตามพระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของคณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔) ส่วนคณะกรรมการประเภทอื่น ๆ อาทิ คณะกรรมการร่วมกันของรัฐสภา คณะกรรมการของรัฐสภา ไม่ใช่คณะกรรมการตามนิยามของมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของคณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔

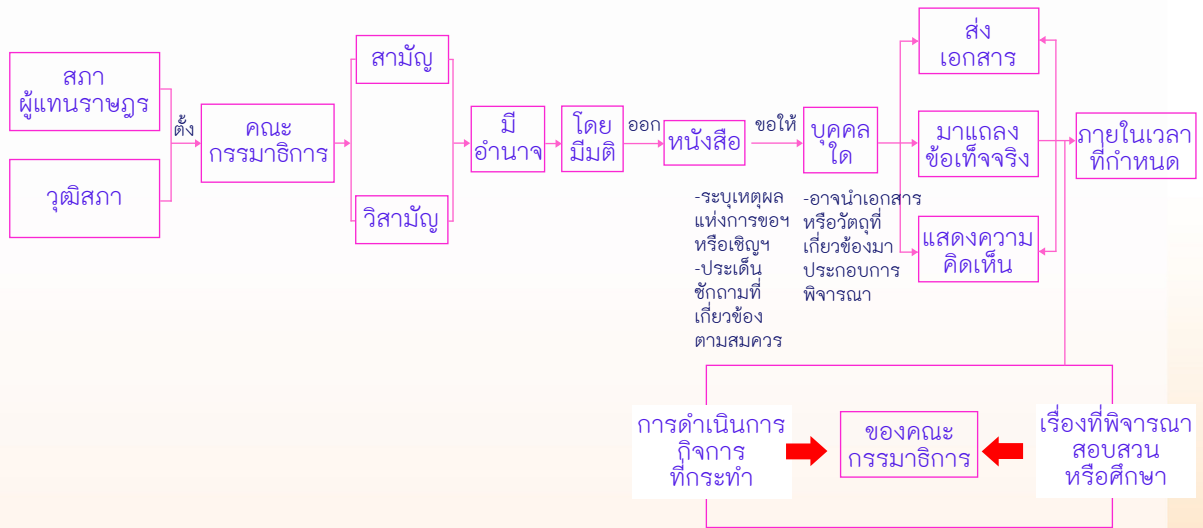
กระบวนการตามกฎหมายคำสั่งเรียกของคณะกรรมการกิจการของสภาผู้แทนราษฎรว่าทุกขั้นตอนจะตกอยู่ภายในบังคับของกฎหมายปฏิบัติราชการทางปกครองไม่ แต่เฉพาะขั้นตอนที่ออกคำสั่งเรียกเท่านั้นที่ต้องอยู่ในบังคับ เพราะขั้นตอนดังกล่าวเป็นการกระทำทางปกครองซึ่งถือเป็นการออกคำสั่งทางปกครอง ดังนั้นการออกคำสั่งเรียกจึงเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่โดยมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของผู้รับคำสั่งเรียก (พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๕ วรรคสาม (๑)) ฉะนั้นเมื่อเป็นการกระทำทางปกครองจึงอยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง และไม่อยู่ในข้อยกเว้นตามมาตรา ๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ ผู้ที่ได้รับคำสั่งเรียกซึ่งได้รับความเดือดร้อน หรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ ตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อเพิกถอนคำสั่งดังกล่าวในกรณีของการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (พ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๑)) และอาจฟ้องฐานละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือจากคำสั่งทางปกครองได้ (พ.ร.บ. จัดตั้งฯ มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๓))

กระบวนการตามพระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของคณะกรรมการกิจการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภากับวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

พระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของคณะกรรมการกิจการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ นั้น เป็นกฎหมายกลางที่กำหนดขั้นตอน วิธีการและบทลงโทษเกี่ยวกับการออกคำสั่งเรียกของคณะกรรมการทั้งในส่วนของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา แต่รายละเอียดอื่น ๆ อาทิ องค์ประกอบองค์ประชุม องค์มติ การโต้แย้งคำสั่ง การประชุม การพิจารณา หรืออื่น ๆ จึงต้องนำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของคณะกรรมการกิจการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามาประกอบในการพิจารณาด้วย อาทิ รัฐธรรมนูญ ข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี นอกจากนี้ ยังต้องนำหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาร่วมพิจารณาด้วย รายละเอียดบางอย่างจึงมีข้อแตกต่างของการดำเนินการระหว่างคณะกรรมการกิจการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ดังนั้นในบทความนี้จึงขออธิบายเฉพาะในส่วนการดำเนินการของคณะกรรมการกิจการของสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น

กระบวนการและขั้นตอนตามพระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของคณะกรรมการธิการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ สามารถอธิบายสรุปเป็นแผนภาพได้ตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

แผนภาพที่ ๑ คำขอกรณีไม่ใช่คำสั่งทางปกครอง

สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจเลือกสมาชิกของสภาตนตั้งเป็นคณะกรรมการธิการสามัญและมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญเพื่อเป็นกลไกหนึ่งในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารหรือรัฐบาล คณะกรรมการธิการมีอำนาจออกคำสั่งเรียกเอกสารจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาแสดงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษา แต่ในเบื้องต้นก่อนที่คณะกรรมการธิการจะออกคำสั่งเรียกได้นั้นจะต้องออกคำขอก่อนซึ่งคำขอดังกล่าวถือได้ว่าเป็นคำสั่งทางปกครอง เพราะคำขอยังไม่ครบองค์ประกอบตามมาตรา ๕ วรรคสาม (๑) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งมีดังต่อไปนี้ **องค์ประกอบที่ ๑** เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ซึ่งคณะกรรมการธิการของสภาผู้แทนราษฎรถือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในลักษณะที่เป็นองค์กรกลุ่มที่ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของคณะกรรมการธิการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ **องค์ประกอบที่ ๒** เป็นการกระทำทางปกครอง

หมายถึง การออกกฎหรือออกคำสั่งทางปกครอง กรณีคำขอของคณะกรรมการการยังไม่ถือเป็นคำสั่งทางปกครองเพราะยังไม่เข้าองค์ประกอบที่ ๓ หรือ ๔ ซึ่งองค์ประกอบที่ ๓ เป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระวัง หรือ องค์ประกอบที่ ๔ นั้น ต้องมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิและหน้าที่ของบุคคล ดังเช่น คำสั่งเรียกของคณะกรรมการที่กำหนดโทษแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเรียกและ องค์ประกอบที่ ๕ เกิดผลเฉพาะบุคคลหรือเฉพาะกรณี

คณะกรรมการการของสภาผู้แทนราษฎร ผู้ออกคำขอ หรือคำสั่งเรียกถือเป็นเจ้าหน้าที่ตามความหมายในมาตรา ๕ วรรคหก แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งเป็นคณะบุคคล หรือคณะกรรมการ หรืออีกนัยหนึ่งเรียกว่า องค์กรกลุ่มที่ใช้อำนาจในทางปกครอง ดังนั้นการใช้อำนาจขององค์กรกลุ่มจะต้องกระทำให้ถูกต้องตามแบบและขั้นตอนของกฎหมาย จึงมีข้อควรพิจารณาดังต่อไปนี้

๑. การได้มาซึ่งคณะกรรมการ ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๕ ประกอบกับข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๔๑ และ ๘๓

๒. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง ประกอบกับข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๘๒

๓. องค์ประกอบ อาจแยกได้ ๓ กรณี ดังนี้

๓.๑ องค์ประกอบโดยถือตามจำนวน ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๘๒ กำหนดให้องค์ประกอบของคณะกรรมการสามัญ ประกอบด้วยจำนวนสิบห้าคนและไม่ได้กำหนดองค์ประกอบจำนวนขั้นต่ำไว้ที่เท่าใด หากกรณีที่ตำแหน่งกรรมการในคณะกรรมการใดว่างลงให้ประธานคณะกรรมการการแจ้งเป็นหนังสือต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเพื่อขอให้สภาตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างลง หากพิจารณาประกอบเกี่ยวกับองค์ประชุมตามข้อ ๘๔ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ จะพบว่ากรณีที่ตำแหน่งกรรมการว่างลงไม่ว่ากรณีใดหรือเหลือจำนวนเท่าใด ก็ยังถือว่ากรรมการเท่าที่มีอยู่ประกอบเป็นคณะกรรมการ ส่วนกรณี

การตั้งคณะกรรมการการวิสามัญขึ้นกับมติของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรว่าจะมีมติให้ตั้งจำนวนเท่าใด

๓.๒ องค์ประกอบโดยถือตามที่มา ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๘๓ วรรคสอง ได้กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการการวิสามัญ โดยให้ตั้งจากบุคคลที่คณะรัฐมนตรีเสนอชื่อมีจำนวนไม่เกินหนึ่งในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด จำนวนนอกจากนั้นให้ที่ประชุมเลือกจากรายชื่อที่สมาชิกเสนอ โดยให้มีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกของแต่ละพรรคการเมือง หรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภา กรณีในลักษณะนี้จะเป็นกรณีที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอญัตติขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาหรือสอบสวน ศึกษา หรือกระทำการกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งอันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรแล้วขอให้มีการตั้งคณะกรรมการการวิสามัญขึ้น

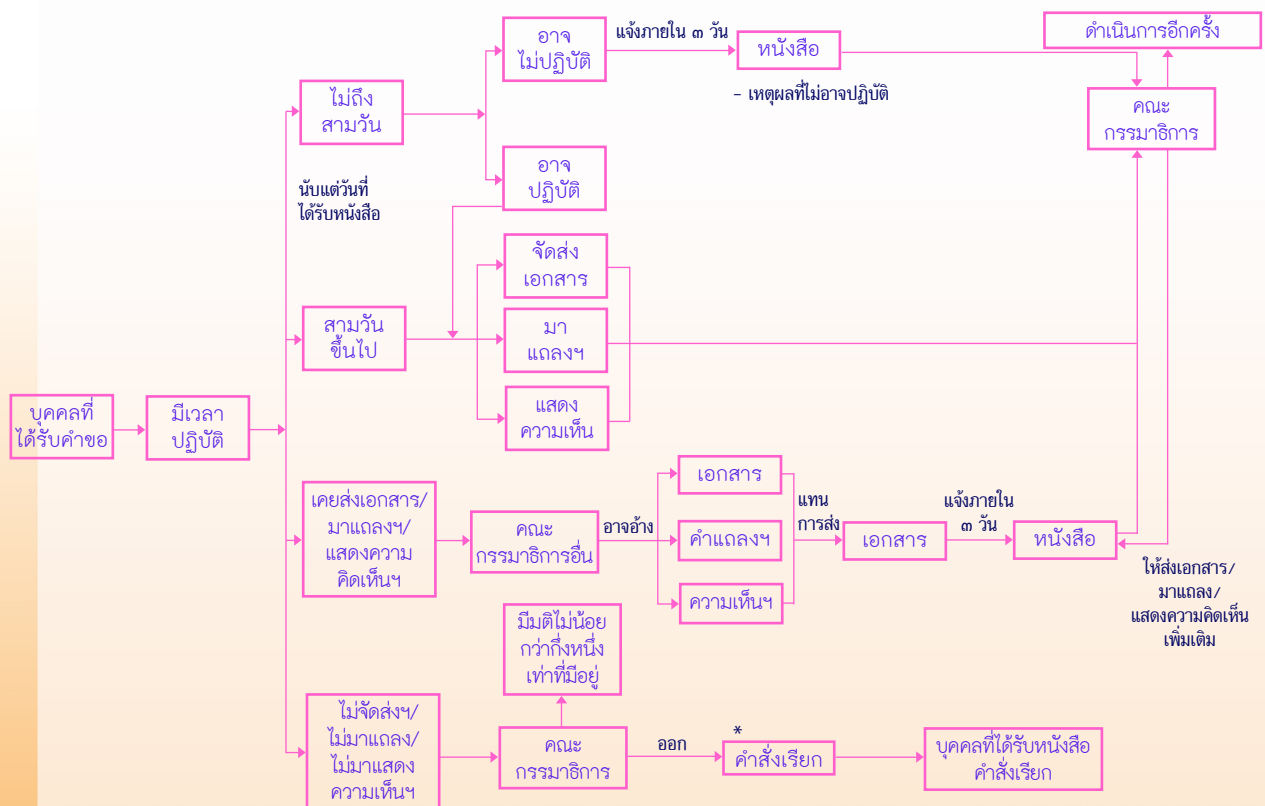
๓.๓ องค์ประกอบตามประเภท ซึ่งได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๒ บัญญัติว่า “การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่ามีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ หากสภาผู้แทนราษฎรมิได้พิจารณาโดยกรรมการเพิ่มเติมสภา ให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการการวิสามัญขึ้นประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนเกี่ยวกับบุคคลประเภทนั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด ทั้งนี้ โดยมีสัดส่วนหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน”

๔. องค์ประชุม แม้คำขอของคณะกรรมการการวิสามัญของสภาผู้แทนราษฎรไม่ใช่คำสั่งทางปกครอง แต่การออกคำขอตามมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของคณะกรรมการการวิสามัญของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ นั้น ต้องกระทำโดยมติของที่ประชุมคณะกรรมการการวิสามัญ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๘๕ กำหนดไว้ว่า “การประชุมคณะกรรมการการวิสามัญต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่ในการประชุมคณะกรรมการการวิสามัญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของคณะกรรมการการวิสามัญทั้งหมดเท่าที่มีอยู่”

๕. องค์มติ ในกรณีที่คณะกรรมการการวิสามัญขอให้บุคคลใดส่งเอกสารมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวน

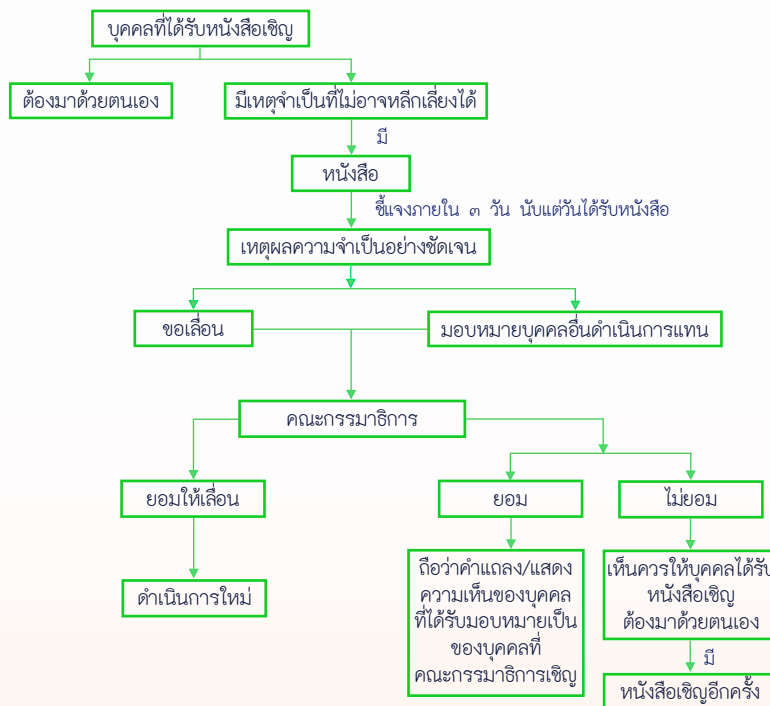
หรือศึกษานั้น ที่ประชุมของคณะกรรมการจะต้องมีมติเพื่อให้ออกคำขอนั้น ดังนั้น องค์ประชุมของคณะกรรมการที่จะมีมติได้ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่และมติที่ออกมานั้นถือเสียงข้างมากของที่ประชุมโดยประมาณ

แผนภาพที่ ๒ การดำเนินการของบุคคลผู้ได้รับคำขอ

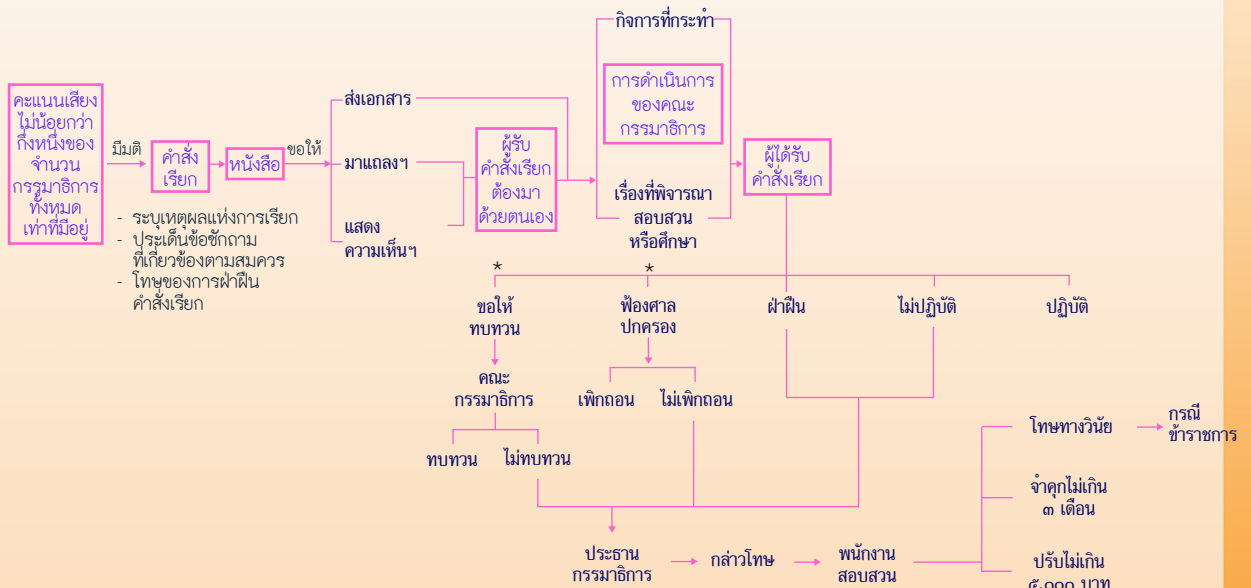

หมายเหตุ * คำสั่งเรียกกรณีนี้เป็นคำสั่งทางปกครอง

แผนภาพที่ ๓ กรณีได้รับเชิญมาแถลงฯ/หรือแถลงความเห็น

แผนภาพที่ ๔ คำสั่งเรียกกรณีที่เป็นคำสั่งทางปกครอง

* อาจดำเนินการได้นอกเหนือที่ต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔

คำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ หมายความว่า (๑) การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระวัง หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิ สถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง และการจดทะเบียน แต่ไม่หมายความรวมถึงการออกกฎ (๒) การอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง จากบทบัญญัติดังกล่าวเราอาจแยกคำสั่งทางปกครอง ออกได้ ๒ ประเภท คือ

๑. คำสั่งทางปกครองโดยสภาพ ซึ่งเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๕ วรรคสาม (๑) ของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

๒. คำสั่งทางปกครองโดยผลของกฎหมาย หมายถึง การกระทำทางปกครองอื่น ๆ ที่มีกฎกระทรวงกำหนดให้เป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๕ วรรคสาม (๒) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้แก่ กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๔๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งกำหนดให้การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้ ถือเป็นคำสั่งทางปกครอง

(๑) การดำเนินการเกี่ยวกับการกระทำหรือให้สิทธิประโยชน์ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑.๑) การสั่งรับหรือไม่รับคำเสนอขาย รับจ้าง แลกเปลี่ยน ให้เช่า ซื้อเช่า หรือให้สิทธิประโยชน์

(๑.๒) การอนุมัติสั่งซื้อ จ้าง แลกเปลี่ยน เช่าขาย ให้เช่า หรือให้สิทธิประโยชน์

(๑.๓) การสั่งยกเลิกกระบวนการพิจารณาคำขอ หรือการดำเนินการอื่นใดในลักษณะเดียวกัน

(๑.๔) การให้หรือไม่ใช้ทุนการศึกษา

คำสั่งเรียกของคณะกรรมการสิทธิการของสภาผู้แทนราษฎร ถือเป็นคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา ๕ วรรคสาม (๑) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยพระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของคณะกรรมการสิทธิการของสภาผู้แทนราษฎร

และวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๘ จึงกำหนดให้คำสั่งเรียกต้องระบุเหตุผลแห่งการเรียก ประเด็นซักถามที่เกี่ยวข้องตามสมควร โทษของการฝ่าฝืนคำสั่งเรียก และทั้งนี้ต้องแจ้ง สิทธิว่าเป็นคำสั่งที่อาจฟ้องต่อศาลปกครองได้ (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธี พิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง) ส่งไปพร้อมคำสั่งเรียกซึ่งต้องทำ เป็นหนังสือ

ในส่วนของคณะกรรมการการของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นผู้ออกคำสั่ง ทางปกครอง ถือเป็นเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕ วรรคหก แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการ ทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

โดยกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดหลักประกันความเป็นธรรมที่เกี่ยวข้อง กับเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจปกครอง ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีความเป็นกลางไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่ง หลักความเป็นกลางนั้น ได้กำหนดลักษณะของเจ้าหน้าที่ที่ไม่อาจพิจารณาทางปกครองไว้ แบ่งเป็น ๒ กรณีคือ (๑) ความไม่เป็นกลางโดยสภาพภายนอก และ (๒) ความไม่เป็นกลาง โดยสภาพภายใน (หรือโดยในทางสาระ)

(๑) ความไม่เป็นกลางโดยสภาพภายนอก

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๑๓ ได้กำหนดความไม่เป็นกลางโดยสภาพภายนอกไว้ ซึ่งเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่มี ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับคู่กรณีในทางใดทางหนึ่ง อันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเคลือบแคลง สงสัยได้ว่าเจ้าหน้าที่จะทำการพิจารณาทางปกครองโดยไม่เป็นกลางโดยกฎหมายถือว่า เจ้าหน้าที่ดังกล่าวมีส่วนได้เสียในเรื่องที่จะต้องออกคำสั่งทางปกครอง จึงทำการพิจารณา ทางปกครองไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นผู้ออกคำสั่งเอง ผู้เสนอแนะให้ออกคำสั่ง หรือผู้อนุมัติหรือ ให้ความเห็นในการออกคำสั่งก็ตาม ทั้งนี้ โดยเจ้าหน้าที่ที่ถือว่ามีความไม่เป็นกลางโดยสภาพ ภายนอก มีดังนี้

๑) เจ้าหน้าที่เป็นคู่กรณีเอง เช่น เจ้าหน้าที่นั้นเป็นผู้ขออนุญาตตั้ง โรงงานเอง ในขณะที่ตนเองเป็นผู้มีอำนาจอนุญาต

๒) เจ้าหน้าที่เป็นคู่หมั้นหรือคู่สมรสของคู่กรณี เพราะการเป็น ครอบครัวเดียวกันอาจจะทำให้เกิดความลำเอียง

๓) เจ้าหน้าที่เป็นญาติของคู่กรณี คือ เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นไหน ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องได้เพียงภายใน ๓ ชั้น หรือเป็นญาติเกี่ยวพันทางแต่งงานนับได้เพียง ๒ ชั้น เป็นความสัมพันธ์ทางจิตใจ ซึ่งจะทำให้เกิดความลำเอียงได้

บุพการี คือ ผู้สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไป นับตั้งแต่ปู่ ย่า ตา ยาย ทวด โดยถือตามความเป็นจริง ไม่จำเป็นต้องเป็นบุพการีที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ไม่น่าจะหมายถึงการเป็นผู้รับคู่กรณีเป็นบุตรบุญธรรม

ผู้สืบสันดาน คือ ผู้สืบสายโลหิตโดยตรงลงมา เช่น ลูก หลาน เหลน ลื้อ โดยถือตามความเป็นจริง ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้สืบสันดานที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ไม่น่าจะหมายถึงบุตรบุญธรรมของคู่กรณีด้วย

พี่น้อง คือ พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน

ลูกพี่ลูกน้อง คือ ลูก ป้า น้า อา ของคู่กรณี หรือเป็นหลานลุง หลานป้า หลานน้ำ หลานอา ของคู่กรณี

ญาติเกี่ยวกันทางแต่งงาน เช่น พ่อตา แม่ยายหรือพ่อสามีของคู่กรณี พี่เขย น้องเขย พี่สะใภ้ น้องสะใภ้ ของคู่กรณี

๔) เป็นหรือเคยเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้พิทักษ์หรือผู้แทนหรือตัวแทนของคู่กรณีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น ผู้แทนนิติบุคคลมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะทำการแทนนิติบุคคล เจ้าหน้าที่เป็นกรรมการบริหารหรือผู้จัดการของบริษัท ถือว่ามีสภาพไม่เป็นกลาง ซึ่งไม่อาจทำคำสั่งทางปกครองหรือมีมติเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

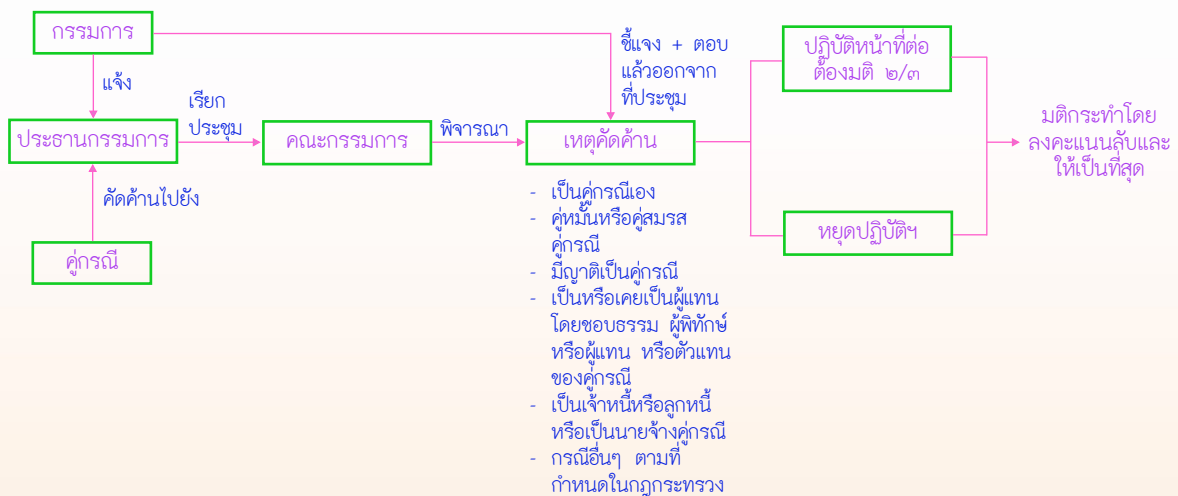
(๒) ความไม่เป็นกลางโดยสภาพภายใน

ความไม่เป็นกลางโดยสภาพภายใน (หรือโดยในทางสาระ) มาตรา ๑๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้วางหลักไว้ว่า ในกรณีที่มีเหตุอื่นใดนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓ เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองซึ่งมีสภาพร้ายแรง อันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง เจ้าหน้าที่หรือกรรมการผู้นั้นจะทำการพิจารณาทางปกครองในเรื่องนั้นไม่ได้ ซึ่งความไม่เป็นกลางโดยสภาพภายในนี้เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่มีพฤติการณ์อื่นที่ชวนให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยได้ว่าเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองอาจจะ

ทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง (มูลนิธิวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางปกครอง. ๒๕๕๔ : ๗๐-๗๑ และ ๗๙)

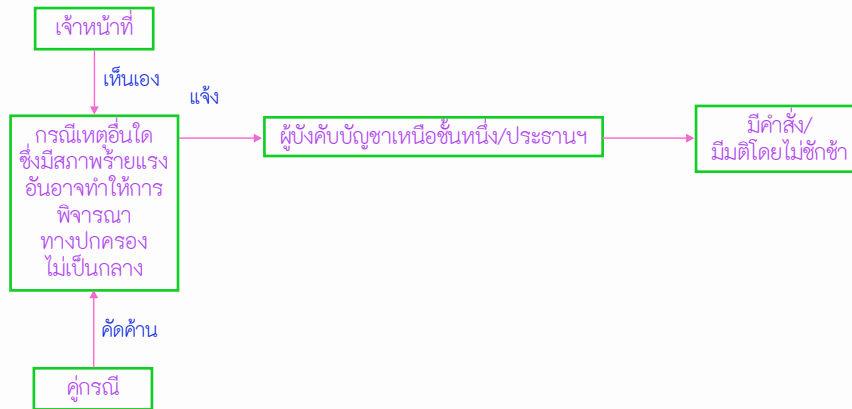
เมื่อเจ้าหน้าที่ที่เป็นคณะกรรมการเห็นว่าตนมีลักษณะที่ไม่เป็นกลาง หรือ คู่กรณีคัดค้านว่ากรรมการในคณะกรรมการมีลักษณะที่ไม่เป็นกลางจะต้องดำเนินการตาม มาตรา ๑๕ และ ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

แผนภาพที่ ๕ การดำเนินการกรณีมีความไม่เป็นกลางโดยสภาพภายนอก*

หมายเหตุ * มาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

แผนภาพที่ ๖ กรณีเหตุอื่นใด*

* หมายเหตุ มาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

* ข้อยกเว้น เจ้าหน้าที่พิจารณาทางปกครองได้แม้มีสภาพความไม่เป็นกลางหรือถูกคัดค้าน

๑. กรณีมีความจำเป็นเร่งด่วนหากปล่อยให้ล่าช้าไปจะเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะหรือสิทธิของบุคคลจะเสียหายโดยไม่มีทางแก้ไขได้

๒. ไม่มีเจ้าหน้าที่อื่นปฏิบัติหน้าที่แทนผู้นั้นได้

ผลของการกระทำทางปกครอง

๑. การกระทำใด ๆ ที่ได้กระทำไปก่อนหยุดการพิจารณาจะไม่เสียไป

๒. ถ้าปรากฏภายหลังว่าเจ้าหน้าที่หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม หรือการแต่งตั้งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นเหตุให้ผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งเช่นว่านี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่

นอกจากต้องพิจารณาคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามขององค์กรเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครองในรูปของคณะกรรมการแล้ว เราต้องพิจารณากระบวนการของการพิจารณาและการลงมติเพื่อออกคำสั่งทางปกครองด้วย กรณีการออกคำสั่งเรียกของคณะกรรมการธิการของสภาผู้แทนราษฎร ถือเป็นการออกคำสั่งทางปกครองในรูปของคณะกรรมการ หรือองค์กรกลุ่ม ฉะนั้น พระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของคณะกรรมการธิการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ขององค์กรนิติบัญญัติที่คณะกรรมการจะมีคำสั่งเรียกตามมาตรา ๘ ได้นั้น ต้องมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และเมื่อผู้ได้รับคำสั่งเรียกแล้ว อาจดำเนินการโดยแยกได้เป็น ๔ กรณี คือ

กรณีที่ ๑ ปฏิบัติตามคำสั่งเรียกคณะกรรมการ

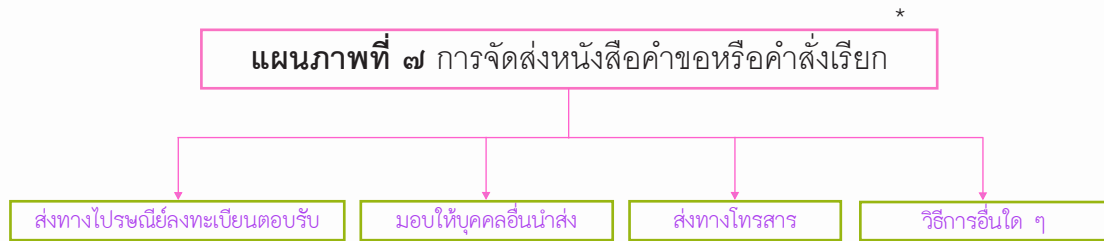
กรณีที่ ๒ ขอให้คณะกรรมการทบทวนคำสั่งเรียก ตามมาตรา ๕๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

การขอให้พิจารณาใหม่ หมายถึง กรณีที่ต้องการให้มีการพิจารณาเรื่องใหม่อีกครั้ง ในประเด็นที่ได้รับวินิจฉัยไว้แล้วในคำสั่งทางปกครองที่ไม่อาจอุทธรณ์ได้อีกต่อไป ซึ่งโดยปกติการขอให้พิจารณาใหม่ย่อมกระทำได้แม้จะมีการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองมาแล้ว ฉะนั้น ผู้รับคำสั่งเรียกของคณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่เห็นด้วย หรือไม่อาจปฏิบัติตามคำสั่งเรียกดังกล่าว อาจขอให้คณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาทบทวนคำสั่งเรียกใหม่ได้

กรณีที่ ๓ คำสั่งเรียกของคณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎร ถือเป็นคำสั่งทางปกครองของคณะกรรมการ สามารถฟ้องต่อศาลปกครองได้เลยโดยไม่ต้องมีการอุทธรณ์คำสั่งก่อน เพราะพระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของคณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ ไม่ได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการอุทธรณ์ไว้

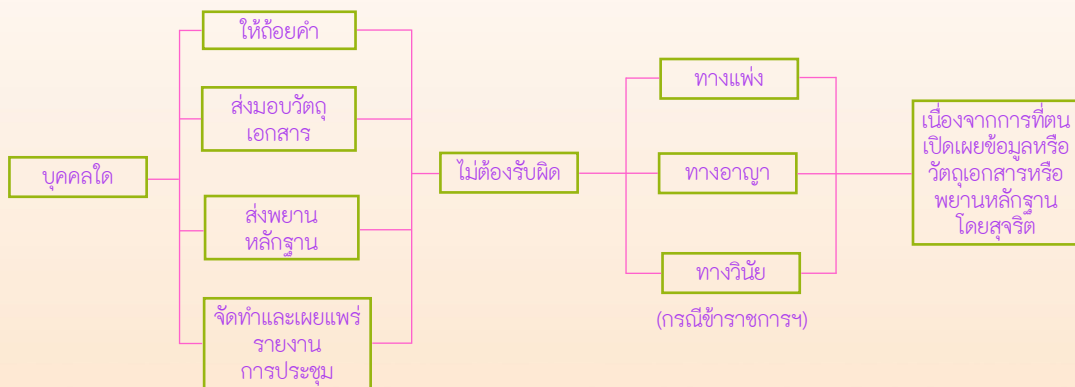
กรณีที่ ๔ ผู้ได้รับคำสั่งเรียกของคณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎร ไม่ปฏิบัติหรือฝ่าฝืน

อนึ่ง ผู้ได้รับคำสั่งเรียกอาจดำเนินการตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว แต่ถ้ากรรมการคนใดในคณะกรรมการนั้นไม่เห็นด้วยกับมติของคณะกรรมการข้อใด ไม่ว่าจะอยู่ในขั้นตอนใด ๆ จะสงวนความเห็นในข้อนั้นไว้เพื่อขอให้สภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยก็ได้ ดังนั้น ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นองค์กรที่ตรวจสอบความชอบของมติของคณะกรรมการอีกชั้นหนึ่ง กรณีดังกล่าวนี้ไม่ถือเป็นกระบวนการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง แต่เป็นเอกสิทธิ์ของกรรมการที่อยู่ในคณะกรรมการนั้นใช้สิทธิตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๙๕ เพื่อถ่วงดุลและตรวจสอบความชอบของมติของคณะกรรมการ เพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัย การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรถือเป็นที่สุด โดยคำวินิจฉัยดังกล่าวนี้ น่าจะถือเป็นคำสั่งทางปกครองด้วย เพราะการวินิจฉัยดังกล่าวนี้อาศัยอำนาจตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งถือเป็นกฎ ไม่ใช่เป็นการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ โดยแท้ จึงอยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองด้วย

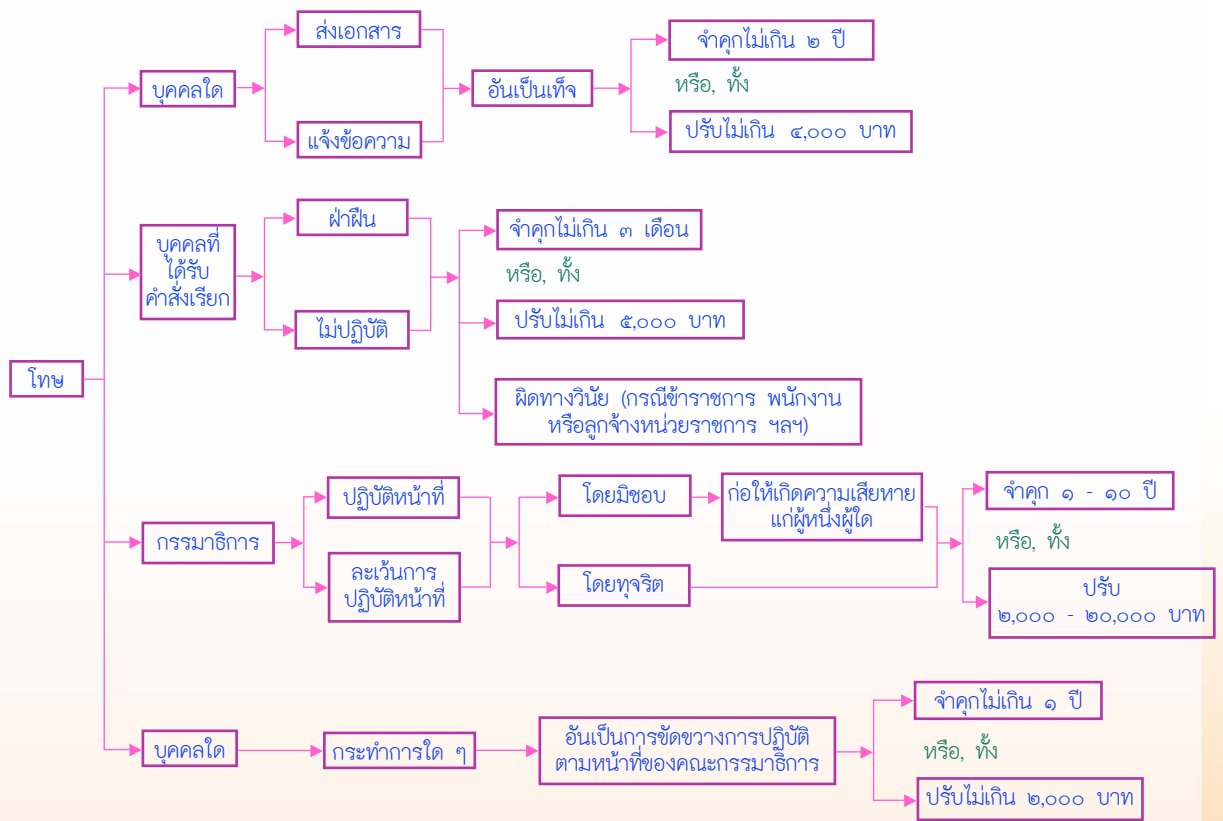

* หมายเหตุ หลักเกณฑ์และขั้นตอนให้เป็นตามระเบียบที่ประธานรัฐสภากำหนด

แผนภาพที่ ๘ การไม่รับผิดชอบ

แผนภาพที่ ๙ บทลงโทษ

อนึ่ง เมื่อมีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของคณะกรรมการธิการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้ประธานคณะกรรมการธิการมีหนังสือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีต่อไป และเมื่อพนักงานสอบสวนรับแจ้งความแล้วกระบวนกรนับจากนี้เป็นต้นไปถือเป็นกระบวนกรยุติธรรมทางอาญา ซึ่งไม่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง ส่วนกรณีผู้ที่เป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้าง ฯลฯ ถูกลงโทษทางวินัยกรณีที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเรียก ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการธิการหรือส่งเอกสารแจ้งความอันเป็นเท็จต่อคณะกรรมการธิการ ซึ่งคำสั่งลงโทษทางวินัยถือเป็นคำสั่งทางปกครอง ดังนั้น สามารถร้องทุกข์หรืออุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยต่อผู้ออกคำสั่งลงโทษ หรืออาจฟ้องต่อศาลปกครองภายหลังจากการร้องทุกข์หรืออุทธรณ์ไม่เป็นผล โดยอาจขอให้ศาลปกครองมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งทางปกครองนั้นกรณีเห็นว่า เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

สรุป

รัฐสภาถือเป็นองค์กรสูงสุดที่ใช้อำนาจอธิปไตยด้านนิติบัญญัติ มีอำนาจหน้าที่ในการตรากฎหมายให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของประเทศชาติ และบุคคลดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด และการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งการแต่งตั้งคณะกรรมการจึงเป็นกลไกหนึ่งในกระบวนการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน อนึ่ง ในอดีตคณะกรรมการธิการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในภาพกว้าง ๆ ไม่มีบทลงโทษแก่ผู้ที่ขัดขวางหรือไม่ให้ความร่วมมือแก่คณะกรรมการ การใช้อำนาจของคณะกรรมการจึงไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการทำหน้าที่ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน จึงถูกเปรียบเสมือน “เสือกระดาษ” ต่อมารัฐสภาได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้ตรา “พระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของคณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔” ขึ้น โดยมีเจตนารมณ์เพื่อเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการทำงานของคณะกรรมการให้เกิดผลในทางปฏิบัติเพื่อทำหน้าที่ในฐานะของฝ่ายนิติบัญญัติที่ต้องควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การออกคำสั่งเรียกของคณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามพระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของคณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ ถือเป็นการออกคำสั่งทางปกครอง ดังนั้น วิธีการต่าง ๆ จึงต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ซึ่งถือเป็นกฎหมายเฉพาะ แต่หากกฎหมายเฉพาะมิได้บัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองไว้เป็นการโดยเฉพาะ หรือมีมาตรฐานในการปฏิบัติราชการต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ต้องปฏิบัติตามวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองตามกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เพื่อเป็นหลักประกันความเป็นธรรม ขณะเดียวกันยังมีกฎหมายอีกหลายฉบับที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา อาทิ รัฐธรรมนูญ หรือข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา ฉะนั้นจึงต้องนำมาประกอบในการปฏิบัติราชการทางปกครองของคณะกรรมการด้วย นอกจากนี้ การออกคำสั่งเรียกของคณะกรรมการของ

สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ถือเป็นการกระทำทางปกครอง ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจการพิจารณาติของศาลปกครองด้วย ผู้ซึ่งได้รับคำสั่งเรียกของคณะกรรมการธิการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ถ้าเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อน หรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อน หรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ อาจฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อเพิกถอนได้ กรณีคำสั่งเรียกมิชอบด้วยกฎหมาย หรืออาจฟ้องฐานละเมิดได้ กรณีเกิดจากการใช้อำนาจของคณะกรรมการหรือจากการออกคำสั่งเรียกได้เช่นกัน แม้การใช้อำนาจของคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของคณะกรรมการธิการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ จะทำให้คณะกรรมการสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ทั้งนี้ ต้องอยู่ภายใต้กรอบวิธีการและการตรวจสอบมากขึ้นเช่นกันซึ่งก็เป็นไปตามหลักการของ “การถ่วงดุลและตรวจสอบ”

บรรณานุกรม

- มูลนิธิวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางปกครอง. คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙. กรุงเทพฯ : บริษัท ประชาชน จำกัด, ๒๕๕๔.
- _____. พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองและกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๑.
- _____. พระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของคณะกรรมการการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔. กรุงเทพฯ : สำนักการประชุม สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๔. (อัดสำเนา)
- _____. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๔๐.
- _____. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๑.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กับการนำหลักปกครองแบบนิติรัฐ ที่ยึดหลักนิติธรรม

ผศ.สิทธิกร ศักดิ์แสง*

หลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยในเรื่องของการกระทำของรัฐหรือในการเมือง การปกครองรัฐที่เป็นไปตามแนวคิดหลักการสำคัญของหลักนิติรัฐ (Legal State) กับหลักนิติธรรม (The Rule of Law) คือ ปรัชญารากฐานในกฎหมายที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจอรัฐและการจำกัดอำนาจรัฐ ที่มีต่อประชาชนซึ่งเป็นหลักสำคัญอย่างหนึ่งของกฎหมายมหาชน^๑

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ กรรมการและเลขานุการบริหารหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยตาปี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

^๑ วิษณุ เครืองาม, เอกสารประกอบการสอน ชุดวิชา “กฎหมายมหาชน” หน่วยที่ ๑-๗, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๖), น. ๗๒.

แนวคิดพื้นฐานเรื่องหลักนิติรัฐกับหลักนิติธรรม

ปรัชญารากฐานในกฎหมายที่เกี่ยวกับ “รัฐ” (State) นั้นมีส่วนที่ว่าด้วยรัฐ รัฐไม่ได้หมายถึง “รัฐ” ตามกฎหมาย หากแต่หมายถึง “รัฐ” ที่นับถือกฎหมายเป็นใหญ่หรือยกย่องกฎหมายเป็นใหญ่ คำว่ากฎหมายในที่นี้มีความหมายรวมๆ ถึงบรรดากฎหมายและระเบียบแบบแผนทางการเมืองทั้งหลายบางครั้งเรียกว่าหลักนิติรัฐ (Legal State) บ้าง รัฐที่เคารพในหลักนิติธรรม (The Rule of Law) บ้าง แยกอธิบายได้ดังนี้^๒

๑. แนวคิดเรื่องหลักนิติรัฐ

ความคิดเรื่องหลักนิติรัฐเป็นความคิดของประชาชนที่ฝักใฝ่ลัทธิปัจเจกนิยม (Individualism) และรัฐธรรมนูญของรัฐที่เป็นนิติรัฐนี้ต้องมีบทบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพของราษฎร เช่น เสรีภาพในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน เสรีภาพในการทำสัญญาและการประกอบอาชีพ เป็นต้น “รัฐ” จึงมีฐานะเป็นคนรับใช้ของสังคมโดยถูกควบคุมอย่างเคร่งครัด จะเห็นได้ว่า “รัฐ” จะต้องเคารพต่อเสรีภาพต่าง ๆ ของราษฎรมิวิธีเดียว คือ “รัฐ” ยอมตนอยู่ใต้บังคับแห่งกฎหมายโดยเคร่งครัดเท่านั้น และตราบใดที่กฎหมายยังใช้อยู่กฎหมายนั้นก็ผูกมัด “รัฐ” อยู่เสมอ และโดยที่รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติให้ราษฎรเป็นองค์กรของรัฐในการบัญญัติกฎหมายโดยตรง (สำหรับ “รัฐ” ที่ใช้หลักประชาธิปไตยโดยตรง) หรือทำโดยให้เลือกตั้งผู้แทนราษฎรมาออกกฎหมายแทนตน (สำหรับ “รัฐ” ที่ใช้หลักประชาธิปไตยทางผู้แทน) การที่ “รัฐ” จะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของราษฎรก็ต้องได้รับความยินยอมของราษฎรให้จำกัดสิทธิและเสรีภาพ ฉะนั้น กรณีที่ “รัฐ” เป็นนิติรัฐจะเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของราษฎร

แนวคิดเรื่องหลักนิติรัฐเกิดขึ้นและมีใช้แพร่หลายในประเทศภาคพื้นยุโรปหรือประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์ (Civil Law) เช่น ในประเทศเยอรมนี ฝรั่งเศส อิตาลี เป็นต้น^๓ อาจสรุปสำคัญได้ ๕ ประการ ดังนี้^๔

^๒ นิติศาสตร์ลุ่มน้ำตาปี, “การปกครองแบบนิติรัฐที่ยึดหลักนิติธรรมของประเทศไทย,” วารสารรัฐสภาสาร ปีที่ ๕๗ ฉบับที่ ๖ (มิถุนายน ๒๕๕๒) : ๑๑๗-๑๓๐.

^๓ เรื่องเดียวกัน, น. ๑๑๘.

^๔ อักษราทร จุฬารัตน, การใช้และการตีความกฎหมาย, (กรุงเทพฯ : สำนักงานศาลปกครอง, ๒๕๕๓), น. ๙๕-๙๗.

- ๑) รัฐจะกระทำการใดที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจกระทำการ
- ๒) มีการแบ่งแยกอำนาจการใช้อำนาจขององค์กรออกจากกัน ไม่ว่าจะเป็นการใช้อำนาจอธิปไตยทางด้านนิติบัญญัติ ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และด้านการตัดสินข้อพิพาท
- ๓) การถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกันระหว่างอำนาจนิติบัญญัติกับอำนาจบริหาร
- ๔) มีการตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารหรือฝ่ายปกครองโดยองค์กรตุลาการ
- ๕) ตุลาการหรือศาลที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบต้องมีความเป็นอิสระในการทำหน้าที่

๒. ความคิดเรื่องหลักนิติธรรม

ความคิดเรื่องหลักนิติธรรม (The Rule of Law) หลักนิติธรรมหมายถึง การที่รัฐบาลจะปฏิบัติการใด ๆ ต้องอยู่ใต้การผูกมัดของกฎเกณฑ์ (Rule) ที่แน่นอนและได้ประกาศล่วงหน้าแล้ว โดยที่กฎเกณฑ์ดังกล่าวจะช่วยให้สามารถคาดการณ์ได้และช่วยให้สามารถวางแผนกิจการต่าง ๆ ได้บนพื้นฐานของความรู้ดังกล่าว^๕

ความคิดเรื่องหลักนิติธรรมมีขึ้นในประเทศอังกฤษซึ่ง เอ.วี. ไดซี่ (A.V. Dicey) นักกฎหมายรัฐธรรมนูญชาวอังกฤษได้อธิบายสาระสำคัญของหลักนิติธรรมไว้ดังนี้^๖

- ๑) ฝ่ายบริหารไม่มีอำนาจลงโทษบุคคลใดได้ตามอำเภอใจ เว้นเพียงในกรณีที่มีการละเมิดกฎหมายโดยชัดแจ้งและการลงโทษที่อาจกระทำได้นั้นจะต้องกระทำตามกระบวนการปกติของกฎหมายต่อหน้าศาลปกติ (ordinary rights) ของแผ่นดิน

^๕ F.A. Hayek, The Road to Serfdom, (The University of Chicago Press, 1956), p.72. อ้างถึงใน จริญญา โฆษณานันท์, “นิติปรัชญา” (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕), น. ๓๕๐.

^๖ A.V. Dicey, Law the Constitution with an introduction by E.C.S. Wade, (English language book Society Macmillan, 1979), pp.187-203.

๒) ไม่มีบุคคลใดอยู่เหนือกฎหมาย ไม่ว่าเขาจะอยู่ในตำแหน่งหรือเงื่อนไขประการใด ไม่ว่าเป็นเจ้าของหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลธรรมดาแล้วต้องอยู่ภายใต้กฎหมายและศาลเดียวกัน

๓) หลักทั่วไปของกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือสิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental rights) ของประชาชนเป็นผลจากคำวินิจฉัยตัดสินของศาลหรือกฎหมายธรรมดา มิใช่เกิดขึ้นจากการรับรองคำประกันเป็นพิเศษโดยรัฐธรรมนูญ

จะเห็นได้ว่า ไคซีรี่ มีความผูกพันต่อระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ของอังกฤษ เน้นเรื่องการใช้อำนาจของรัฐบาลว่าต้องเป็นไปตามหลักกฎหมายสามัญของคอมมอนลอว์ (Common Law) ในฐานะแหล่งที่มาเดียวกันของกฎหมายมหาชน ซึ่งแตกต่างไปจากระบบกฎหมายภาคพื้นยุโรป เช่น เยอรมัน ฝรั่งเศส อิตาลี เป็นต้น ที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) ที่มีแนวคิดการแบ่งแยกกฎหมายเอกชนกับกฎหมายมหาชนออกจากกันและใช้วิธีพิจารณาคดีที่แตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม ความคิดเรื่องหลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม ได้มีแนวคิดที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ มุ่งเน้นการจำกัดอำนาจรัฐและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยกฎหมายเป็นสำคัญ^๗

สาระสำคัญของหลักนิติรัฐกับหลักนิติธรรม

ดังนั้นการที่ประเทศใดประเทศหนึ่ง (รัฐใดรัฐหนึ่ง) จะเป็นนิติรัฐหรือนิติธรรมนั้นจะต้องมีลักษณะดังนี้

๑. การกระทำของรัฐต้องชอบด้วยกฎหมาย

เมื่อผู้ปกครองรัฐยอมอยู่ใต้กฎหมาย ยอมเคารพและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ แห่งกฎหมาย ทั้งในด้านการรับรองคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ นักนิติศาสตร์^๘จึงถือว่านิติรัฐหรือนิติธรรม

^๗ จรัญ โฆษณานันท์, นิติปรัชญา, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕), น. ๓๕๐.

^๘ หยุต แสงอุทัย, หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๓๘), น. ๑๒๔-๑๒๕.

^๙ แนวคิดดังกล่าว เยียร์ริง (Jhering) และ เจลลิเนค (Jellinek) นักปราชญ์ชาวเยอรมันเป็นผู้เสนอทฤษฎีนี้

เป็นรัฐที่มุ่งจำกัดและตีกรอบการใช้อำนาจของผู้ปกครองรัฐโดยกฎหมาย เพื่อให้ผู้ปกครองรัฐปกครองภายใต้กรอบของกฎหมายเท่านั้น และมีให้ใช้อำนาจนั้นไปโดยอำเภอใจโดยไม่มีขอบเขตหรือไว้กฎเกณฑ์จนทำลายสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชน

๒. การกระทำของรัฐต้องอยู่ภายในขอบเขตของกฎหมาย

ในประเทศที่เป็นนิติรัฐหรือนิติธรรม ขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ของรัฐย่อมกำหนดไว้อย่างแน่นอน มีการแบ่งแยกอำนาจในการใช้อำนาจรัฐ (Separation of powers) ซึ่งไม่ได้หมายความว่า เป็นการเอาอำนาจอธิปไตยมาแบ่งออกเป็นส่วน ๆ แต่เป็นการแบ่งหน้าที่ในการใช้อำนาจรัฐ โดยหน้าที่อย่างหนึ่งมอบให้องค์กรหนึ่งเป็นผู้ใช้หัวใจสำคัญแต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาวิเคราะห์ลึกลงไปทางทฤษฎีการวิเคราะห์โครงสร้างทางหน้าที่ (Structural-Functional Analysis) แล้ว เกเบรียล อัลมอนด์ (Gabriel Almond) และเจมส์ โคลแมน (James Coleman) เห็นว่า ลักษณะการใช้อำนาจของรัฐที่ปรากฏออกมา (output) ควรแยกเป็น^{๑๐} การจัดทำกฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตัดสินตามกฎหมาย ซึ่งก็คืออำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการที่กล่าวกันมาแต่เดิมนั่นเอง แต่พิจารณาโดยดูเนื้อหาเป็นสำคัญ ซึ่งจะปรากฏอำนาจเหล่านี้มีใช้ลักษณะเฉพาะขององค์กรใด เช่น รัฐสภามีองค์กรเดียวที่มีอำนาจจัดทำกฎหมาย^{๑๑} แต่รัฐบาลก็จัดทำกฎหมายและศาลก็จัดทำกฎหมาย^{๑๒} หรือฝ่ายปกครองก็มีการตัดสินตามกฎหมายด้วย^{๑๓}

ดังนั้นความมุ่งหมายแท้จริงของหลักการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Powers) จึงควรเป็นการกระจายหน้าที่หรือการแบ่งหน้าที่ (Function of Powers) ตามความสามารถเฉพาะด้านและดูแลให้เกิดการคานและดุลกัน (Check and Balance) เพื่อมิให้เกิด

^{๑๐} M.J.C.Vile, *Constitutionalism and the Separation of Powers*, 1967, p. 35-36, อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์, “กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง” (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จักรการพิมพ์, ๒๕๓๙), น. ๓๘.

^{๑๑} ในกรณีของประเทศไทยศาลสามารถเป็นผู้ออกกฎหมายลำดับรองได้ เช่น ศาลรัฐธรรมนูญออกข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ออกโดยอาศัยอำนาจรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๖

^{๑๒} สิทธิกร ศักดิ์แสง, “ศาลเป็นผู้สร้างหลักกฎหมายได้หรือไม่ในระบบกฎหมายไทย,” *วารสารกฎหมายใหม่* ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๘๓ (พฤษภาคม ๒๕๕๐) : ๕๒.

การใช้อำนาจโดยมิชอบ และในความเป็นจริงของการจัดกลไกการปกครองกับปรากฏให้เห็นถึงการร่วมมือและการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน กล่าวคือ^{๑๓}

๒.๑ การจัดทำกฎหมาย

อำนาจอธิปไตยในการจัดทำกฎหมาย คือ อำนาจฝ่ายนิติบัญญัติ ในการจัดทำกฎหมายถ้าเป็นระบบการปกครองแบบรัฐสภา ร่างกฎหมายส่วนใหญ่จะเสนอโดยรัฐบาล (ฝ่ายบริหาร) และรัฐสภา (ฝ่ายนิติบัญญัติ) จะเป็นผู้พิจารณาต่อไปว่าจะรับหรือไม่ ถ้าเป็นระบบการปกครองแบบประธานาธิบดีของประเทศสหรัฐอเมริกาการจัดทำกฎหมายเป็นการริเริ่มโดยรัฐสภา^{๑๔} (ฝ่ายนิติบัญญัติ) แต่การประกาศใช้บังคับกฎหมายต้องให้ประธานาธิบดีลงนาม ซึ่งประธานาธิบดีอาจใช้สิทธิยับยั้งไม่ยอมลงนามให้ใช้เป็นกฎหมาย เว้นแต่รัฐสภาจะยืนยันโดยมติพิเศษจำนวนไม่น้อยกว่าสองในสามของสมาชิกสภา^{๑๕}

๒.๒ การใช้บังคับกฎหมาย

อำนาจบริหารเข้าใจในเบื้องต้นว่าเป็นอำนาจของรัฐบาล (ฝ่ายบริหารการใช้อำนาจตามกฎหมาย ๒ ลักษณะ คือ การใช้อำนาจบริหารกระทำในฐานะทางการเมืองโดยอาศัยอำนาจรัฐธรรมนูญเป็นหลักกับกระทำในฐานะฝ่ายปกครองโดยอาศัยอำนาจกฎหมายปกครองเป็นหลัก ซึ่งจะมีการกระทำดังกล่าวจะกระทำเกินขอบเขตของกฎหมายให้อำนาจไว้ไม่ได้^{๑๖}) แต่ในระบบการปกครองปัจจุบันจะมีการกระจายอำนาจบริหารออกไปหลายระดับ ทั้งแนวดิ่งและแนวนอน ตามความชำนาญเฉพาะด้านและการ

^{๑๓} ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์, กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ จีริชการพิมพ์, ๒๕๓๙), น. ๓๓๙-๓๔๒.

^{๑๔} ในระบบรัฐสภา รัฐสภา (ฝ่ายนิติบัญญัติ) มีอำนาจควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหารในการบริหารราชการแผ่นดิน เช่น การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ ในทางกฎหมายก็คือการถอดถอนรัฐมนตรีคนนั้นหรือทั้งคณะออกจากตำแหน่งหรือปลดออกหรือการตั้งกระทู้ถาม อาจจะเป็นกระทู้สดหรือกระทู้ธรรมดาที่ต้องให้ฝ่ายบริหารชี้แจงแก่ฝ่ายนิติบัญญัติในการบริหารประเทศ เป็นต้น

^{๑๕} สิทธีกร ศักดิ์แสง อ่างแล้วเชิงอรุณที่ ๑๒ น. ๕๒-๕๔.

^{๑๖} ประสิทธิ์ โฆะวิไลกุล, เหลี่ยมหลังกฎหมายและความยุติธรรม, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ นิติธรรม, ๒๕๔๐), น. ๒๒-๒๓.

อำนาจประสิทธิภาพในการจัดการ เช่น ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน และหน่วยงานอิสระต่าง ๆ รวมไปถึงหน่วยงานเอกชนที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจหรือดำเนินกิจการทางปกครองด้วย^{๑๗}

๒.๓ การตัดสินใจตามกฎหมาย

อำนาจตุลาการเป็นอำนาจที่ทุกคนเห็นตรงกันว่าต้องใช้โดยบุคคลที่มีความเป็นกลางและต้องมีความเป็นอิสระเพื่อค้ำประกันความเป็นกลางนั้นด้วย อำนาจวินิจฉัยคดี มอบหมายให้ศาล (ฝ่ายตุลาการ) เป็นผู้ใช้อำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีข้อพิพาทในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการใช้อำนาจทางนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร^{๑๘}

การใช้อำนาจทั้ง ๓ นี้ ถัดจากการใช้อำนาจรัฐ โดยต้องมีตัวแทนเข้าไปใช้อำนาจดังกล่าว เช่น การกำหนดหลักเกณฑ์หรือการสรรหาบุคคลเข้าไปใช้อำนาจในการออกกฎหมาย (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา) การกำหนดบุคคลใช้อำนาจทางบริหาร (คณะรัฐมนตรีใช้อำนาจทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจในทางปกครองหรือที่เรียกว่าฝ่ายปกครอง) การกำหนดบุคคลเข้าไปใช้อำนาจทางตุลาการ (ผู้พิพากษาของศาลต่าง ๆ)

^{๑๗} แต่ขณะเดียวกันการบริหารงานของรัฐก็ต้องมีการติดตามดูแลจากประชาชน องค์การตัวแทนของประชาชนอันได้แก่ รัฐสภา (ฝ่ายนิติบัญญัติ) (National Assembly หรือ Parliament) จึงมีกระบวนการหลายอย่างในการควบคุมการบริหารงานของรัฐ เช่น การร่วมพิจารณาอนุมัติงบประมาณรายจ่ายให้แก่การดำเนินงานต่าง ๆ ในการบริหาร การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตั้งแต่ระดับสูงหรือการสอบข้อเท็จจริงโดยกรรมาธิการหรือการตั้งกระทู้ถามในรัฐสภา การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล (ฝ่ายบริหาร) หรือแม้กระทั่งการถอดถอนข้าราชการระดับสูง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในความผิดต่าง ๆ ที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ เป็นต้น งานการบริหารจึงมีส่วนร่วมจากรัฐสภาอย่างใกล้ชิด อำนาจบริหารต้องมิได้เป็นของรัฐบาลแต่ลำพังแต่เป็นของรัฐสภาด้วย เพราะรัฐสภาจะมีหลายหน้าที่มิใช่เฉพาะการออกกฎหมาย

^{๑๘} ในประเทศที่เป็นนิติรัฐหรือนิติธรรม ผู้พิพากษาจะต้องมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีโดยจะต้องมีหลักประกันดังกล่าวนี้อยู่ในรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ การปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายตุลาการจะต้องพ้นจากการแทรกแซงของฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติ ทั้งนี้ เพราะศาลเป็นที่พึ่งสุดท้ายของประชาชน ศาลมีหน้าที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตลอดจนความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินของเอกชน ศาลจึงต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างอิสระ ด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ภายใต้กฎหมายเดียวกันอย่างเสมอภาค

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัตินั้นเป็นการยากที่จะแยกอำนาจอธิปไตยออกจากกันอย่างเด็ดขาด การจะพิจารณาว่าการกระทำขององค์กร ๑ ใน ๓ นี้ องค์กรใดขัดหรือฝ่าฝืนต่อหลักการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Powers) หรือการแบ่งหน้าที่ (Function of Powers) หรือไม่เพียงใด จึงพิจารณาเพียงว่าการกระทำนั้น ๆ จะต้องไม่กระทบแก่นของหลักการแบ่งแยกอำนาจ ซึ่งอาจพิจารณาได้จากหลักเกณฑ์ต่อไปนี้^{๑๑}

๑. ดูจากเจตนาว่าการกระทำนั้น ๆ ว่าจะต้องไม่มีเจตนาร้ายที่จะขัดขวางการใช้อำนาจขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง

๒. ดูจากผลของการกระทำนั้น ๆ ว่าจะต้องไม่ส่งผลกระทบรุนแรงถึงขนาดที่ทำให้อำนาจอื่นไม่สามารถดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดได้

๓. ดูจากปริมาณของกรณีที่ถูกกระทบว่าจะต้องไม่ก้าวท้าวเข้าไปในอำนาจอื่นหลายครั้ง หากเป็นกรณีครั้งสองครั้งและไม่เข้าข่าย ข้อ ๑ และ ๒ ก็อาจพออนุโลม

ในการแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ซึ่งรวมถึงฝ่ายปกครอง ซึ่งเป็นเสมือนกลไก เหมือนเครื่องมือของรัฐบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน ก็มักจะเกิดปัญหาขึ้นว่า เรื่องใดจะต้องให้สภา (ฝ่ายนิติบัญญัติ) ตรากฎเกณฑ์ เรื่องใดสามารถปล่อยให้ฝ่ายบริหารในฐานะฝ่ายการเมือง (รัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี) กับฝ่ายบริหารในฐานะฝ่ายปกครองกำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นเองได้ สำหรับเรื่องนี้หากนำหลักการแนวคิดด้วยประชาธิปไตยเข้ามาประกอบการพิจารณา จะพบว่าถ้าเป็นเรื่องสำคัญซึ่งกระทบกระเทือนสถานภาพหรือสิทธิเสรีภาพของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นประเด็นทางการเมือง เศรษฐกิจหรือสังคม จะต้องให้รัฐสภาซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนเป็นผู้บัญญัติกฎหมายออกมา ส่วนฝ่ายบริหารหรือฝ่ายปกครองเป็นเพียงผู้กำหนดรายละเอียดเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายที่กำหนด อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วนอันมีอาจหลีกเลี่ยง

^{๑๑} บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, “เอกสารประกอบคำบรรยาย วิชา น. ๒๕๔๐ กฎหมายมหาชน”, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔, น. ๖๙. (เอกสารโรเนียว)

ได้เพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยสาธารณะหรือความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศหรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะหรือกรณีที่มีความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วยการภาษีอากรหรือเงินตรา ซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนหรือลับเพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดินก็ให้ฝ่ายบริหารในฐานะทางการเมืองออกกฎหมายได้ เช่น การออกพระราชกำหนด มาตรา ๑๘๔-๑๘๖ ของฝ่ายบริหารตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

๒.๔ การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

หลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน รัฐจะกระทำโดยอำเภอใจและมิชอบด้วยกฎหมายต่อประชาชนมิได้ เพราะรัฐได้ยอมตนอยู่ภายใต้ระบบกฎหมายและยอมผูกพันการกระทำใด ๆ ของตนกับกฎเกณฑ์ของกฎหมายที่รัฐได้ตราขึ้นจึงมีหลักการที่สำคัญคือ หลักการควบคุมไม่ให้กฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญ^{๒๐} หลักการควบคุมไม่ให้การกระทำขององค์กรของรัฐฝ่ายบริหารขัดต่อกฎหมาย โดยมีองค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการ^{๒๑}เป็นผู้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและรวมไปถึงองค์กรตาม

^{๒๐} การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพที่คุ้มครองไม่ให้กฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญ องค์กรควบคุมกฎหมายไม่ให้ขัดกับรัฐธรรมนูญ มีอยู่ ๓ รูปแบบ ดังนี้

๑) องค์กรทางการเมือง ได้แก่ คณะกรรมการรัฐธรรมนูญหรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เช่น ประเทศฝรั่งเศส เกาหลี เป็นต้น

๒) ศาลยุติธรรม ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เช่น ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา แคนาดา เม็กซิโก สวิตเซอร์แลนด์ เป็นต้น

๓) ศาลพิเศษหรือศาลรัฐธรรมนูญ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เช่น ประเทศเยอรมนี ออสเตรเลีย อิตาลี สเปน สวีเดน ตุรกี ไทย เป็นต้น

^{๒๑} ปัจจุบันระบบศาลในประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มีอยู่ ๔ ระบบศาล ดังนี้ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร

รัฐธรรมนูญ^{๒๒} เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดิน องค์การ
อัยการ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นต้น ที่มีอำนาจในการ
คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้นด้วย

การปกครองแบบนิติรัฐที่ยึดหลักนิติธรรมที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

การปกครองแบบนิติรัฐที่ยึดหลักนิติธรรมที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ปรากฏถึงแนวคิดหลักนิติรัฐกับหลักนิติธรรมที่สำคัญ
ดังนี้

“มาตรา ๓ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็น
ประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้
การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ
และหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม”

“มาตรา ๕ ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ใน
ความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน”

“มาตรา ๒๙ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้
จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่

^{๒๒} องค์กรตามรัฐธรรมนูญ (Organization Under Constitution) ตามรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ประกอบด้วย

๑. องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ (Independent Organization Under Constitution)
มีดังนี้ ๑) คณะกรรมการการเลือกตั้ง (Election Commission of Thailand) ๒) คณะกรรมการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (The Nation Counter Corruption Commission) ๓) คณะกรรมการตรวจเงิน
แผ่นดิน (State Audit Commission) ๔) ผู้ตรวจการแผ่นดิน (Ombusman)

๒. องค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ (Other Organization Under Constitution) มีดังนี้
๑) องค์การอัยการ (Prosecution Organization) ๒) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (Nation Human Rights
Commission) ๓) สภาที่ปรึกษาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ (Nation Economic Social Advisory Council)

รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม”

“มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” เป็นต้น

จากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้างต้นพบว่า ได้นำหลักแนวคิดทั้งสองหลักมารวมกันเป็นการปกครองแบบนิติรัฐที่ยึดหลักนิติธรรมนั้น รัฐสภา (ฝ่ายนิติบัญญัติ) คณะรัฐมนตรี (ฝ่ายบริหาร) ศาล (ฝ่ายตุลาการ) รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ จะกระทำการใด ๆ ในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่รัฐธรรมนูญรับรองนั้นไม่ได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติกฎหมาย จะเห็นได้ว่ากฎหมายเป็นแหล่งที่มาในการรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และเป็นข้อจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ในตัวมันเอง ซึ่งการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้นั้นจะต้องเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพ เช่น เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐหรือรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีงามของประชาชน เป็นต้น โดยมีองค์กรตุลาการ มีองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เป็นผู้ตรวจสอบการใช้อำนาจในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งเป็นไปตามหลักการปกครองแบบนิติรัฐที่ยึดหลักนิติธรรมตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ

วิเคราะห์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ กับการนำหลักปกครองแบบนิติรัฐที่ยึดหลักนิติธรรม

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ได้รับอิทธิพลจากระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common law) ที่มีปรัชญาหลักนิติธรรม (The Rule of Law) อยู่เบื้องหลัง กับระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) ที่มีปรัชญาหลักนิติรัฐ (Legal State) อยู่เบื้องหลัง ถึงแม้ประเทศไทยเราจะบอกว่าใช้ระบบซีวิลลอว์ (Civil Law) แต่ก็ได้รับอิทธิพลจากระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common law) อยู่มาก ทำให้เรานำหลักนิติรัฐกับหลักนิติธรรมมาใช้และนำมาอธิบายจนเป็นที่เข้าใจกันว่าเป็นหลักเดียวกัน^{๒๓} ด้วยเหตุผลที่ผู้ออกแบบกฎหมายหรือออกแบบหลักการปกครองของรัฐในรัฐธรรมนูญตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบันนั้นท่านได้รับการศึกษาทั้งในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common law) นำมาใช้และอธิบายจนเป็นที่เข้าใจกันว่าเป็นการปกครองแบบนิติรัฐที่ยึดหลักนิติธรรม

แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาทางความคิดของบทบัญญัติของกฎหมายที่ดีกฎหมายตามบทบัญญัติของกฎหมายพบว่าหลักการในมาตรา ๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ นี้ ได้กล่าวถึงหลักนิติธรรมโดยชัดเจน ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วมาตรา ๓ นี้ เป็นได้ทั้งหลักนิติธรรม (The Rule of Law) และเป็นไปได้ทั้งหลักนิติรัฐ (Legal State) ซึ่งอาจจะทำให้ผู้ที่อ่านรัฐธรรมนูญแล้วเป็นที่เข้าใจว่าเราใช้หลักนิติธรรม (The Rule of Law) แล้ว แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหานี้เกิดขึ้นเมื่อมีนักวิชาการที่ได้อธิบายหลักนิติรัฐโดยนำมาตรา ๓ ในรัฐธรรมนูญมาอธิบาย จะทำให้ประชาชนทั่วไปอ่านแล้วเกิดความสับสนว่ารัฐธรรมนูญนั้นใช้หลักอะไรในการปกครองประเทศ ใช้หลักนิติธรรมหรือหลักนิติรัฐ หรือนำทั้งสองหลักมาใช้ร่วมกันในลักษณะของการปกครองแบบนิติรัฐที่ยึดหลักนิติธรรม ซึ่งก็หมายถึง การที่รัฐจะกระทำการใด ๆ โดยที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้นต้องมีกฎหมายให้อำนาจ (หลักนิติรัฐ) และรัฐต้องกระทำโดยเสมอภาคเท่าเทียมกันในทางกฎหมาย (หลักนิติธรรม)^{๒๔}

^{๒๓} สมคิด เลิศไพฑูรย์, “เหตุผลของการยกเว้นรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐” มาตรา ๓ ใน รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ๒๕๕๐.

^{๒๔} สิทธิกร ศักดิ์แสง, หลักกฎหมายมหาชน, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๕๔), น. ๒๐๒.

ดังนั้น ในความเห็นผู้เขียนเห็นว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อสื่อให้ประชาชนเข้าใจและไม่ให้เกิดความสับสน โดยมีข้อความนี้แทน คือ

“มาตรา ๓ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักการปกครองแบบนิติรัฐที่ยึดหลักนิติธรรม”

บรรณานุกรม

- โกเมศ ขวัญเมือง และ สติธิกร ศักดิ์แสง. การศึกษาแนวใหม่ : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๙.
- จรัญ โฆษณานันท์. นิติปรัชญา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕.
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จักรการพิมพ์, ๒๕๓๙.
- นิติศาสตร์ลุ่มแม่น้ำตาปี. “การปกครองแบบนิติรัฐที่ยึดหลักนิติธรรมของประเทศไทย.” วารสารรัฐสภาสาร ปีที่ ๕๗ ฉบับที่ ๖ (มิถุนายน ๒๕๕๒).
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. “เอกสารประกอบคำบรรยาย วิชา น. ๒๕๔๐ กฎหมายมหาชน.” คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔. (เอกสารโรเนียว)
- ประสิทธิ์ โฆวิไลกุล. เหลียวหลังดูกฎหมายและความยุติธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๐.
- วิชญ์ เครื่องาม. เอกสารประกอบการสอน ชุดวิชา “กฎหมายมหาชน” หน่วยที่ ๑-๗. พิมพ์ครั้งที่ ๒. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๒๖.
- หยุด แสงอุทัย. หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๓๘.
- สติธิกร ศักดิ์แสง. “ศาลเป็นผู้สร้างหลักกฎหมายได้หรือไม่ในระบบกฎหมายไทย.” วารสารกฎหมายใหม่ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๘๓ (พฤษภาคม ๒๕๕๐) .
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐
- รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐
- A.V. Dicey. “Law the Constitution” with an introduction by E.C.S. Wade, (English language book Society Macmillan 1979)
- F.A. Hayek. The Road to Serfdom. The University of Chicago Press, 1956.
- M.J.C.Vile. Constitutionalism and the Separation of Powers, 1967.

ค่าใช้จ่ายทางการทหาร กับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไทย

รศ.ดร.สุชาติ ธาดาธำรงเวช ^๒

นับเป็นข้อโต้แย้งมานานในหลายประเทศถึงผลกระทบของการใช้จ่ายทางการทหารต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ โดยในประเทศที่ผลิตอาวุธเพื่อใช้เองและส่งออก มักพบว่าค่าใช้จ่ายทางการทหารให้ผลในเชิงบวกต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ คือทำให้ระบบเศรษฐกิจเจริญเติบโตมากขึ้น มีการพัฒนาเทคโนโลยีเร็วขึ้น แต่สำหรับประเทศผู้นำเข้าอาวุธนั้น ค่าใช้จ่ายทางการทหารมักทำให้ระบบเศรษฐกิจเจริญเติบโตช้าลง และลดระดับการบริโภคของประชาชนและค่าใช้จ่ายด้านสวัสดิการสังคมที่รัฐบาลจัดให้ประชาชน

ประเทศต่าง ๆ ในโลกได้มีการใช้จ่ายเงินจำนวนมหาศาลในการเสริมสร้างแสนยานุภาพทางทหาร ประมาณกันว่าร้อยละ ๖ ของงบประมาณรายจ่ายทั้งหมดของโลก ได้ถูกใช้จ่ายไปในทางทหาร ประเทศอุตสาหกรรมเป็นกลุ่มที่ใช้จ่ายทางการทหารมากที่สุด ทั้งในแง่จำนวนเงินรวมและในแง่ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อประชากร ในขณะที่ถ้าคิดเป็นสัดส่วน

^๑ ผู้เขียนขอขอบคุณ พ.อ.อรอนพ ลามชุมศรี นักศึกษาปริญญาเอกวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ได้ช่วยรวบรวมข้อมูล และขอบคุณอาจารย์เบญจวรรณ จันทระ ที่ช่วย Run Regression และสร้างเส้น Production Possibility Curves

^๒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อ พรรคเพื่อไทย

ค่าใช้จ่ายทางทหารเมื่อเทียบกับรายได้รวมของชาติ (GNP) แล้ว ประเทศกำลังพัฒนาจะใช้จ่ายคิดเป็นสัดส่วนที่สูงกว่า

แม้ว่าเป้าหมายของการใช้จ่ายทางทหารนั้นไม่ใช่เป้าหมายทางเศรษฐกิจ คือเป็นเป้าหมายเพื่อต่อต้านการคุกคามจากภายนอกและรักษาเสถียรภาพภายในประเทศ แต่ก็ได้มีผู้แสดงให้เห็นว่าการใช้จ่ายทางทหารมีส่วนช่วยการพัฒนาเศรษฐกิจได้ด้วย โดยจากผลการวิจัยของ Emile Benoit (๑๙๗๓, ๑๙๘๒) กล่าวว่า การใช้จ่ายทางทหารที่สูงขึ้นนั้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การศึกษาวิจัยครั้งนี้และผลการวิจัยที่ทำต่อๆ มา กล่าวว่า การใช้จ่ายทางทหารสามารถก่อให้เกิดผลทางอ้อมที่มีส่วนช่วยสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้ เช่น (๑) ช่วยกระตุ้นให้เกิดการประดิษฐ์คิดค้นทางเทคโนโลยี (๒) ช่วยให้เกิดการฝึกฝนบุคลากรซึ่งต่อมาอาจย้ายมาสู่งานด้านพลเรือน (๓) ช่วยสร้างโอกาสในการจ้างงาน (๔) ช่วยให้เกิดสถาบันต่างๆ ภายในประเทศ (๕) ช่วยกระตุ้นให้เกิดความพยายามในการเร่งจัดเก็บภาษี และ (๖) ช่วยส่งเสริมให้มีการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

นอกจากนี้อุตสาหกรรมทางทหารก็อาจใช้เป็นจุดรวมสำหรับการดำเนินการเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศโดยทั่วไปได้ด้วย แม้ว่าในอดีตที่ผ่านมาการใช้จ่ายทางทหารส่วนใหญ่ในประเทศกำลังพัฒนาจะเป็นรูปการใช้จ่ายด้านกำลังคนและการนำเข้าอาวุธจากต่างประเทศ แต่ในปัจจุบันประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ เช่น อาร์เจนตินา บราซิล จีน อินเดีย เกาหลีใต้ และปากีสถาน ก็ได้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตอาวุธขึ้นเพื่อส่งออกได้แล้ว

อย่างไรก็ตาม ผลทางบวกเหล่านี้ดูเหมือนจะไม่เพียงพอที่จะไปหักล้างผลทางลบในระยะยาวของการใช้จ่ายทางทหารได้ จากผลการวิจัยในทศวรรษที่ผ่านมาซึ่ง

แม้จะไม่อาจสรุปได้แน่ชัด แต่ก็แสดงว่าการใช้จ่ายทางทหารนั้น โดยทั่วไปจะมีผลลบต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เหตุผลที่สำคัญก็คือ การใช้จ่ายทางทหารนั้นมีต้นทุนค่าเสียโอกาสสูง ซึ่งก็คือการทำให้การใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาต้องลดลงไป จากข้อมูลงบประมาณรายจ่ายของประเทศต่างๆ นั้นปรากฏว่าประเทศรายได้ต่ำจะใช้จ่ายเพื่อจุดประสงค์ทางการทหารสูงกว่าเพื่อการบริการสังคมมาก ยิ่งกว่านั้นโดยปรกติแล้วรายจ่ายทางทหารจะเป็นรายการที่ได้รับการปกป้องจากการถูกตัดงบประมาณมากที่สุดอีกด้วย

จากผลการวิจัยโดยธนาคารโลกในปี ๑๙๘๒ ในประเทศกำลังพัฒนา ๖๙ ประเทศพบว่า การเพิ่มขึ้นของการใช้จ่ายทางทหารในประเทศเหล่านี้ระหว่างทศวรรษ ๑๙๕๐ และ ๑๙๖๐ มีผลให้การลงทุนรวมลดลง และทำให้การผลิตทางการเกษตรและการขยายตัวทางเศรษฐกิจลดลงมาก นอกจากนี้งานวิจัยอื่น ๆ ก็ได้แสดงให้เห็นด้วยว่าการใช้จ่ายทางทหารเป็นเหตุของการลดการใช้จ่ายเพื่อพัฒนาสังคม (รวมถึงค่าใช้จ่ายทางการศึกษาและสาธารณสุข) และทำให้การออมลดลงอีกด้วย

ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการใช้จ่ายทางทหารนั้นได้โต้แย้งแนวคิดเรื่องผลทางอ้อมของการใช้จ่ายทางทหารต่อการพัฒนาเศรษฐกิจว่า เป็นการกล่าวมากเกินไปจนเกินความเป็นจริง เพราะผลที่มีต่อเนื่องไปถึงอุตสาหกรรมพลเรือนนั้นมีน้อยมาก ประโยชน์ที่ได้จากการฝึกฝนกำลังคนทางทหารที่มีต่อเศรษฐกิจพลเรือนก็ไม่มากนัก ยิ่งกว่านั้นการใช้จ่ายเพื่อป้องกันประเทศมักทำให้ต้องมีการนำเข้าในระดับสูง โดยที่ประเทศกำลังพัฒนาโดยส่วนรวมนั้นมีการนำเข้าอาวุธถึงประมาณร้อยละ ๕ ของมูลค่าการนำเข้ารวม ซึ่งการใช้จ่ายชำระค่าสินค้าเข้าเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาการขาดดุลสินค้าและบริการ และภาระหนี้สินของประเทศเหล่านี้รุนแรงมากขึ้น

การศึกษาทางเศรษฐมิติในบทความนี้ มีเป้าหมายที่จะตรวจสอบผลกระทบของค่าใช้จ่ายทางการทหารต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย นอกจากนี้ยังตรวจสอบเรื่องที่ดำริโดยทั่วไปมักเรียกว่า ความจำเป็นที่ต้องเลือกระหว่างอาวุธ (Gun) กับอาหาร (Butter) ว่าเป็นจริงในกรณีประเทศไทยหรือไม่ ก็คือ การหาผลกระทบของค่าใช้จ่ายทางการทหารของไทยต่อการบริโภคของประชาชนไทย และต่อค่าใช้จ่ายของรัฐบาลไทยเพื่อสวัสดิการสังคม

๑. ผลกระทบของค่าใช้จ่ายทางการทหารต่อผลผลิตของชาติ

ผู้เขียนได้สร้างแบบจำลอง (Model) ในรูปสมการการผลิต (Production Function) เป็นแบบจำลองด้านอุปทาน (Supply Side Model) ของประเทศไทย โดยกำหนดให้สมการการผลิตเป็นแบบ Cobb-Douglas Function ปริมาณผลผลิต (GDP) ถูกอธิบายโดยตัวแปรด้านปัจจัยการผลิต คือ ทุน (K) และแรงงาน (L) และตัวแปรค่าใช้จ่ายทางการทหารในปีก่อน (M_{-1}) เราได้สมการ ดังนี้

$$Y = A K^\alpha L^\beta M_{-1}^\delta \quad \dots (1)$$

ความหมายของตัวแปร

Y = รายได้ประชาชาติที่แท้จริง (Real GDP) ล้านบาท ปีฐาน ๑๙๘๘

K = ปริมาณทุนของประเทศ (Capital Stock) ล้านบาท ปีฐาน ๑๙๘๘

L = จำนวนแรงงานของประเทศ (Labor Supply) ล้านคน

M_{-1} = ค่าใช้จ่ายทางการทหารที่แท้จริงในปีก่อน ล้านบาท ปีฐาน ๑๙๘๘
(Deflated โดย GDP deflator)

สำหรับค่า A, α , β , δ เป็นตัวสัมประสิทธิ์ที่เราจะหาค่าโดยวิธีการทางเศรษฐมิติ

Take logarithm สมการที่ (1) ทั้ง ๒ ข้าง เราได้สมการเส้นตรง ดังนี้

$$\text{Log}(Y) = \text{Log}(A) + \alpha \text{Log}(K) + \beta \text{Log}(L) + \delta \text{Log}(M_{-1}) \quad \dots (2)$$

ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของสมการการผลิต (Production Function) โดยการ Run แบบ Generalized Method of Moments (GMM) ใช้ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและจากสำนักงบประมาณ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๒ – ๒๕๕๒ โดยใช้ Instruments : LOG (K (-2)) LOG (L (-๒)) LOG(M(-2)) ได้ผล ดังนี้

$$\text{Log}(Y) = 5.534905 + 0.461062 \text{Log}(K) + 1.420794 \text{Log}(L) - 0.278212 \text{Log}(M_{-1}) \quad \dots (3)$$

$$t = (3.91) \quad (4.88) \quad (4.74) \quad (-2.33)$$

$$R^2 = 0.978 \quad \bar{R}^2 = 0.975 \quad \text{S.E.} = 0.076549 \quad \text{DW} = 1.303$$

ค่าสัมประสิทธิ์ของค่าใช้จ่ายทางการทหารมีผลเป็นลบอย่างมีนัยสำคัญต่อผลผลิตของชาติ คือ หากเพิ่มค่าใช้จ่ายทางการทหารขึ้น ๑% จะทำให้ GDP ลดลง ๐.๒๗๘% รัฐบาลจึงควรหาวิธีแก้ไข เช่น การลดการซื้ออาวุธจากต่างประเทศลง แล้วให้มีการผลิตอาวุธใช้ในประเทศมากขึ้น โดยอาจให้เป็นใบอนุญาต (Licenses) แก่ภาคเอกชนจำนวนหนึ่ง เพื่อแข่งขันทำการผลิตอาวุธขายให้แก่กองทัพต่างๆ การผลิตอาวุธใช้เองเป็นการสร้างการจ้างงานโดยตรง จึงเป็นการเพิ่ม GDP ของประเทศ การใช้นโยบายเช่นนี้อาจทำให้ค่าใช้จ่ายทางการทหารในอนาคตมีผลกระทบเชิงบวกต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย เจกเช่น ประเทศอาร์เจนตินา บราซิล จีน อินเดีย เกาหลีใต้ และปากีสถาน ที่ได้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตอาวุธขึ้นเพื่อใช้เองและส่งออกได้แล้ว

กรอบความคิด

ทฤษฎีความต้องการที่พึงปรารถนา (Theory of Desired Demand)

ทฤษฎีความต้องการที่พึงปรารถนา สามารถอธิบายพฤติกรรมหรืออุปสรรคที่อาจเกิดความล่าช้าขึ้นได้ ตัวอย่างเช่น ในทางทฤษฎีเรากำหนดให้การเปลี่ยนแปลงในการบริโภคมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในการบริโภคที่พึงปรารถนา ดังนี้

$$(C - C_{-1}) = (1 - n)(C^* - C_{-1}) \quad \dots (a1)$$

เมื่อ	C	=	การบริโภคของประชาชนในปัจจุบัน ปีฐาน ๑๙๘๘
	C ₋₁	=	การบริโภคของประชาชนในช่วงก่อนหน้า
	C*	=	การบริโภคของประชาชนที่พึงปรารถนา (Desired Consumption)
	Y	=	รายได้ที่แท้จริง (GDP) ปีฐาน ๑๙๘๘

โดยค่า n คือ ตัวสัมประสิทธิ์แสดงความเร็วในการปรับตัวมีค่าอยู่ระหว่าง ๐ แต่ไม่เกิน ๑ เนื่องจากการบริโภคที่เกิดขึ้นจริงอาจมีความล่าช้าจากเหตุผลต่าง ๆ เช่น การขาดข้อมูล ความไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง หรือต้นทุนของการเดินทาง จึงทำให้การบริโภคที่เกิดขึ้นจริงไม่เท่ากับการบริโภคที่พึงปรารถนา ซึ่งจะมีการปรับตัวช้าหรือเร็วดูได้จากค่า n โดยหากค่า n มีค่าต่ำๆ เข้าใกล้ศูนย์ แสดงให้เห็นว่าการมีการปรับตัวที่เร็ว

โดยถ้า n เท่ากับศูนย์ จะทำให้การบริโภคที่เกิดขึ้นจริงเท่ากับการบริโภคที่พึงปรารถนา แต่หากค่า n มีค่าเข้าใกล้หนึ่ง แสดงว่าเรายังมีอุปสรรคต่างๆ อยู่มาก ไม่สามารถทำให้การบริโภคที่เกิดขึ้นจริงไปสู่ระดับที่พึงปรารถนาได้

เรากำหนดให้การบริโภคที่พึงปรารถนาขึ้นอยู่กับระดับรายได้ที่แท้จริง (Y) ในทิศทางบวก จึงได้สมการ ดังนี้

$$C^* = a + b Y \quad \dots (a2)$$

แทนค่า C^* จากสมการ (a2) ในสมการ (a1) เราได้

$$(C - C_{-1}) = (1 - n)(a + b Y - C_{-1}) \quad \dots (a3)$$

ดังนั้น รูปแบบสุดท้ายของสมการการบริโภค เพื่อทำการ Run Regression จึงมีตัวแปรล่าช้า (Lag) ของตัวการบริโภคเอง เป็นตัวอธิบายพฤติกรรมของการบริโภคด้วย

$$C = (1 - n)a + (1 - n)b Y + n C_{-1} \quad \dots (a4)$$

๖. ผลกระทบของค่าใช้จ่ายทางการทหารต่อการบริโภคของประชาชน

ผู้เขียนได้สร้างแบบจำลอง (Model) ในรูปสมการการบริโภคของประเทศไทย (Consumption Function) เป็นแบบจำลองด้านอุปสงค์ (Demand Side Model) มีตัวแปรด้านรายได้ และค่าใช้จ่ายทางการทหาร เป็นตัวอธิบายพฤติกรรมการบริโภคของประชาชน อาจกล่าวได้ว่าแบบจำลองด้านอุปสงค์นี้ สามารถใช้ตรวจสอบว่าค่าใช้จ่ายทางการทหารมีผลเป็นบวกหรือลบต่อการบริโภคของประชาชน คือเป็นการเสริมหรือเป็นการแย่งชิงผลผลิตกัน

เราตั้งสมการการบริโภคที่พึงปรารถนา (C^*) ให้อธิบายโดยรายได้ (Y) และค่าใช้จ่ายทางการทหาร (M) ในแบบ Cobb-Douglas Function ดังนี้

$$C^* = B Y^\alpha M^\beta \quad \dots (4)$$

ความหมายของตัวแปร

C^* = ค่าใช้จ่ายในการบริโภคของประชาชนที่พึงปรารถนา
(Desired Consumption)

C = ค่าใช้จ่ายในการบริโภคของประชาชน (Consumption Expenditure)
ปีฐาน ๑๙๘๘

C_{-1} = ค่าใช้จ่ายในการบริโภคของประชาชน ปีที่แล้ว ปีฐาน ๑๙๘๘

M = ค่าใช้จ่ายทางการทหารที่แท้จริง ล้านบาท ปีฐาน ๑๙๘๘
(Deflated โดย GDP deflator)

Y = รายได้ประชาชาติแท้จริง (Real GDP) ล้านบาท ปีฐาน ๑๙๘๘

สำหรับค่า B, α, β, δ เป็นตัวสัมประสิทธิ์ที่เราจะหาค่าโดยวิธีการทางเศรษฐมิติ

Take logarithm สมการที่ (4) ทั้ง ๒ ข้าง เราได้สมการเส้นตรง ดังนี้

$$\text{Log}(C^*) = \text{Log}(B) + \alpha \text{Log}(Y) + \beta \text{Log}(M) \quad \dots (5)$$

เนื่องจากเราไม่มีข้อมูลของค่าใช้จ่ายการบริโภคที่พึงปรารถนา (C^*) เราจึงใช้
“ทฤษฎีความต้องการที่พึงปรารถนา” (ดูกรอบความคิด) ทำให้เราได้รูปแบบสมการ
การบริโภคที่แท้จริง (C) ที่สามารถใช้ Run Regression ได้ ดังนี้

$$\text{Log}(C) = \text{Log}(B) + \alpha \text{Log}(Y) + \beta \text{Log}(M) + \delta \text{Log}(C_{-1}) \quad \dots (6)$$

เรา Run Regression สมการที่ (6) เพื่อประมาณค่าสัมประสิทธิ์ โดย Run แบบ
Generalized Method of Moments (GMM) ใช้ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและจากสำนักงบประมาณ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๒ - ๒๕๕๒
ผลของการ Run สมการ ที่ใช้ Instruments : LOG (C (-2)) LOG (Y(-1)) LOG (M(-1)) และได้
แก้ไขปัญหา Autocorrelation แล้ว ได้ผล ดังนี้

$$\text{Log}(C) = 1.689524 + 0.512850 \text{Log}(Y) - 0.083249 \text{Log}(M) + 0.418181 \text{Log}(C_{-1}) \quad \dots (7)$$

$$t = (4.11) \quad (8.53) \quad (-2.22) \quad (6.06)$$

$$R^2 = 0.998 \quad \bar{R}^2 = 0.998 \quad \text{S.E.} = 0.019968 \quad \text{DW} = 1.44$$

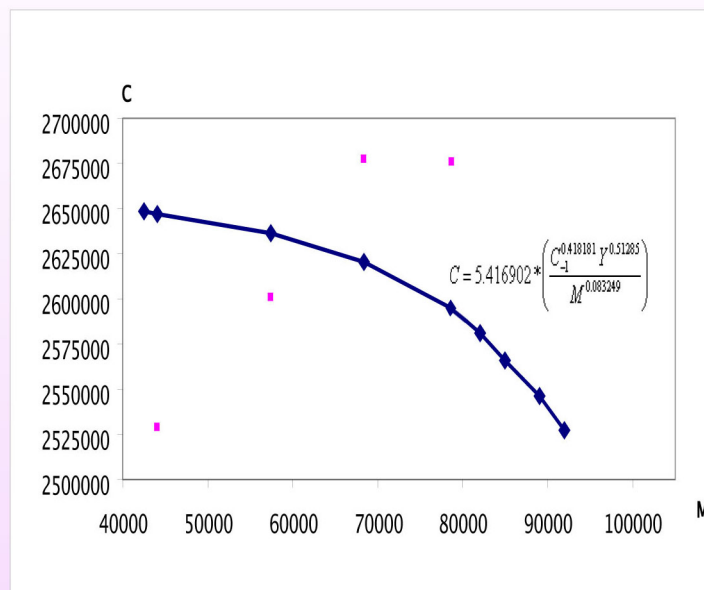
เราอาจเขียนผลลัพธ์ของสมการการบริโภคในแบบ Cobb-Douglas Function ได้ดังนี้

$$C = 5.416902 * (C_1^{0.418181} Y^{0.51285}) / M^{0.083249} \quad \dots (8)$$

เมื่อแทนค่าตัวแปรภายนอกทุกตัว เฉพาะค่า ณ ปี ๒๕๕๒ เราจะได้เส้น Production Possibility Curve (PPC) ระหว่างค่าใช้จ่ายการบริโภคของประชาชน (C) กับค่าใช้จ่ายทางการทหาร (M) ณ ปี ๒๕๕๒ ดังสมการที่ (9) ซึ่งสามารถวาดเป็นกราฟเส้นในรูปที่ ๑ ข้างล่างนี้

$$C = 6,633,049 / M^{0.083249} \quad \dots (9)$$

รูปที่ ๑ แสดงเส้น Production Possibility Curve (PPC) ระหว่าง C กับ M ณ ปี ๒๕๕๒ ของประเทศไทย

ที่มา : ข้อมูลการ Run Regression ซึ่งแสดงเส้น Production Possibility Curve เป็นการแสดงทางเลือกระหว่างการบริโภคของประชาชน (C) กับค่าใช้จ่ายทางการทหาร (M) ของประเทศไทย ณ ปี ๒๕๕๒ จุดอื่นๆ ที่แสดงให้เห็นนั้น เป็นข้อมูลจริง ที่เราสามารถแสดงเส้น Production Possibility Curve ของปีอื่นๆ ได้

ค่าสัมประสิทธิ์ของค่าใช้จ่ายทางการทหารมีค่าเป็นลบอย่างมีนัยสำคัญ คือ หากเพิ่มค่าใช้จ่ายทางการทหารขึ้น ๑% จะทำให้การบริโภคของประชาชนในระยะสั้น ๑ ปี ลดลง ๐.๐๘๓% และลดลงในระยะยาวโดยรวม ๐.๑๔๓๑% กรอบความคิดทางทฤษฎีที่ต้องเลือกระหว่างอาวุธ (Gun) กับอาหาร (Butter) จึงเป็นจริง ในกรณีประเทศไทย เราจึงมีความจำเป็นต้องเลือกให้เหมาะสมในการใช้ทรัพยากรระหว่างการป้องกันประเทศกับการบริโภคของประชาชน

๓. ผลกระทบของค่าใช้จ่ายทางการทหารต่อการจัดบริการสวัสดิการสังคมของรัฐบาล

ในส่วนนี้ ผู้เขียนได้สร้างแบบจำลองด้านรายจ่าย (Demand Side Model) ของประเทศไทย เพื่ออธิบายค่าใช้จ่ายสวัสดิการสังคมของรัฐบาล (Government Welfare Expenditures) ด้วยตัวแปรด้านรายได้ และค่าใช้จ่ายทางการทหาร เพื่อตรวจสอบว่าค่าใช้จ่ายทางการทหารมีผลเป็นบวกหรือลบต่อการใช้จ่ายสวัสดิการของรัฐบาล

โดยค่าใช้จ่ายสวัสดิการสังคมของรัฐบาลไทย (SW) ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาและการวิจัย ค่าเบี้ยยังชีพคนชรา ค่าใช้จ่ายสาธารณสุข เงินประกันการว่างงานและการจัดสวัสดิการ คำนวณจาก “รายงานยุทธศาสตร์การจัดสวัสดิการทางสังคมอย่างยั่งยืนของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สิงหาคม ๒๕๕๓)”

เรากำหนดสมการการใช้จ่ายสวัสดิการของรัฐบาลที่พึงปรารถนา (SW^*) ให้ขึ้นกับ รายได้ที่แท้จริง (Y) และค่าใช้จ่ายทางการทหาร (M) ในแบบ Cobb-Douglas Function ดังนี้

$$SW^* = C Y^\alpha M^\beta \quad \dots (10)$$

ความหมายของตัวแปร

SW^* = ค่าใช้จ่ายสวัสดิการของรัฐบาลที่พึงปรารถนา (Desired Gov.Welfare Expenditures)

SW = ค่าใช้จ่ายสวัสดิการของรัฐบาล (Government Welfare Expenditures) ปีฐาน ๑๙๘๘ (Deflated โดย GDP deflator)

SW_{-1} = ค่าใช้จ่ายสวัสดิการของรัฐบาล ปีที่แล้ว ปีฐาน ๑๙๘๘

M = ค่าใช้จ่ายทางการทหารที่แท้จริง ล้านบาท ปีฐาน ๑๙๘๘ (Deflated
โดย GDP deflator)

Y = รายได้ประชาชาติแท้จริง (Real GDP) ล้านบาท ปีฐาน ๑๙๘๘
สำหรับค่า C, α , β , δ เป็นตัวสัมประสิทธิ์ที่เราจะหาค่าโดยวิธีการทาง
เศรษฐมิติ

Take logarithm สมการที่ (10) ทั้ง ๒ ข้าง เราได้สมการเส้นตรง ดังนี้

$$\text{Log}(SW^*) = \text{Log}(C) + \alpha \text{Log}(Y) + \beta \text{Log}(M) \quad \dots (11)$$

เนื่องจาก เราไม่มีข้อมูลของค่าใช้จ่ายสวัสดิการของรัฐบาลที่พึงปรารถนา (SW^*)
เราจึงประยุกต์ใช้ “ทฤษฎีความต้องการที่พึงปรารถนา” (ดูกรอบความคิด) ทำให้เราได้
รูปแบบสมการค่าใช้จ่ายสวัสดิการของรัฐบาลที่สามารถ Run Regression ได้ ดังนี้

$$\text{Log}(SW) = \text{Log}(C) + \alpha \text{Log}(Y) + \beta \text{Log}(M) + \delta \text{Log}(SW_{-1}) \quad \dots (12)$$

เรา Run Regression สมการที่ (12) เพื่อประมาณค่าสัมประสิทธิ์แบบ
Generalized Method of Moments (GMM) ใช้ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและจากสำนักงานงบประมาณในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๒ – ๒๕๕๒
โดยใช้ Instruments : LOG (SW (-2)) LOG (Y(-1)) LOG(M (-1)) ผลการ Run สมการ เป็นดังนี้

$$\text{Log}(SW) = -1.318724 + 0.385067 \text{Log}(Y) - 0.060737 \text{Log}(M) + 0.695792 \text{Log}(SW_{-1}) \quad \dots (13)$$

$$t = (-2.34) \quad (3.66) \quad (-1.89) \quad (9.64)$$

$$R^2 = 0.992 \quad \bar{R}^2 = 0.991 \quad S.E. = 0.061833 \quad DW = 1.69$$

เราอาจเขียนผลลัพธ์ของสมการค่าใช้จ่ายสวัสดิการสังคมของรัฐบาลในแบบ Cobb-
Douglas Function ได้ ดังนี้

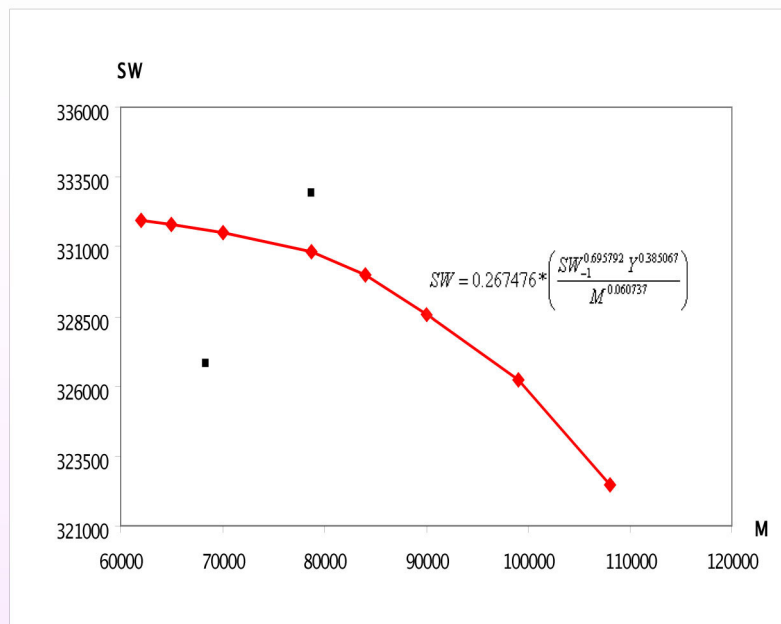
$$SW = 0.267476 * (SW_{-1})^{0.695792} Y^{0.385067} / M^{0.060737} \quad \dots (14)$$

เมื่อแทนค่าตัวแปรภายนอกทุกตัว เฉพาะค่า ณ ปี ๒๕๕๒ เราจะได้เส้น
Production Possibility Curve (PPC) ระหว่างค่าใช้จ่ายสวัสดิการสังคมของรัฐบาล (SW) กับ

ค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ (M) ณ ปี ๒๕๕๒ ดังสมการที่ (15) ซึ่งสามารถวาดเป็นกราฟเส้นได้ตามรูปที่ ๒ ข้างล่างนี้

$$SW = 656077.2 / M^{0.060737} \quad \dots (15)$$

รูปที่ ๒ แสดงเส้น Production Possibility Curve (PPC) ระหว่าง SW กับ M ณ ปี ๒๕๕๒ ของประเทศไทย

ที่มา : ข้อมูลการ Run Regression ซึ่งแสดงเส้น Production Possibility Curve เป็นการแสดงทางเลือกระหว่างการให้บริการสวัสดิการสังคมของรัฐบาล (SW) กับค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ (M) ของประเทศไทย ณ ปี ๒๕๕๒ จุดอื่นๆ ที่แสดงให้เห็้นนั้น เป็นข้อมูลจริงที่เราสามารถแสดงเส้น Production Possibility Curve ของปีอื่นๆ ได้

ค่าสัมประสิทธิ์ของค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ในกรณีนี้ มีค่าเป็นลบอย่างมีนัยสำคัญ คือ หากเราเพิ่มค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ ๑% จะทำให้การใช้จ่ายเพื่อสวัสดิการของรัฐบาลในระยะสั้น ๑ ปี ลดลง ๐.๐๖๑% และลดลงโดยรวมในระยะยาว ๐.๒% ดังนั้น ทฤษฎีที่ต้องเลือกระหว่างอาวุธ (Gun) กับอาหาร (Butter) นั้น เป็นจริงในกรณีนี้เช่นกัน รัฐบาลจึงต้องระมัดระวังในเลือกใช้ทรัพยากรระหว่างค่าใช้จ่ายเพื่อการป้องกันประเทศกับค่าใช้จ่ายของรัฐบาลในการจัดสวัสดิการสังคมให้ประชาชนให้เหมาะสม

๔. ข้อสรุป

ผลการศึกษาถึงผลกระทบของค่าใช้จ่ายทางการทหารต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (ด้านการผลิตหรือด้าน Supply) และต่อการบริโภคของประชาชนและการจัดบริการสวัสดิการสังคมของรัฐบาล (ด้านการใช้จ่ายหรือด้าน Demand) ของประเทศไทย พบว่าค่าใช้จ่ายทางการทหารมีผลกระทบในเชิงลบทั้งทางด้านการผลิตและด้านการใช้จ่าย โดย**ในด้านการผลิต** ค่าใช้จ่ายทางการทหารทำให้ประเทศไทยมีความเจริญเติบโตลดลงค่อนข้างมาก **สำหรับด้านรายจ่ายนั้น** ค่าใช้จ่ายทางการทหารทำให้การบริโภคของประชาชนลดลง และค่าใช้จ่ายสวัสดิการสังคมของรัฐบาลลดลง

รัฐบาลไทยจึงควรศึกษาว่า ทำอย่างไรจึงจะทำให้ค่าใช้จ่ายทางการทหารมีประโยชน์มากขึ้น โดย**ในด้านการผลิต** รัฐบาลอาจส่งเสริมให้มีการพัฒนาและผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ในชาติมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการจ้างงานและพัฒนาเทคโนโลยีไปในตัว การผลิตอาวุธนั้นเป็นการสร้าง GDP โดยตรง แต่การซื้ออาวุธจากต่างประเทศเป็นเพียงการซื้อของมาใช้ เป็นการสร้างการจ้างงานและสร้าง GDP ให้ต่างประเทศ ทำให้เกิดการขาดดุลการค้าและบริการ สูญเสียเงินตราต่างประเทศ และเป็นหนี้ต่างประเทศมากขึ้นด้วย

การผลิตอาวุธใช้เองนั้น ควรทำในรูปแบบการให้ใบอนุญาต (Licenses) แก่ภาคเอกชนหลายราย เพื่อแข่งขันทำการผลิตอาวุธขายให้แก่กองทัพต่าง ๆ วิธีการนี้จะเป็นการสร้างการจ้างงานและการเพิ่ม GDP โดยตรง ซึ่งอาจทำให้ค่าใช้จ่ายทางการทหารมีผลเชิงบวกในด้านการพัฒนาประเทศในอนาคตได้ เจกเช่น ประเทศอาร์เจนตินา บราซิล จีน อินเดีย เกาหลีใต้ และปากีสถาน ที่ได้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตอาวุธขึ้นเพื่อใช้เองและส่งออกได้แล้ว

ในด้านรายจ่าย ผลของการศึกษาชี้ให้เห็นว่า หากเราเพิ่มค่าใช้จ่ายทางการทหาร จะทำให้ค่าใช้จ่ายการบริโภคของประชาชนและค่าใช้จ่ายสวัสดิการสังคมของรัฐบาลลดลงไปค่อนข้างมาก ประเทศไทยต้องเลือกระหว่างการเพิ่มอาวุธ (Gun) หรือการเพิ่มอาหารและสวัสดิการสังคม (Butter) ให้แก่ประชาชน รัฐบาลจึงต้องใช้ทรัพยากรทางการทหารอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อเพิ่มการบริโภคของประชาชน และเพิ่มการใช้จ่ายสวัสดิการสังคมของรัฐบาลให้แก่ประชาชน

ภาคผนวก

แสดงผลของการประมาณค่าทางเศรษฐมิติ

1) $\text{Log}(Y) = \text{Log}(A) + \alpha \text{Log}(K) + \beta \text{Log}(L) + \delta \text{Log}(M_{-1})$ Run แบบ GMM

Dependent Variable: LOG(Y)

Method: Generalized Method of Moments

Date: 10/29/10 Time: 08:19

Sample (adjusted): 1981 2009

Included observations: 29 after adjustments

Kernel: Bartlett, Bandwidth: Fixed (3), No prewhitening

Simultaneous weighting matrix & coefficient iteration

Convergence achieved after: 1 weight matrix, 2 total coef iterations

Instrument list: LOG(K(-2)) LOG(L(-2)) LOG(M(-2))

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	5.534905	1.413393	3.916041	0.0006
LOG(K)	0.461062	0.094483	4.879830	0.0001
LOG(L)	1.420794	0.299557	4.742978	0.0001
LOG(M(-1))	-0.278212	0.119348	-2.331097	0.0281
R-squared	0.977704	Mean dependent var		14.66119
Adjusted R-squared	0.975029	S.D. dependent var		0.484417
S.E. of regression	0.076549	Sum squared resid		0.146493
Durbin-Watson stat	1.302656	J-statistic		3.43E-26

(2) $\text{Log}(C) = \text{Log}(B) + \alpha \text{Log}(Y) + \beta \text{Log}(M) + \delta \text{Log}(C_{-1})$ Run แบบ GMM

Dependent Variable: LOG(C)

Method: Generalized Method of Moments

Date: 10/04/10 Time: 21:16

Sample (adjusted): 1981 2009

Included observations: 29 after adjustments

Kernel: Bartlett, Bandwidth: Fixed (3), No prewhitening

Simultaneous weighting matrix & coefficient iteration

Convergence achieved after: 2 weight matrices, 3 total coef iterations

Instrument list: LOG(C(-2)) LOG(Y(-1)) LOG(M(-1))

Lagged dependent variable & regressors added to instrument list

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	1.689524	0.410854	4.112222	0.0004
LOG(C(-1))	0.418181	0.069043	6.056781	0.0000
LOG(Y)	0.512850	0.060137	8.527986	0.0000
LOG(M)	-0.083249	0.037418	-2.224856	0.0357
AR(1)	0.006603	0.012252	0.538902	0.5949
R-squared	0.998060	Mean dependent var		14.24319
Adjusted R-squared	0.997737	S.D. dependent var		0.419727
S.E. of regression	0.019968	Sum squared resid		0.009569
Durbin-Watson stat	1.440157	J-statistic		9.27E-12
Inverted AR Roots	.01			

$$(3) \text{ Log (SW) = Log (C) + } \alpha \text{ Log (Y) + } \beta \text{ Log (M) + } \delta \text{ Log (SW}_{-1})$$

Run 0000 GMM

Dependent Variable: LOG(SW)

Method: Generalized Method of Moments

Date: 10/04/10 Time: 21:29

Sample (adjusted): 1981 2009

Included observations: 29 after adjustments

Kernel: Bartlett, Bandwidth: Fixed (3), No prewhitening

Simultaneous weighting matrix & coefficient iteration

Convergence achieved after: 7 weight matrices, 8 total coef iterations

Instrument list: LOG(SW(-2)) LOG(Y(-1)) LOG(M(-1))

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-1.318724	0.563141	-2.341730	0.0275
LOG(SW(-1))	0.695792	0.072187	9.638760	0.0000
LOG(Y)	0.385067	0.105293	3.657104	0.0012
LOG(M)	-0.060737	0.032195	-1.886518	0.0709
R-squared	0.992265	Mean dependent var		11.86705
Adjusted R-squared	0.991337	S.D. dependent var		0.664349
S.E. of regression	0.061833	Sum squared resid		0.095584
Durbin-Watson stat	1.693249	J-statistic		0.011741

บรรณานุกรม

- สุชาติ ธาดาธำรงเวช. (๒๕๕๒). **วิสัยทัศน์การบริหารระบบเศรษฐกิจประเทศไทย ๒๐๒๐**. รายงานวิจัย คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สุชาติ ธาดาธำรงเวช. (๒๕๕๒) “เส้นนโยบายการคลัง (IS) นโยบายการเงิน (LM) นโยบายการเงินระหว่างประเทศ (BP) และเส้นอุปสงค์ของไทย” **จุลสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ มิถุนายน - สิงหาคม ๒๕๕๒**
- สุชาติ ธาดาธำรงเวช. (๒๕๕๐). **ทฤษฎีหลักว่าด้วยการบริหารนโยบายเศรษฐกิจ กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มิ่งมิตร พิมพ์ครั้งที่ ๓.**
- สุชาติ ธาดาธำรงเวช. (๒๕๕๓). **ปรัชญาการบริหารระบบเศรษฐกิจ กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มิ่งมิตร พิมพ์ครั้งที่ ๒.**
- สมชาย วิรุฬหผล. (๒๕๔๑) **การใช้จ่ายในการป้องกันประเทศ ความเจริญเติบโตและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ** เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **รายงานยุทธศาสตร์การจัดสวัสดิการทางสังคมอย่างยั่งยืน (สิงหาคม ๒๕๕๓)**
- สำนักงานประมาณ. (๒๕๒๒-๒๕๕๒). **เอกสารงบประมาณรายจ่ายประจำปี กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญ (๑๙๘๘) จำกัด**
- พ.อ. อรรถนพ ลาภชุ่มศรี. (๒๕๕๓). **การใช้จ่ายทางการทหารและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย. คุษณินพนธ์ปริญาปรัญญาคุษณินบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์). กรุงเทพฯ. โครงการปรัญญาคุษณินบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.**
- Benoit, Emil. (1973). **Defense and Economic Growth in Developing Countries**. Lexington: Lexington Books
- Benoit, Emil. (1982). **Defense Spending and Economic Development and Cultural Change**.
- Bloomberg, S. Brock. (1996). “Growth, Political Instability and the Defense Burden” **Economica**, vol. 63 (252)
- Dunne, Paul, Eftychia Nikoladou and Ron Smith. (2002). “Military Spending, Investment

and Economic Growth in Small Industrialising Economies,” **South African Journal of Economics**, vol. 70 : 5. June

Heckelman, Jac C. and Michael D. Stroup. (2001). “Size of the Military Sector and Economic Growth : A Panel Data Analysis of Africa and Latin America,” **Journal of Applied Economics**, 4 (2): 335-336.

Khan, Habibullah & Yim Yap Wei. (2000). “Defense Spending and Economic Growth : Evidence from ASEAN Using Cointegration and Causality Tests,” **Singapore Economic Review**, vol. 45 (2).

Keynes, John M. (1936). **The General Theory of Employment, Interest and Money**. New York : Harcourt, Brace and Company.

Landau, Daniel. (1994). “The Impact of Military Expenditures on Economic Growth in the Less Developed Countries,” **Defense and Peace Economics**, vol. 5 (3)

บทนำ

เจรจาไกล่เกลี่ย ไม่เกลี้ยกล่อม

ชลัท ประเทืองรัตน*

ในชีวิตประจำวันพวกเราใช้การเจรจาไกล่เกลี่ย (negotiation) อยู่ตลอดเวลา การเจรจาไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะการเจรจาที่เป็นทางการ เช่น การเจรจาระหว่างประเทศ การเจรจาธุรกิจ การเจรจากรณีความเห็นต่างทางการเมือง (การเมืองเรื่องสีเสื้อ) ที่เราอาจจะรู้สึกว่ามีความไกลตัวจากเราเท่านั้น แต่ที่จริงการเจรจาเกิดขึ้นกับเราเสมอ เช่น การเจรจากับเพื่อนว่าจะไปกินข้าวที่ร้านไหน เล่นกีฬากันวันไหน การเจรจากับครอบครัวเรื่องสถานที่เที่ยวในวันหยุด การเจรจาแบ่งหน้าที่กันทำงานในครอบครัว การเจรจาว่าจะไปรับแฟน หรือจะไปประชุม เจรจากับภรรยาว่าจะดูทีวีช่องไหน การเจรจาขอขึ้นเงินเดือนกับนายจ้าง การเจรจาราคาซื้อขายสินค้า และตัวอย่างอื่น ๆ อีกมากมายที่ไม่ได้กล่าวมา ณ ที่นี้ การเจรจาไกล่เกลี่ยแบบไหนที่เราใช้เป็นประจำและควรจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เจรจาแบบมุ่งเน้นเอาแพ้-ชนะ หรือแบบมุ่งเน้นความร่วมมือที่มุ่งจะทำให้ชนะ-ชนะกันทั้งคู่ โดยทั่วไปเรามักจะเจรจากันแบบมุ่งเน้นเอาแพ้ เอาชนะ เพราะเราเชื่อว่าถ้าคนอื่นได้มากกว่า เราจะได้น้อยกว่า เราจึงไม่ยอมเสียเปรียบเป็นผู้ที่ได้รับส่วนแบ่งน้อยกว่า แต่การเจรจาแบบมุ่งแพ้ชนะไม่สามารถทำให้การจัดการความขัดแย้งได้รับการแก้ไข และเป็นการสร้างศัตรูมากกว่าสร้างมิตร แล้วเราจะใช้การเจรจาไกล่เกลี่ยอย่างไรเพื่อนำไปสู่การผูกมิตรได้ใจคน ไม่สร้างความเคียดแค้นกันอีกต่อไป

* นักวิชาการ สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า

เนื้อหา

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอและทำความเข้าใจแนวคิด หลักการ ขั้นตอนและกลวิธีในการเจรจาไกล่เกลี่ย ๒ แนวทาง ที่มักใช้ในการเจรจาไกล่เกลี่ย คือ การเจรจาไกล่เกลี่ยแบบแบ่งสันปันส่วน (distributive negotiation) และการเจรจาไกล่เกลี่ยแบบบูรณาการ (integrative negotiation) การเจรจาไกล่เกลี่ยแนวทางแรกเป็นการเจรจาที่มุ่งเน้นเอาชนะอีกฝ่าย เจรจาเพื่อให้ตนเองได้เปรียบ ได้มากที่สุด โดยเชื่อว่าถ้าเราได้มาก อีกฝ่ายหนึ่งจะได้น้อย แต่ถ้าเราได้น้อยอีกฝ่ายจะได้มาก การเจรจาไกล่เกลี่ยแนวทางที่สอง เป็นการเน้นที่ความร่วมมือ ไม่ได้คิดว่าทรัพยากรมีจำกัด ไม่ได้คิดว่าถ้าเราได้มาก อีกฝ่ายจะได้น้อย แต่ทั้งสองฝ่ายสามารถชนะ - ชนะทั้งคู่ โดยค้นหาความต้องการที่แท้จริงของแต่ละฝ่าย และแสวงหาความต้องการร่วมกันที่สอดคล้องกัน นำไปสู่ความพึงพอใจร่วมกัน

๑. การเจรจาไกล่เกลี่ยแบบแบ่งสันปันส่วน (Distributive Negotiation)

เบอร์นาร์ด เมเยอร์ แห่ง CDR Associates of Boulder, Colorado กล่าวถึงการเจรจาไกล่เกลี่ยแบบแบ่งสันปันส่วนว่าเป็นการเจรจาในลักษณะที่ต้องการให้ตนเองได้ผลประโยชน์มากที่สุด โดยไม่คิดว่าจำเป็นต้องมีการเจรจากันอีกต่อไปในอนาคต ดังนั้นจึงพยายามทำให้ตนเองได้มาก ๆ และทำให้อีกฝ่ายเสียประโยชน์ (เมเยอร์, ๒๕๕๓)

Roy j. Lewicki ผู้เชี่ยวชาญด้านการเจรจาไกล่เกลี่ยจากมหาวิทยาลัยโอไฮโอ ได้อธิบายถึงแนวคิด และกลวิธีของการเจรจาแบบแบ่งสันปันส่วนไว้ โดยมีรายละเอียดตามเนื้อหาที่จะได้กล่าวต่อไป

๑.๑ แนวคิดการเจรจาไกล่เกลี่ยแบบแบ่งสันปันส่วน

เป้าหมายของคู่กรณีมักจะขัดแย้งกับเป้าหมายของอีกฝ่าย เนื่องจากทรัพยากรมีจำกัด แต่ทั้งสองฝ่ายต่างก็ต้องการให้ตนเองได้ทรัพยากรมากที่สุด คู่กรณีจึงจะใช้กลวิธีเพื่อให้ได้เปรียบ เช่น ปิดบังข้อมูลสำคัญของตนเองไว้ แต่จะให้ข้อมูลบางส่วนเพื่อให้ตนเองได้เปรียบจากการเจรจา กลวิธีนี้จะมีประโยชน์เมื่อผู้เจรจาต้องการให้ได้รับสิ่งที่ตนเองต้องการมากที่สุด โดยไม่สนใจในเรื่องการสานความสัมพันธ์ระยะยาวต่อไป ข้อเสียคือจะเน้นแต่ความแตกต่าง ไม่สนใจสิ่งที่เห็นตรงกัน การเจรจาแบบนี้แต่ละฝ่ายจะแสวงหาแต่ประโยชน์ของตนเอง ปกปิดข้อมูลสำคัญ ใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อบรรลุ

เป้าหมาย ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความขัดแย้ง และความเป็นปฏิปักษ์ แต่การเจรจาไม่ใช่การต่อสู้ ดังนั้นการเจรจาจะต้องทำให้คู่กรณีรู้สึกว่าได้เป็นสิ่งที่ตนเองพึงพอใจมากที่สุด

แม้ว่าการเจรจาแบบแบ่งสันปันส่วนจะถูกมองว่าเป็นการเน้นได้แก่เป็นการช่วงชิงเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนเองต้องการ มีความล้าสมัย แต่ก็มีความจำเป็นที่เราต้องทำความเข้าใจ เนื่องจากสถานการณ์ที่เราเจอในชีวิตประจำวันมักจะเป็นแบบดังกล่าว และคนส่วนมากก็ใช้วิธีการเจรจาแบบมุ่งเอาแพ้ชนะในการเจรจา เราจึงต้องรู้ว่าจะจัดการและรับมืออย่างไร

คำที่สำคัญที่ควรจะต้องรู้คือ ในการเจรจาแบบแบ่งสันปันส่วน คือ

- จุดปฏิเสธ (resistance point) เป็นจุดที่รับไม่ได้ เช่น ราคาที่ไม่สามารถรับได้
- จุดเป้าหมาย (target point) เป็นจุดหรือราคาที่รับได้
- ขอบเขตของการต่อรอง (bargaining range) เป็นช่องว่างระหว่าง

จุดปฏิเสธของคู่กรณี

ในกรณีที่ยังมีช่องว่างของการเจรจาต่อรองอยู่ คู่กรณีจะต้องตัดสินใจว่าจะยุติการเจรจาหรือจะปรับเปลี่ยนจุดปฏิเสธของแต่ละฝ่ายเพื่อนำมาสู่ข้อตกลง

- ทางเลือก (alternatives) เป็นทางเลือกอื่นของคู่เจรจา เป็นอำนาจต่อรองที่จะไม่เจรจาต่อไปเนื่องจากมีทางเลือกอื่น เช่น มีความสามารถที่จะรอคอยได้ หรือสามารถแสวงหาสินค้าจากผู้ขายรายอื่น เป็นต้น

การบรรลุข้อตกลงร่วมกันได้คู่กรณีจะต้องเชื่อว่าจุดที่ตกลงกันได้นั้นเป็นสิ่งที่ดีที่สุด แม้ว่าจะไม่ได้ทั้งหมดตามที่ตนเองต้องการ ถ้าคู่กรณีไม่เชื่อว่าข้อตกลงที่ได้นั้นดีที่สุดสำหรับตนแล้ว อาจจะไม่ทำตามข้อตกลง หรือหาทางแก้ไขข้อตกลง แม้กระทั่งใช้วิธีการต่าง ๆ ทำให้อีกฝ่ายต้องประสบความยากลำบาก

๑.๒ กลวิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยแบบแบ่งสันปันส่วน

๑.๒.๑ การค้นหาจุดปฏิเสธของคู่กรณี (Discovering the Other Party's Resistance Point)

การเจรจาแบบนี้ จะเน้นให้บรรลุในสิ่งที่ตนเองต้องการมากที่สุด ยกตัวอย่างเช่น ผู้ซื้อบ้านอาจใช้วิธีเสนอราคาไปยังผู้ขายบ้านด้วยราคาที่ยังไม่สามารถ

รับได้ และพยายามทำให้ผู้ขายบ้านยอมเปลี่ยนแปลงจุดปฏิเสธ ทำให้ผู้ขายบ้านยอมเปลี่ยนแปลงจุดหรือราคาที่รับไม่ได้ ให้หันมายอมรับราคาที่ผู้ซื้อเสนอ โดยผู้ซื้ออาจบอกว่าราคาบ้านสูงเกินไป ยิ่งถ้าเรารู้หรือสามารถสืบรู้จุดปฏิเสธของคู่กรณี รู้ข้อมูลคู่กรณีได้มากเท่าใด ยิ่งทำให้เราบรรลุตามเป้าหมายของเราได้มากขึ้น และในทางกลับกันเราก็ต้องไม่ให้คู่กรณีรู้ข้อมูลของเราว่า จุดปฏิเสธของเราคืออะไร **จุดปฏิเสธเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด** และแต่ละฝ่ายจะต้องปกปิดเอาไว้ จนกว่าจะถึงที่สุด จุดปฏิเสธของแต่ละคนจะต่างกัน แต่ถ้าเจรจากันได้ก็จะหาจุดร่วมกันที่ลงตัว เป้าหมายที่ต้องไปให้ถึงคือเข้าไปให้ใกล้ที่สุดกับจุดปฏิเสธของคู่กรณี ด้วยการหาข้อมูลและการพูดคุยกัน

ตัวอย่างการเจรจาซื้อขายบ้าน

จุดปฏิเสธของ ผู้ขาย ก)	ราคาเริ่มต้น ของผู้ซื้อ ข)	เป้าหมาย ของผู้ซื้อ ข)	เป้าหมาย ของผู้ขาย ก)	ราคาที่ ผู้ขายเรียก ก)	จุดปฏิเสธ ของผู้ซื้อ ข)
๑๓๐,๐๐๐ บาท	๑๓๓,๐๐๐ บาท	๑๓๕,๐๐๐ บาท	๑๔๐,๐๐๐ บาท	๑๔๕,๐๐๐ บาท	๑๕๐,๐๐๐ บาท

ผู้ซื้อ ข) เริ่มเสนอราคาซื้อบ้านที่ ๑๓๓,๐๐๐ บาท ซึ่งเป็นราคาที่เปิดเผยออกมาให้ผู้ขายได้รับรู้ แต่ผู้ขาย ก) จะไม่รู้จุดปฏิเสธของผู้ซื้อ ข) ว่าเป็น ๑๕๐,๐๐๐ บาท ราคาที่ผู้ขาย ก) เรียก คือ ขายบ้านที่ราคา ๑๔๕,๐๐๐ บาท แต่ผู้ซื้อ ข) จะไม่รู้จุดปฏิเสธของผู้ขาย ก) ว่าเป็น ๑๓๐,๐๐๐ บาท จะเห็นได้ว่ามีช่องว่างระหว่างจุดปฏิเสธของผู้ขาย ก) และผู้ซื้อ ข)

๑.๒.๒ การประเมินมูลค่าและต้นทุนของการยุติการเจรจา

(Assess Outcome Value and the Costs of Termination)

ในขั้นแรก ๆ ของการเจรจาจำเป็นต้องทำการค้นหาจุดปฏิเสธของคู่เจรจา ซึ่งทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ทางอ้อม (Indirect Assessment) พิจารณาว่าคู่เจรจาใช้ข้อมูลอะไรในการกำหนดจุดปฏิเสธ เช่น ผู้ซื้ออาจจะพิจารณาจำนวนรถใหม่หลาย ๆ คันที่จะออกสู่ตลาด หรือโรงงานจะยินดีทำตามข้อเสนอของสหภาพขึ้นอยู่กับจำนวนของคนเข้าร่วม เป็นต้น

ทางตรง (Direct Assessment) คู่เจรจาอาจจะเปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาถ้าต้องการที่จะนำไปสู่ข้อตกลงอย่างรวดเร็ว และก็คาดหวังว่าคู่เจรจาจะยอมรับข้อเสนอเช่นกัน แต่หลายครั้งที่คู่เจรจาก็ไม่ได้เปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา บางครั้งผู้ขายก็เลี้ยงหลอผู้ซื้อที่ดินเพื่อหวังให้ผู้ซื้อที่ดินคลายข้อมูลสำคัญออกมา

๑.๒.๓ การทำให้ผู้อื่นเข้าใจเราตามที่เรายากจะให้ เป็น (Manage the Other Party's Impression)

การคัดกรอง (Screening Activities) วิธีที่ง่ายที่สุดในการคัดกรองแต่สิ่งที่เราต้องการให้อีกฝ่ายรับรู้ คือพูดและทำให้น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ความเงียบมีค่าดังทองคำ ควรใช้คำถามมาก ๆ อีกวิธีคือการส่งผู้แทนไปรับฟังข้อมูล แต่ไม่สามารถเสนอข้อมูลอะไรได้ และไม่สามารถตัดสินใจได้ เช่น สามีจะมาซื้อรถแต่ยังไม่พอใจราคาจริง จึงอ้างว่าต้องกลับไปปรึกษากับภรรยา ก่อนการตัดสินใจ รวมถึงวิธีการส่งผู้แทนไปฟังข้อมูลทำให้สามารถรับรู้ถึงข้อมูลของฝ่ายตรงข้าม ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่ถูกบอกมาตรง ๆ หรือข้อมูลทางอ้อม

คู่เจรจาอาจจะใช้วิธีการเลือกเปิดเผยแต่ข้อเท็จจริงที่จะมาสนับสนุน และเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายตน อันจะนำมาสู่ทางเลือกใหม่ ๆ ได้มากกว่าเฉพาะข้อมูลที่มีอยู่ หรือใช้วิธีการพูดให้เห็นถึงต้นทุนหรือความเสี่ยงถ้าข้อเสนอของอีกฝ่ายถูกนำไปปฏิบัติ โดยเฉพาะถ้าใช้ข้อมูลที่มีความเป็นกลางและน่าเชื่อถือ

๑.๒.๔ การขยายมุมมองของผู้อื่น (Modify the Other Party's Perception)

การชี้ให้เห็นต้นทุนจากความล่าช้าหรือการปฏิเสธการตกลง เราสามารถใช้ประโยชน์จากคู่เจรจาที่มีเส้นตาย (deadlines) เรื่องเวลา สังเกตได้ว่าการตกลงกันได้จำนวนมากเนื่องจากเส้นตายใกล้เข้ามา การให้เส้นตายจะมีพลังมากถ้าตัวเราเองไม่ได้ถูกกดดันด้วยเงื่อนไขเวลา

วิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการทำให้เกิดต้นทุนต่อคู่เจรจา ๑) การทำให้แตกแยก (Disruptive Action) เช่น ผู้ซื้อรถไม่พอใจราคาที่ซื้อไป จึงพนสิรถตัวเองใส่ที่บริษัทลงไปให้เสียหาย และขับรถไปรอบ ๆ เมืองเพื่อทำให้บริษัทได้ขาย หรือการไม่ซื้อสินค้า (Boycott) รวมถึงการล๊อคคู่เจรจาไว้ในห้องจนกว่าจะยอมตกลงด้วย เหล่านี้เป็นการเพิ่ม

ต้นทุนให้กับคู่เจรจาที่ไม่ยอมตกลงด้วย และเพื่อให้คู่เจรจากลับมาสู่โต๊ะเจรจา วิธีการเหล่านี้ อาจได้ผล แต่ก็สร้างความโกรธและขยายตัวของความขัดแย้ง ๒) เป็นพันธมิตรกับคนนอก (Alliance with Outsiders) ดึงบุคคลภายนอกที่มีอำนาจเข้ามาในกระบวนการ ๓) ใช้เวลา กดดัน (Schedule Manipulation) เช่น การเดินทางไปต่างประเทศ แล้วต้องเจรจาทันที โดยไม่ได้พัก หรือการเจรจาในช่วงที่เหลือเวลาตัดสินใจอีกไม่กี่นาทีทำให้ไม่มีเวลาตัดสินใจ หรือการเจรจาระหว่างบริษัทขายรถกับผู้ซื้อในวันเสาร์ตอนเย็นแทนที่จะพูดคุยกันในวันจันทร์เช้า

๑.๒.๕ จุดยืนระหว่างการเจรจา (Positions Taken During Negotiation)

ในช่วงเริ่มต้นของการเจรจาแต่ละฝ่ายจะมีจุดยืนของตนเอง แต่ก็จะสามารถปรับเปลี่ยนจุดยืนของตนเองได้ ขึ้นอยู่กับข้อมูล และการประเมินผลลัพธ์ที่คิดว่าคุ้มค่ากับตนเอง สำหรับท่าทีในการเปิดการเจรจา อาจจะใช้ทั้งท่าทีที่เป็นมิตร และ แข็งกร้าวเพื่อให้คู่เจรจาลบสนและตีความไม่ออก เมื่อมีการยื่นข้อเสนอ ข้อเสนอที่ได้ รับมาอาจจะยังไม่ถูกเสนอกลับทันที โดยปกติแล้วเมื่อมีข้อเสนอมา ก็จะมีคำถามตามมาว่า จะดำเนินการอย่างไร ให้ชะลอไว้ก่อน ยืนยันจุดยืนเดิม หรือจะยอมรับข้อเสนอ ถ้ายอมรับ จะยอมรับแค่ไหน ถ้าไม่มีการยอมให้ (Concessions) การเจรจาก็จะไม่ประสบความสำเร็จ นักเจรจาที่ดีจะไม่เสนอข้อเสนอที่ใกล้กับจุดปฏิเสธของตนเอง แต่ให้เสนอเพื่อไว้ให้ มากกว่า และมีข้อมูลวิจัยยืนยันว่าผู้เจรจายอมรับข้อเสนอจากคู่กรณี แล้วนำมา พิจารณา มากกว่าจะยึดตามเป้าหมายของตนเอง (Target Point) สำหรับข้อเสนอสุดท้าย (Final Offer) นักเจรจาต้องย้ำว่าข้อเสนอที่ให้นั้นคือข้อเสนอสุดท้ายแล้ว “นี่คือทั้งหมดที่ ฉันจะให้ได้แล้ว” แต่คู่เจรจาอาจจะไม่คิดว่าที่เราเสนอไปคือข้อเสนอสุดท้ายแล้ว คือยัง สามารถปรับเปลี่ยนได้อีก ถ้าไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้เลย อาจทำให้คู่เจรจารู้สึกไม่ดีต่อการเจรจา ข้อเสนอสุดท้ายต้องมีความเหมาะสม แต่ก็ต้องไม่เป็นช่วงกว้างมากเกินไปจนทำให้ คู่เจรจาเกิดความสงสัยว่าจะสามารถปรับเปลี่ยนข้อเสนอได้อีกมาก ผู้เจรจาอาจจะพูดกับ คู่เจรจาเพื่อย้ำให้เห็นว่าเป็นข้อเสนอสุดท้ายแล้ว เช่น บอกว่าจะนำข้อเสนอไปบอกกับ เจ้านายซึ่งเป็นข้อเสนอพิเศษเฉพาะสำหรับคุณ

๑.๒.๖ ข้อผูกมัดหรือข้อตกลง (Commitment)

ข้อผูกมัด เช่น ตัวแทนนักกีฬาต่อรองกับผู้จัดการทีมฟุตบอลว่า ถ้าเราไม่ได้รับเงินเดือนที่ต้องการ ผู้เล่นจะไม่เล่นให้กับทีมในปีหน้า เป็นการยื่นข้อผูกมัด ซึ่งทำให้คู่กรณีมีทางเลือกน้อยลง บางครั้งข้อผูกมัดทำให้คู่เจรจารู้สึกว่าถูกคุกคาม แต่อีกด้านหนึ่งก็เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายและนำไปสู่ข้อตกลง ถ้าคู่เจรจายอมรับในข้อเสนออันกลวิธีที่ใช้ในการยื่นข้อผูกมัด เพื่อทำให้ได้เปรียบทำให้คู่เจรจาไม่มีทางเลือกมากนัก แต่อีกด้านหนึ่งก็ทำให้เราไม่สามารถปรับเปลี่ยนข้อเรียกร้องได้อีก เราจึงต้องมีแผนสำรองไว้ซึ่งเป็นความลับ เช่น ตัวแทนนักกีฬาวางแผนจะเกษียณก่อนกำหนด หลังจากได้ยื่นข้อผูกมัดไป ถ้าข้อเสนอไม่ได้รับการสนองก็จะสามารถยกเลิกสิ่งที่เสนอได้เนื่องจากเกษียณอายุไปแล้ว

ประเด็นการสร้างข้อผูกมัด ข้อผูกมัดควรจะต้องเฉพาะเจาะจง มีผลที่ชัดเจน ตัวอย่างประโยคที่ไม่มีพลัง เช่น “พวกเราจะต้องได้รับส่วนลดมาก ๆ ไม่อย่างนั้นจะเกิดปัญหา” ประโยคที่ผู้ซื้อใช้ได้อย่างมีพลังกว่าคือ “พวกเราจะต้องได้รับส่วนลด ๑๐ เปอร์เซ็นต์ในสัญญาฉบับต่อไป หรือพวกเราจะลงนามกับซัพพลายเออร์ใหม่เดือนหน้า” คือชัดเจนว่าจำนวนเท่าใด และผลจะเป็นอย่างไรถ้าไม่ได้รับส่วนลด

มีหลากหลายวิธีในการสร้างข้อผูกมัด เช่น ทำให้คนรับรู้กันเป็นจำนวนมาก ยกตัวอย่าง ตัวแทนนักกีฬาพยายามทำให้เป็นข่าวรับรู้ต่อสาธารณะ โดยย้ำว่าต้องการอะไร และถ้าไม่ได้อย่างที่ต้องการจะเกิดอะไรขึ้น รวมถึงการแสวงหาพันธมิตร เช่น แรงงานก็จะหาเครือข่ายแรงงาน และการใช้การข่มขู่ เช่น ถ้าการเจรจาไม่คืบหน้า จะไม่กลับไปสู่โต๊ะเจรจา แต่การใช้แนวทางนี้จะส่งผลให้เกิดความร่วมมือน้อยระหว่างคู่เจรจา สำหรับประเด็นการป้องกันคู่เจรจาผูกมัดแบบก่อนกำหนดหรือเมื่อยังไม่ถึงเวลา ทำได้โดยถ่วงละเลยมไม่ได้ยื่น หรือแม้กระทั่งทำเป็นเรื่องเล่น เช่น พูดว่าคุณไม่ได้หมายความว่าอย่างนั้นจริง ๆ ใหม้ใหม่ ในประเด็นการหาวิธีทบทวนจุดยืนที่ได้ผูกมัด ต้องไม่ทำให้คู่เจรจาไม่เสียหน้า อาจจะพูดว่าขอกลับไปทบทวนสิ่งที่ตนเองได้เสนอไป รวมถึงการละเลย ไม่ตอบสนองสิ่งที่คู่เจรจาได้เสนอไป โดยไม่พูดถึงมันอีก หรือการเสนอสิ่งใหม่ให้เป็นการทั่วไป เช่น คู่เจรจาเสนอว่าต้องการได้รับส่วนลด ๑๐ เปอร์เซ็นต์ อีกฝ่ายหนึ่งก็เปลี่ยนคำพูดเป็นว่าส่วนลดเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องได้รับการลดราคา

๑.๒.๗ การปิดการเจรจา (Closing the Deal) มีกลวิธีมากมายที่ใช้ในการปิดการเจรจา ดังนี้

๑. เสนอแนะทางเลือก โดยไม่ได้เสนอเพียงวิธีเดียว แต่มีทางเลือกต่าง ๆ สอง สามทางเลือกหรือมากกว่านั้น โดยเฉพาะเมื่อไม่สามารถตัดสินใจเลือกได้

๒. ทักท้วงว่าปิดการเจรจา (Assume the close) เซลล์ขายของใช้วิธีการนี้บ่อย ๆ ภายหลังจากที่ได้รับทราบถึงความต้องการและจุดยืนของผู้ซื้อ เซลล์ก็จะถามซื้อ ที่อยู่ ก่อนที่จะไปสู่ประเด็นราคา รุ่น โดยที่ไม่ได้ถามผู้ซื้อว่าต้องการซื้อหรือไม่ รวากับว่าผู้ซื้อตอบตกลงว่าจะซื้อแล้ว

๓. แบ่งครึ่ง (Split the differences) แบ่งครึ่งหรือหารสอง มักจะใช้กันบ่อย ๆ เช่น เราได้พูดคุยกันมาพอสมควรแล้ว และข้อเสนอมีความใกล้เคียงกันมาก จึงเสนอแบ่งครึ่งหรือหารสอง กรณีแบ่งครึ่งจะเป็นประโยชน์มากถ้าเริ่มต้นการเจรจาที่เป็นธรรมกับทั้งสองฝ่าย แต่ถ้าอีกฝ่ายเริ่มต้นเจรจาที่ข้อเสนอสุดโต่ง (extreme) ก็จะเป็นเทคนิคแบบ hardball ดังจะได้กล่าวต่อไป

๔. ข้อเสนอแบบทันทีทันใด (Exploding offers) จะมีเส้นตายที่ด่วน ๆ ให้คู่เจรจาต้องตัดสินใจทันทีทันใด เช่น บริษัทยื่นข้อเสนอเงินเดือนให้ผู้มาสมัครงานตัดสินใจภายใน ๒๔ ชั่วโมง ทำให้ผู้มาสมัครงานรู้สึกอึดอัด ไม่มีเวลาคิด

๕. น้ำตาลเทียม (Sweeteners) เช่น ฉันจะให้คุณ X ถ้าคุณเห็นด้วยกับข้อตกลง ยกตัวอย่าง ในการซื้อบ้านเจ้าของจะแถมผ้าปูโต๊ะ โคมไฟให้ ถ้าทำข้อตกลงซื้อขายกัน

๑.๒.๘ วิธีแข่งกระด้าง (Hardball Tactics)

กลวิธีนี้ใช้เพื่อจัดการกับคู่เจรจาที่ขาดการเตรียมตัวที่ดี แต่ก็ยังสามารถถูกนำมาใช้ตอบโต้เช่นกันเมื่อถูกนำมาใช้ก่อน Lewicki ไม่แนะนำให้ใช้กลวิธีเหล่านี้เป็นอย่างยิ่ง เพราะทำให้เสียชื่อเสียง เสียความสัมพันธ์ นำไปสู่การแก้แค้นกลับ แต่ควรทำความเข้าใจว่ามันทำงานอย่างไร และจะได้ตอบโต้กลับไปได้ถ้าถูกคู่เจรจาใช้กลวิธีนี้ ซึ่งมีวิธีการตอบโต้กลับที่แตกต่างกันไป คือ

- การเพิกเฉย แสร้งไม่ได้ยิน นิ่งเฉยซะ และพูดคุยกันในประเด็นอื่นในเรื่องใหม่

- อภิปรายกระบวนการเจรจา มีวิธีที่จะรับมือ คือเจรจาในกระบวนการเจรจาว่าจะมีกระบวนการอย่างไร เพื่อนำไปสู่การได้รับประโยชน์ร่วมกัน

- การตอบกลับอย่างสมเหตุผล (Respond in kind) เหมาะกับการใช้กับคนที่ทดสอบเรา และเสนอสิ่งที่เกินจริง เช่น การซื้อของผู้ซื้อรู้ราคาสินค้า เมื่อได้รับการเสนอราคาที่สูงเกินจริงมากๆ ก็จะต่อรองราคาลงมาเป็นจำนวนมากเช่นกัน เช่น จากราคา ๙,๐๐๐ ดอลลาร์ มาเหลือ ๒,๐๐๐ ดอลลาร์

- เป็นเพื่อน (Co-Opt the Other Party) พยายามเป็นเพื่อนกับคู่เจรจา เนื่องจากเพื่อนกันจะไม่ใช้กลวิธีแข่งกระด้างใส่กัน

กลวิธีแบบแข่งกระด้างนี้มีวิธีการที่ใช้และจุดอ่อน คือ

- พระเอก/ผู้ร้าย (Good Guy/Bad Guy) เช่น ในวงการตำรวจจะถามผู้ต้องสงสัยด้วยเจ้าหน้าที่ที่บุคลิกแตกต่างกันไป คนหนึ่งนุ่มนวล คนหนึ่งแข่งกระด้าง โดยเริ่มจากให้คนที่บุคลิกแข่งกระด้างเข้ามาคุยด้วยท่าที่แข็งกร้าว แล้วก็แสวงออกจากห้องไปด้วยความฉุนเฉียว ในจังหวะนั้นอีกคนก็จะเข้ามาด้วยบุคลิกนุ่มนวลและทำให้เกิดการทำข้อตกลงกันได้ ก่อนที่คนบุคลิกแข่งกระด้างจะเข้ามา แต่จุดอ่อนก็มีมากคือใช้กันเป็นการทั่วไป จนคนรู้ทัน ว่ากำลังเล่นเกมนี้อยู่

- สูงต่ำเกินจริง (Highball /Lowball) กลวิธีนี้ใช้เสนอสิ่งที่รู้ว่าไม่มีทางเป็นไปได้ คือเสนอให้สูงหรือต่ำกว่าความเป็นจริงมากๆ โดยเชื่อว่าคู่เจรจายอมประเมิณการเสนอของตนเองใหม่ ความเสี่ยงคือคู่เจรจายาคิดว่าไม่มีประโยชน์ เสียเวลามาเจรจา วิธีการรับมือกับวิธีนี้คือไม่ต้องไปต่อรองด้วย ไม่อย่างนั้นอาจจะตกหลุมพราง เป็นเหยื่อและเสียเวลาในการต่อรองกับสิ่งที่ไม่สมเหตุผล คู่เจรจาต้องทำการบ้านให้ดีเพื่อทราบถึงราคาที่สมเหตุผล โดยเมื่อทราบราคาที่แท้จริงจะต้องให้คู่กรณีเสนอราคาใหม่ที่เป็นไปได้ และพูดว่าจะยุติการเจรจาและทำให้เห็นว่าเราไม่พอใจกับกลวิธีที่ใช้

- ปิศาจ (Bogey) คู่เจรจาแสวงทำเป็นว่าประเด็นเล็ก ๆ น้อยนั้นสำคัญมากกับตนเอง ทั้งๆที่จริงแล้วไม่ได้มีความสำคัญกับตนเอง แต่มีความสำคัญต่อคู่เจรจาของเรา เช่น ผู้ขายมีสินค้าในโกดังพร้อมส่งสินค้าให้ลูกค้า แต่แสวงทำเป็นว่าจะเร่งผลิตสินค้าให้โดยด่วนเพื่อขอขึ้นราคา

- แทะเล็ม (Nibble) เป็นการขอในสิ่งที่ไม่ได้ตกลงกันไว้เพิ่มในภายหลัง เช่น หลังจากลองเสื้อสูทหลายตัวแล้ว ก็ขอว่าจะซื้อเสื้อสูทถ้าแถมเนคไทให้ด้วย ในการเจรจาธุรกิจภายหลังจากที่ตกลงกันแล้ว ก็จะขอในสิ่งที่ไม่ได้ตกลงกันไว้ซึ่งเป็นราคาที่เราอาจไม่ได้มากมายนัก แต่ทำให้คู่เจรจารู้สึกหงุดหงิดใจ และหาทางแก้แค้นเอาคืนกลับได้เช่นกันในการเจรจาในอนาคต วิธีการรับมือทำได้โดย ประการแรก ให้ถามว่า คุณต้องการอะไรอีกไหม จนกระทั่งคู่เจรจายืนยันว่าครบทุกประเด็นทั้งหมดแล้ว ประการที่สอง เตรียมประเด็นของเราที่จะขอไว้บ้าง ถ้าเขาขออะไรที่เพิ่มมาที่หลัง เราก็เสนอขอสิ่งที่ไม่ได้ตกลงกลับไปบ้าง

- ลูกไก่ (Chicken) ยกตัวอย่างการขับรถบนหน้าผา ต้องมีฝ่ายหนึ่งหลบให้อีกฝ่าย ผู้ที่ขับรถโดยเป็นฝ่ายหลบให้ จะถูกเรียกว่าเป็นลูกไก่ อีกฝ่ายหนึ่งกลายเป็นฮีโร่ ผู้ใช้กลวิธีนี้จะใช้ทั้งการขู่คู่เจรจา และให้ยอมตามที่เสนอ เช่น ในการเจรจากับแรงงาน บริษัทจะบอกกับผู้แทนสหภาพว่าถ้าไม่ตกลงตามสัญญาจะปิดโรงงานและย้ายไปผลิตที่อื่น บริษัทก็ต้องทำตามทีพูดไว้ ในกรณีถ้าตกลงกันไม่ได้ ไมอย่างนั้นสหภาพก็จะไม่เชื่อถือนอีกต่อไป ในอีกทางหนึ่งสหภาพก็ต้องคิดหนักว่าจะยอมบริษัทไหม เพราะถ้าไม่ยอมบริษัทอาจจะปิดลงจริง ๆ จุดอ่อนคือยากที่จะพิจารณาว่าเป็นเรื่องจริงหรือไม่ที่พูดออกมา จะยอมทำตามคำขู่หรือไม่ ทางแก้จะต้องให้ผู้เชี่ยวชาญมาช่วยประเมินข้อมูลและสถานการณ์

- การขู่ (Intimidation) การทำให้คู่เจรจายอมด้วยการขู่ การแสดงอารมณ์ว่าโกรธ หรือใช้วิธีสร้างความชอบธรรม ด้วยการทำสัญญาที่มีความยาว มีรายละเอียดมาก ๆ ที่ให้อ่านได้ยากหรืออ่านไม่จบ รวมถึงการกล่าวหาว่าอีกฝ่ายหนึ่งผิดหรือโกง ทำให้ต้องแก้ตัวจนไม่มีเวลาคุยกันถึงเนื้อหาการเจรจา ทางแก้วิธีนี้คือ อาจจะพูดไปตรง ๆ ว่าจะมาเจรจาทันทีเท่าที่ที่เคารพซึ่งกันและกัน และหวังว่าต่างฝ่ายต่างให้ความเคารพกัน อีกทางหนึ่งคือ การใช้ทีมเจรจา เป็นทีมจะมาช่วยเราในการประเมินว่าอีกฝ่ายหนึ่งเจรจากับเราอย่างไรและเหมาะสมหรือไม่

- ท่าทีก้าวร้าว (Aggressive Behavior) เช่น คู่เจรจาริบรูกไล่ ด้วยการถามแต่ตอนเริ่มต้นเลยว่าเสนอให้ราคาเท่าไร หรือถามว่าให้คู่กรณีอธิบายที่เสนอมาทีละรายการ คู่เจรจาสามารถตั้งรับด้วยการถามถึงและพูดคุยกันด้วยความต้องการและ

ผลประโยชน์ที่ไม่ใช่การมาใช้วิธีแบบก้าวร้าว รวมถึงการใช้ทีมเจรจาช่วยกันประเมินว่าอีกฝ่ายใช้กลวิธีอย่างไร และการเตรียมการที่ดี การสร้างความเข้าใจในความต้องการและผลประโยชน์ของคู่กรณีทำให้ไปสู่ข้อตกลงได้

- หิมะท่วม (Snow job) ทำให้คู่เจรจารู้สึกว่ามีข้อมูลท่วมท้น แทนที่จะสรุปเอกสารหรือการพูดคุยสั้น ๆ แต่ปล่อยเอกสารนับพัน ๆ หน้า หรือใช้ภาษาที่เป็นภาษาเทคนิคมาก ๆ ที่เข้าใจได้ยากเพื่อให้อีกฝ่ายไม่เข้าใจ ไม่ว่าจะเป็นศัพท์เกี่ยวกับอาชีพ วิศวกร ทนายความ คอมพิวเตอร์ คู่เจรจาอาจจะไม่อยากรถามเพื่อทำให้รู้สึกว่าคุณไม่รู้ก็จะใช้วิธีพยักหน้าเห็นด้วย วิธีการตั้งรับหรือแก้ไขคือ อย่าไปกลัวในการตั้งคำถามจนกว่าจะเข้าใจ หรือพาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนั้น ๆ เข้ามาด้วย รวมถึงการตั้งใจฟังว่าประเด็นขัดแย้งกันเองหรือไม่ ถ้ามีประเด็นขัดแย้งกันเองก็สามารถตั้งคำถามถึงกระบวนการทั้งหมดว่าจะเชื่อถือได้อย่างไร การเตรียมการที่ดีจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญมาก

๒. การเจรจาไกล่เกลี่ยแบบบูรณาการ (Integrative Negotiation)

การเจรจาไกล่เกลี่ยแบบบูรณาการเป็นวิธีที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย นักเจรจาไกล่เกลี่ยจำนวนมากแนะนำให้ใช้วิธีการนี้ในการเจรจา เนื่องจากนำไปสู่การแก้ไขความขัดแย้งได้เป็นอย่างดี ยกตัวอย่างเช่น Roy J. Lewicki, Roger Fisher , William Ury Bruce Patton และ Bernard Mayer

๒.๑ แนวคิดการเจรจาไกล่เกลี่ยแบบบูรณาการ

การเจรจาไกล่เกลี่ยแบบบูรณาการหรือแบบมีหลักการ ไม่จำเป็นต้องนำไปสู่การมีผู้แพ้ ผู้ชนะ แต่ทุกฝ่ายสามารถชนะด้วยกันทั้งคู่ (win-win) การเจรจาไกล่เกลี่ยแบบบูรณาการเป็นการสร้างความร่วมมือ การร่วมกันแก้ไขปัญหา การเจรจาดังกล่าวถ้าฝ่ายหนึ่งบรรลุเป้าหมาย ไม่ได้หมายความว่าอีกฝ่ายต้องเป็นฝ่ายเสียประโยชน์ การเจรจาไกล่เกลี่ยแบบนี้จะเน้นที่แลกเปลี่ยนข้อมูล มีการสร้างให้เกิดความไว้วางใจกัน มีความเต็มใจในการเปิดเผยวัตถุประสงค์ของแต่ละฝ่าย รับฟังซึ่งกันและกัน และเข้าใจความห่วงกังวลของแต่ละฝ่าย การทำความเข้าใจความต้องการและวัตถุประสงค์ของอีกฝ่าย จะทำให้เข้าใจว่าอะไรคือเป้าหมายหลัก อะไรคือเป้าหมายรอง นอกจากนี้ เน้นการค้นหาคำตอบและจำกัดจุดที่แตกต่างให้น้อยลง การหาจุดร่วมกันให้ได้เป็นสิ่งจำเป็น เช่น บางแผนกในบริษัทอาจ

ไม่พอใจถ้าถูกตบประมาณ แต่จะไม่ทักท้วงถ้าทุกแผนถูกตบประมาณเช่นกันเพื่อผลประโยชน์ขององค์กร อนึ่ง การค้นหาทางเลือกที่ตอบสนองเป้าหมายทั้งสองฝ่ายเป็นสิ่งจำเป็น ถ้าเป็นการเจรจาแบบแบ่งส่วนปันส่วนจะห่วยแต่เป้าหมายของตนเอง แต่การเจรจาแบบบูรณาการจะคำนึงถึงการค้นหาความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย

หลักการของกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยแบบมีหลักการ (Principle Negotiation)

กระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยแบบมีหลักการ เป็นการช่วยรักษาสัมพันธภาพของคู่กรณี เน้นตัดสินใจปัญหาโดยยึดจุดสนใจร่วมกันอันจะเป็นประโยชน์ต่อคู่กรณีมากที่สุด หลักการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง ซึ่งโรเจอร์ ฟิชเชอร์ และวิลเลียม ยูริ แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ระบุไว้ มีดังต่อไปนี้ (วิลเลียม ยูริ อ้างถึงในวันชัย วัฒนศัพท์, ๒๕๕๐)

๑. กระบวนการนี้การพิจารณาตัดสินใจทางออกของข้อขัดแย้งเกิดโดยคู่กรณีหรือคู่ขัดแย้งช่วยกันพิจารณาหาทางออกร่วมกัน *คนกลางไม่มีหน้าที่หรือไม่มีอำนาจไปตัดสิน* บทบาทของคนกลางจึงมีความแตกต่างจากผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่ชี้ขาดในกระบวนการยุติธรรม

๒. กระบวนการในการเจรจาจะใช้วิธีหรือกระบวนการใช้การเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Process) โดยไม่ใช้จุดยืน (Position) แต่จะใช้การเจรจาโดยใช้ความต้องการหรือความสนใจร่วมกันเป็นพื้นฐานในการเจรจา (Interest-Based Negotiation) เช่น ให้สร้างหรือไม่ให้สร้างโรงไฟฟ้า ในงานวิจัยนี้จะยกตัวอย่างเช่น ไม่ใช้การเจรจากันว่าจะปิดหรือไม่ปิดสถาบันการศึกษาที่มีนักศึกษาทะเลาะวิวาท แต่จะใช้คำถามว่า “ทำไม” ถึงต้องการให้ปิดหรือไม่ปิดสถาบันการศึกษา มีความห่วงกังวลเรื่องใด มีความไม่สบายใจเรื่องใด ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ลึกในจิตใจของแต่ละคน การหาเหตุผลเหล่านี้ก็จะเป็นเหมือนประเด็นที่เราจะมาช่วยกันหาคำตอบ ถ้าตกลงกันได้ก็ถือเป็นข้อยุติ ถ้าตกลงกันไม่ได้จะต้องมีการศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติม

๓. กระบวนการเจรจาต้องมีกติกาในการเจรจา (Ground Rules) เพื่อให้คนกลางที่มีหน้าที่กำกับกระบวนการได้ตามนั้น เช่น กำหนดว่าให้ผลัดกันพูดทีละคน อาจจะแยกกลุ่มคุยกัน หรืออะไรคือข้อยุติ หากไม่สามารถหาข้อยุติได้จะทำอะไร จะประชุมที่ไหน ใช้เวลามากน้อยเท่าไร เริ่มเมื่อใด เลิกเมื่อใด ใครจะทำหน้าที่เป็นคนกลาง

๔. แยกคนออกจากปัญหา โดยต้องใช้วิธีนุ่มนวลกับคน และแก้ปัญหาเรื่องของความสัมพันธ์ไม่ขึ้นหน้าว่าใครผิดใครถูก ส่วนตัวปัญหาต้องจัดการอย่างเคร่งครัด (Soft on

Human and Hard on Problem) การจัดการปัญหาเกี่ยวกับคนต้องใช้ความละเอียดอ่อนมาก เนื่องจากคนมีอารมณ์ ความรู้สึกเข้ามาเกี่ยวข้อง เราจึงต้องหลีกเลี่ยงการทำให้คนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อกัน แต่การจัดการกับปัญหาเป็นสิ่งที่เราต้องให้ความสำคัญ จัดการปัญหาหาข้อยุติร่วมกันจากคู่กรณีให้ได้ และดังที่โรเจอร์ พิชเชอร์เน้นย้ำมากคือ ในการพูดคุยขอให้คิดอยู่เสมอว่าคู่เจรจาคือปฏุนที่มีจิตใจ มีความรู้สึกนึกคิดและมีความต้องการ ดังนั้นจงอย่าปฏิบัติกับเขาเยี่ยงสิ่งไร้ชีวิตหรือไร้ความรู้สึก (พิชเชอร์, ๒๕๔๕)

๕. ให้สร้างทางเลือกหลาย ๆ ทาง เพื่อจะได้พิจารณาประโยชน์ร่วมที่เหมาะสมที่สุดได้ กระบวนการที่จะช่วยกันสร้างทางเลือกที่ดีที่สุดเพื่อประโยชน์ทั้งสองฝ่ายเราไม่ควรไปยึดติดกับคำตอบใดคำตอบหนึ่งเท่านั้น แต่ให้สร้างทางเลือกหลากหลายทางที่มาจาก การเสนอของผู้ที่เกี่ยวข้องให้ได้มากที่สุด อันจะนำไปสู่การตัดสินใจได้อย่างมีคุณภาพและการยอมรับในทางเลือกที่ตัดสินใจ และนอกจากนี้ โรเจอร์ พิชเชอร์เน้นย้ำการหาทางเลือกไว้มาก ๆ ก่อนตัดสินใจ โดยระดมความเห็นให้ได้มากที่สุดก่อนโดยยังไม่วิพากษ์วิจารณ์ ความคิดเห็นของใคร คือเน้นการ**เลือกก่อน ตัดสินใจทีหลัง** มองหาความต้องการร่วมของทุกฝ่าย และผสมผสานความต้องการที่ต่างกัน (พิชเชอร์, ๒๕๔๕)

๖. การใช้บรรทัดฐานที่วัดได้ พิชเชอร์เห็นว่าการใช้บรรทัดฐานที่วัดได้เป็นการพูดคุยที่ใช้เหตุผล และบรรทัดฐานที่วัดได้ก็ไม่ได้มีเพียงแต่บรรทัดฐานของคนใดคนหนึ่ง แต่เกิดจากการคิดบรรทัดฐานร่วมกันและให้การยอมรับร่วมกัน มาตรฐานดีหนึ่งข้อมิได้หมายความว่ามาตรฐานอื่นจะแย่กว่าไปทั้งหมด เช่น ถ้ารถประสบอุบัติเหตุได้รับความเสียหาย การตีมูลค่ารถยนต์สามารถใช้บรรทัดฐาน เช่น ราคาตลาดในขณะนั้น ต้นทุนลบด้วยค่าเสื่อมราคา รวม ราคาที่ประกาศขายในปีนั้น ค่าซ่อมให้เหมือนคันใหม่ มูลค่าตามที่ศาลตัดสิน เป็นต้น (พิชเชอร์, ๒๕๔๕)

๒.๒ ขั้นตอน ๔ ขั้นของการเจรจาไกล่เกลี่ยแบบบูรณาการ (Lewicki, ๒๐๐๑)

๑. ระบุและนิยามปัญหา (Identify and Define the Problem)

กำหนดปัญหาในแนวทางที่ยอมรับทั้งสองฝ่าย ซึ่งมาจากการร่วมกันนิยามทำให้ตอบสนองความต้องการทั้งสองฝ่ายได้ โดยไม่ไปกำหนดปัญหาที่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ร่วมกันระบุว่าปัญหาอะไรบ้างที่จะต้องแก้ไข และไม่พยายามชี้ว่าความคิดตัวเองถูกอีกฝ่ายผิด แต่มาร่วมกันพิจารณาปัญหาร่วมกัน จุดเน้นคืออย่ากระโจนไปสู่

ทางออกอย่างรีบเร่ง รจนกระทั่งสามารถค้นหาปัญหาได้ทั้งหมดก่อน และไม่เลือกแต่ทางออกของตนเองแต่ฝ่ายเดียว แต่เป็นทางออกร่วมกันที่มาจากหลายๆ ทางออกให้มากที่สุด เพื่อสร้างมาตรฐานในการแก้ไขปัญหาอาจตั้งคำถามเหล่านี้คือ เราจะรู้ได้อย่างไรว่าปัญหาได้รับการแก้ไข? เราจะรู้ได้อย่างไรว่าเป้าหมายของเราบรรลุ? คนกลางรู้ได้อย่างไรว่าข้อขัดแย้งของเรายุติแล้ว? จุดสนใจของเรามีไหมที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง?

๒. เข้าใจปัญหาทั้งหมดค้นหาจุดสนใจและความต้องการ

(Identify Interests and Needs)

สิ่งที่สำคัญมากคือการเข้าใจจุดสนใจของคุณ เป็นสิ่งที่ห้วงกังวล ความต้องการ และความกลัว เมื่อเข้าใจสิ่งเหล่านี้จะสามารถหาทางออกได้ที่ตอบสนองจุดสนใจ (interest) ได้ ไม่ได้เน้นที่จุดยืน (position) ที่ต้องการเฉพาะของตนเอง การค้นหาความต้องการที่แท้จริงสามารถใช้คำถาม ด้วยการตั้งคำถามว่าทำไมถึงต้องการทำอย่างนั้น ก็จะได้รับคำตอบ ถ้าทั้งคู่เข้าใจถึงสิ่งที่ต้องการที่แท้จริง ก็จะสามารถแก้ปัญหา และหาทางออกได้ดีและยั่งยืนกว่าการใช้แนวทางการเจรจาแบบแบ่งส่วน ตัวอย่างการเจรจาแบบบูรณาการที่สามารถค้นหาความต้องการที่แท้จริง เช่น

ผู้สัมภาษณ์ : เงินเดือนจำนวนเท่าไรที่คุณคิดว่าเหมาะสม

ผู้สมัครงาน : ๔๐,๐๐๐ ดอลลาร์

ผู้สัมภาษณ์ : เราได้ให้แค่ ๓๕,๐๐๐ ดอลลาร์ ต่อเดือน

จำนวนที่แตกต่างกันคือ ๕,๐๐๐ ดอลลาร์ วิธีการเจรจาแบบบูรณาการคือ

ผู้สัมภาษณ์ : ๔๐,๐๐๐ ดอลลาร์ เป็นปัญหาสำหรับบริษัทเรา คุณสามารถบอกได้ไหมว่า ทำไมต้องการจำนวนเงินที่ ๔๐,๐๐๐ ดอลลาร์

ผู้สมัครงาน : ผมเป็นหนี้การศึกษาจำนวนมาก และยังต้องจ่ายเงินเพื่อให้อุปกรณ์การศึกษา

ผู้สัมภาษณ์ : บริษัทเรามีโปรแกรมให้สำหรับพนักงานใหม่ได้กูนอกจากนี้ มีการให้ทุนกับพนักงานได้เรียนถ้าวิชาที่เรียนตรงกับที่บริษัทกำหนดไว้ โปรแกรมเหล่านี้จะพอช่วยคุณได้ไหม

ผู้สมัครงาน : ได้ครับ

๓. สร้างทางเลือก (Generate Alternative Solution)

การสร้างทางเลือกที่หลากหลายทาง โดยไม่ริบดวงรูปเป็นสิ่งสำคัญ อาจพิจารณาจากตัวอย่างของสามีกับภรรยาที่มีเวลาหยุดพักร้อน ๒ สัปดาห์ สามีต้องการไปเที่ยวภูเขา ภรรยาต้องการไปเที่ยวทะเล

- การขยายเค็ก เป็นการเพิ่มทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น สามีภรรยาอาจจะขอเวลาหยุดพักร้อนเพิ่มเป็น ๔ สัปดาห์ ก็จะสามารถแก้ปัญหานี้ได้ แต่อาจมีข้อบกพร่อง เช่น ถ้าสามีไม่ชอบไปเที่ยวทะเลเลยก็อาจจะปฏิเสธการไปทะเลโดยสิ้นเชิง รวมถึงถ้ามีข้อจำกัดในการขอเพิ่มทรัพยากร

- การแลกกัน (Logroll) จะเน้นที่สร้างประเด็นมากกว่า ๑ ประเด็น และคู่เจรจาก็จะแลกกันว่าใครจะเลือกในประเด็นใด เช่น สามีกับภรรยาไม่เห็นด้วยในสถานที่จะไป และประเด็นที่พัก ภรรยาอาจอยากได้ที่พักที่หรูหรา แต่สามีอยากได้ที่พักที่ธรรมดา ไม่หรูหรา ภรรยาอาจคิดว่าประเด็นที่พักสำคัญกว่าประเด็นสถานที่ ภรรยาก็อาจจะยอมไปเที่ยวภูเขาตามที่สามีต้องการ แต่ต้องไปเที่ยวภูเขาที่มีที่พักที่หรูหรา

- การชดเชย (Use Nonspecific Compensation) โดยฝ่ายหนึ่งได้รับในสิ่งที่ตนเองต้องการตามเป้าหมาย แต่อีกฝ่ายจะได้รับการชดเชย โดยฝ่ายแรกจ่ายเงินหรือให้สิ่งของแลกกับการได้มา เช่น ถ้าสามียอมไปเที่ยวทะเล ภรรยาจะชดเชยให้สามี หรือสมัครสมาชิกกอล์ฟคลับ แต่ก็ต้องพิจารณาว่าจำนวนเงินเท่าใดถึงจะเหมาะสม

- ลดผลกระทบให้เหลือน้อย (Cut the Costs for Compliance) ฝ่ายหนึ่งจะบรรลุในเป้าหมายของตนและความต้องการของอีกฝ่ายจะได้รับการพิจารณาอย่างจริงจัง โดยทำให้เขาได้รับผลกระทบน้อยที่สุด เช่น สามีต้องการไปเที่ยวในสถานที่สงบ ไม่ชอบทะเลเพราะมีผู้คนมาก แต่ภรรยาชอบทะเลเพราะมีกิจกรรมมาก ถ้าสามีเห็นว่าการไปทะเลแล้วสามารถมีที่ที่สงบ และภรรยารับประกันว่าจะหาสถานที่ให้ ก็อาจจะยอมไปทะเล

- สร้างทางเลือกใหม่ร่วมกัน (Find a Bridge Solution) คู่กรณีสร้างทางเลือกใหม่ร่วมกันที่ตอบสนองความต้องการของทั้งสองฝ่าย เช่น ถ้าสามีต้องการตากปลา ขณะที่ภรรยาต้องการว่ายน้ำ ไปซื้อปั๊มป์ เทียวยามคำคืน พวกเขาอาจจะหาที่พักที่ตอบสนองความต้องการของทั้งสองฝ่ายได้ ซึ่งต้องได้มาจากการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องของแต่ละฝ่าย ถึงความต้องการและจุดสนใจ แม้ว่าวิธีนี้อาจไม่สามารถตอบสนองความต้องการทั้งสองฝ่ายได้ทั้งหมด แต่ก็ยังดีกว่าที่จะได้ในสิ่งที่แต่ละฝ่ายเห็นว่าสำคัญที่สุด และดีกว่าที่สามีภรรยาต้องแยกกันเที่ยว

๔. ประเมินและเลือกทางเลือก (Evaluate and Select Alternatives)

แนวทางที่ใช้ในการประเมินทางเลือกและการหาข้อตกลงร่วมกัน อาจประกอบด้วย

- การพิจารณาจากทางเลือกร่วมกัน และหาทางเลือกที่คู่กรณีเห็นพ้องต้องกัน โดยมีหลักเกณฑ์และมาตรฐานในการเลือกว่าจะใช้หลักเกณฑ์ใดในการเลือก เช่น การเลือกคนเข้าทำงาน ก็จำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนว่าคุณสมบัติแบบใดที่ต้องการ
- การเห็นพ้องกันว่าหลักเกณฑ์มีความเป็นธรรมกับทั้งสองฝ่าย
- เราไม่ควรไปวิจารณ์สิ่งที่คู่กรณีเสนอมา เพราะจะสร้างบรรยากาศที่เป็นปฏิปักษ์ เช่น ถ้าอีกฝ่ายบอกว่าไม่อยากกินซูชิ เราก็ไม่ควรไปถามว่าทำไมหรือถามเหตุผลที่ไม่ชอบกินซูชิ แต่ให้ถามถึงทางเลือกอื่นที่เป็นไปได้ ว่าอยากกินอะไรแทน
- การใช้กลุ่มย่อย ที่มีจำนวนคนไม่มากนักอาจจะ ๖-๘ คน ที่เป็นผู้แทนแต่ละฝ่ายมาร่วมกันพิจารณา
- ถ้าบรรยากาศการพูดคุยเริ่มไม่ดี รู้สึกว่าไม่ได้รับการยอมรับสิ่งที่เสนอไป ก็ควรจะพักการเจรจา
- การสำรวจหนทางต่าง ๆ ที่อาจจะต้องแลกเปลี่ยนกัน (logroll)

- การแบกรับความเสี่ยงคือ ให้ฝ่ายหนึ่งได้รับประโยชน์ในปัจจุบัน แต่อีกฝ่ายได้รับประโยชน์ที่มากกว่าในอนาคต
- ไม่รีบลงนามในบันทึกข้อตกลงจนกระทั่งทุกฝ่ายมั่นใจจริง ๆ ว่าเนื้อหาครบถ้วน โดยอาจส่งข้อความให้แต่ละฝ่ายพิจารณากันอย่างถี่ถ้วน

๒.๓ เจือนไขหรือปัจจัยที่ทำให้การเจรจาแบบบูรณาการประสบความสำเร็จ (Factors That Facilitate Successful Integrative Negotiation) (Lewicki, 2001)

๑. เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Some common objective or Goal) คือคู่กรณีเห็นว่าจะได้ประโยชน์ร่วมกันด้วยวิธีการทำงานร่วมกันมากกว่าการมุ่งเอาแพ้ชนะ ดิกว่าการแยกกันทำเพียงลำพัง แม้ว่าจะได้รับผลเหมือนกันหรือแตกต่างกันไป เช่น เห็นพ้องถึงการเปิดโรงงานในชุมชนร่วมกัน แต่อาจแย้งกันในรายละเอียดของการจ่ายภาษีจากโรงงานสู่เทศบาล บางครั้งเห็นพ้องกันว่าทำงานร่วมกันได้ แต่จะได้รับการประโยชน์ไม่เท่ากันเนื่องจากจำนวนชั่วโมงที่ทำ ความพยายามที่ทำมาน้อยต่างกัน

๒. ความศรัทธาต่ออีกฝ่าย (Faith in One's Own Problem-Solving ability) คู่กรณีเชื่อว่าสามารถทำงานร่วมกันได้ก็จะทำงานบรรลุ แต่ถ้าไม่เชื่อมั่นซึ่งกันและกันก็จะรู้สึกเสียเวลาในการมาพูดคุยและทำงานร่วมกัน

๓. ความเชื่อในอีกฝ่ายและการเคารพมุมมองอีกฝ่าย (A Belief in the Validity of One's Own Position and in the Other's Perspective) ในการเจรจาแบบแบ่งสันปันส่วน จะพยายามใช้เวลาไปในการทำให้ความเห็นของตนเองได้รับการยอมรับ และจะไม่เชื่อถืออีกฝ่าย แต่การเจรจาแบบบูรณาการจะต้องยอมรับความเห็นของอีกฝ่าย ข้อมูล มีใช่เชื่อหรือยึดมั่นแต่ความเห็นของตนเองเท่านั้น

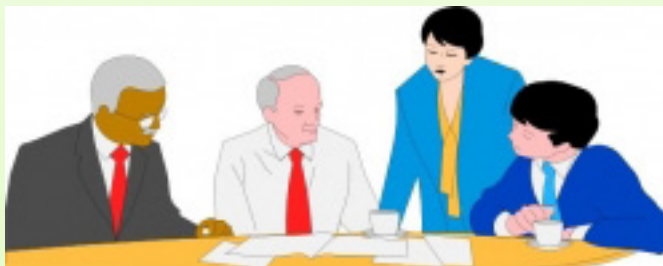
๔. คู่กรณีมีแรงบันดาลใจในการทำงานร่วมกัน (The Motivation and Commitment to Work Together) มากกว่าที่จะมุ่งเน้นแข่งขันกัน และทำเพื่อบรรลุในเป้าหมายร่วมกัน ไม่ใช่เป้าหมายตนเองเท่านั้น และเน้นการเปิดใจมากกว่าการปิดกั้น

๕. ความไว้วางใจ (Trust) ความไม่ไว้วางใจนำไปสู่การไม่ให้ความร่วมมือ ไม่ให้ข้อมูล ปกปิดซ่อนเร้น และมักจะโจมตีอีกฝ่าย หากทางโจมตีจุดยืนฝ่ายตรงข้าม การสร้างความไว้วางใจมีความซับซ้อน ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมและบุคลิกของอีกฝ่าย เมื่อคนไว้วางใจการสื่อสารต่อกันก็มักจะบอกถึงความต้องการที่แท้จริง และพูดถึงสถานการณ์จริง แต่ถ้าไม่ไว้วางใจก็จะใช้การข่มขู่

๖. การสื่อสารที่ชัดเจนและถูกต้อง (Clear and Accurate Communication) การสื่อสารต้องเริ่มที่คู่เจรจาทราบถึงข้อมูลของตนเองอย่างชัดเจน บอกว่าตนเองต้องการอะไร เหตุผลที่ตนเองต้องการอย่างชัดเจน และคู่กรณีควรจะเข้าใจถึงสิ่งที่เราสื่อสารไป การใช้การสื่อสารสองทางจะเป็นประโยชน์ ทั้งช่องทางที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น ในช่วงพักดื่มกาแฟ การพบกันอย่างไม่เป็นทางการระหว่างผู้เจรจาระดับรองลงไป หรือเมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีโอกาสในการครอบงำการเจรจา อาจจะต้องสร้างกฎเกณฑ์ให้ทุกคนได้พูด เช่น คนละไม่เกิน ๕ นาที

เปรียบเทียบการเจรจาแบบแบ่งสันปันส่วนและการเจรจาไกล่เกลี่ยแบบบูรณาการ

การเจรจาแบบแบ่งสันปันส่วน (Distributive Negotiation) (เกลี้ยกล่อม ตะล่อม ช่มชู้ บังคับ)	การเจรจาแบบบูรณาการ (Integrative Negotiation) (ไกล่เกลี่ยแบบมีหลักการ)
ไม่แลกเปลี่ยน ปกปิดข้อมูล	แลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา
ไม่ไว้วางใจกัน หวาดระแวง	ไว้วางใจกัน ไม่เกิดความหวาดระแวง
ไม่จำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์อันดี เพราะไม่คิดว่าจะต้องมีการเจรจากันอีกต่อไป	พยายามสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น เพราะคิดว่าจะต้องมีการเจรจากันอีกในอนาคต
ไม่บอกวัตถุประสงค์ที่แท้จริง	บอกวัตถุประสงค์ที่แท้จริง
รับฟังเพื่อหาจุดอ่อนของอีกฝ่าย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเฉพาะของตนเอง	รับฟังเพื่อทำความเข้าใจความห่วงกังวลของแต่ละฝ่าย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทั้งสองฝ่าย
เข้าใจเฉพาะความต้องการของตนเอง	ทำความเข้าใจความต้องการที่แท้จริง และความต้องการของทั้งสองฝ่าย
ห่วงแต่เป้าหมายตัวเอง เพื่อความพึงพอใจเฉพาะของตนเอง	คำนึงถึงเป้าหมายของผู้อื่นด้วย เพื่อความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย
ผลลัพธ์คือมีผู้ชนะ-แพ้	ผลลัพธ์คือชนะทั้งคู่

บทสรุป

การเจรจาแบบแบ่งสันปันส่วน เป็นการเจรจาที่มุ่งเน้นแต่เป้าหมายและผลประโยชน์ของตนเองเท่านั้น ไม่ได้คำนึงถึงความต้องการ ความรู้สึก ความห่วงกังวลของคู่กรณี จึงใช้ทุกวิถีทางเพื่อบรรลุสิ่งที่ตนเองต้องการ ทั้งไกล่เกลี่ย แกล้งกล่อม ตะล่อม ช่มชู้ บังคับ ปลอบประโลม เล่นละครเป็นได้ทั้งบทบาทคนดีและคนไม่ดี แต่วิธีการเหล่านี้ไม่ได้นำมาสู่การสร้างความสัมพันธ์อันดี ไม่ได้สร้างความไว้วางใจ ไม่เกิดการยอมรับในซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะผลการเจรจาที่ได้แม้ว่าผู้ที่ใช้การเจรจาแบบแบ่งสันปันส่วนจะชนะ แต่ก็อยู่บนความพ่ายแพ้และคราบน้ำตาของคู่เจรจา ข้อตกลงที่ได้ก็ไม่มีความยั่งยืน เพราะคู่กรณีก็ต้องคิดหาทางล้างแค้น เอาคืนในอนาคตแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน บทความนี้ได้ทำให้เราได้เข้าใจถึงจุดแข็ง จุดอ่อนของการเจรจาแบบแบ่งสันปันส่วน และการเจรจาไกล่เกลี่ยแบบบูรณาการแล้ว เราก็จะน่าจะมีเชื่อมั่น ยึดมั่นและใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยที่เน้นความพึงพอใจร่วมกันของทุกฝ่าย และเกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ไม่นำไปสู่ความขัดแย้งและความรุนแรงตามมา อย่างไรก็ตาม การเจรจาแบบบูรณาการที่เป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย บางครั้งตัวเราเองหรือคู่เจรจาก็อาจจะมีการใช้วิธีการเจรจาแบบแบ่งสันปันส่วนเข้ามาร่วมด้วย ซึ่งเป็นเรื่องปกติในธรรมชาติของมนุษย์ที่จะใช้วิธีการที่เคยชินที่เคยทำกันมาในอดีต แต่หลักใหญ่ใจความหรือภาพรวมของการเจรจาไกล่เกลี่ยที่ใช้ควรจะเป็นการเจรจาไกล่เกลี่ยแบบที่เราทุกฝ่ายชนะร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

วันชัย วัฒนศัพท์. (๒๕๕๐). **ความขัดแย้ง : หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา....**

พิมพ์ครั้งที่ ๓. ขอนแก่น : ศิริภรณ์ออฟเซต.

พีชเชอร์, โรเจอร์ และยูริ, วิลเลียม. (๒๕๔๕). **กลยุทธ์การเจรจาต่อรอง**. (ดร.ก้องเกียรติ

โอบาสวงกร). กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.

ยูริ, วิลเลียม. (๒๕๔๔). **เอาชนะคำว่าไม่ใช่เรื่องยาก**. (ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์). ขอนแก่น :

ศิริภรณ์ออฟเซต.

เมเยอร์, เบอ์นาร์ด. (๒๕๕๓). **พลวัตการจัดการความขัดแย้ง**. (นายแพทย์บรรพต

ตันธีรวงศ์). กรุงเทพฯ : คบไฟ.

Roy J. Lewicki, David M. Saunders and John W.Minton. (2001). **Essentials of**

Negotiation, New York. Irwin/Mcgraw-Hill.

ประชาสัมพันธ์การส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารรัฐสภาสาร

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ขอเชิญชวน อาจารย์ ข้าราชการ นักวิชาการ นักการศึกษาสาขาต่าง ๆ และผู้สนใจทั่วไป ส่งบทความวิชาการ หรือบทความวิจัย ด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ลงตีพิมพ์ในวารสารรัฐสภาสารของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีกำหนดออกเดือนละ ๑ ฉบับ

ข้อกำหนดบทความ

๑. บทความวิชาการ หมายถึง บทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์ วิจัย หรือเสนอแนวคิดใหม่ ๆ จากพื้นฐานวิชาการที่ได้เรียบเรียงมาจากผลงานทางวิชาการของตนหรือของผู้อื่น หรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้สำหรับผู้สนใจทั่วไป โดยบทความวิชาการจะประกอบด้วย ๔ ส่วน คือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา ส่วนสรุป และเอกสารอ้างอิง

๒. บทความวิจัย หมายถึง บทความที่มีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ กล่าวคือ มีการตั้งสมมติฐานหรือกำหนดปัญหาที่ชัดเจน สมเหตุสมผล โดยจะต้องระบุถึงวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนแน่นอน มีการค้นคว้าอย่างเป็นระบบ มีการรวบรวมข้อมูล พิจารณา วิเคราะห์ ตีความ อภิปรายผล และสรุปผลการวิจัยที่สามารถให้คำตอบบรรลุวัตถุประสงค์หรือหลักการบางอย่างที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการหรือการนำวิชาการนั้นมาประยุกต์ใช้ โดยขอให้เรียงลำดับเนื้อหา ดังนี้ บทนำ วัตถุประสงค์ วิธีการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล สรุปผล/ข้อเสนอแนะ และเอกสารอ้างอิง

๓. บทความต้องมีความยาวของต้นฉบับไม่เกิน ๒๐ หน้ากระดาษขนาด A๔

๔. เป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน

การเตรียมต้นฉบับเพื่อตีพิมพ์

๑. ตัวอักษร มีขนาดและแบบเดียวกันทั้งเรื่อง โดยพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word ใช้ตัวอักษรแบบ Angsana New/UPC ขนาด ๑๖ พอยท์ ตัวธรรมดาสำหรับเนื้อหาปกติ และตัวหนาสำหรับหัวข้อ โดยจัดพิมพ์เป็น ๑ คอลัมน์ ขนาด A๔ หน้าเดียว และเว้นระยะขอบกระดาษดังนี้

- ด้านบน ๑ นิ้ว
- ด้านล่าง ๑ นิ้ว
- ด้านซ้าย ๑ นิ้ว
- ด้านขวา ๑ นิ้ว

๒. การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

๓. ต้องระบุข้อบทรความ ชื่อ-สกุล ของผู้เขียนบทรความ ตำแหน่ง และสถานที่

ทำงานอย่างชัดเจน

การส่งบทรความ

สามารถส่งบทรความได้ ๒ วิธี ดังนี้

๑. ส่งต้นฉบับในรูปเอกสาร ๑ ชุด พร้อมแผ่นบันทึกข้อมูล ไปที่

บรรณธิการวารสารรัฐสภาสาร

กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชำสัมพันธ์

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ถนนประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๐๐

๒. ส่งไฟล์ข้อมูลทาง e-mail ไปที่ rattasapasarn@yahoo.com

ค่าตอบแทน

หน้าละ ๒๐๐ บาท หรือ ๓๐๐ บาท ซึ่งกองบรรณธิการรัฐสภาสารจะเป็นผู้พิจารณาว่าสมควรจะจ่ายเงินค่าตอบแทนในจำนวนหรืออัตราเท่าใด โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการพิจารณาปรับอัตราค่าเขียนบทรความในหนังสือรัฐสภาสารกำหนด

ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่

กองบรรณธิการวารสารรัฐสภาสาร โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๙๔ และ ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๙๑

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๙๒

ใบสมัคร / ต่ออายุสมาชิก “รัฐสภาสาร”

อัตราค่าสมัครสมาชิก ปีละ ๕๐๐ บาท รวมค่าจัดส่ง (ราคาปลีกเล่มละ ๕๐ บาท)

ข้าพเจ้า..... มีความประสงค์จะสมัคร / ต่ออายุ
สมาชิกรัฐสภาสาร เริ่มตั้งแต่ฉบับเดือน พ.ศ. ถึงฉบับเดือน
..... พ.ศ.

ทั้งนี้ ขอให้ออกใบเสร็จรับเงินในนามโดยส่งวารสาร
“รัฐสภาสาร” ถึงข้าพเจ้าที่ หมู่ที่ ตรอก/ซอย
ถนน แขวง / ตำบล
เขต / อำเภอ จังหวัด รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์ โทรสาร

การชำระเงิน

☐ เงินสด ที่กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

☐ ตัวแลกเงิน หรือ ☐ ธนาณัติ สั่งจ่ายไปรษณีย์รัฐสภา กรุงเทพฯ ๑๐๓๕๐ ในนาม **ผู้จัดการ**

รัฐสภาสาร กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ จำนวนเงิน บาท